

In nomine dñi nři hieſu xpi. Er nota qđ xanus fuit. al s n̄ poſſet
impare id eſt impñ iuriſdīctōz exercē. vt in aut. iuſur. qđ
pſtat in pñ. ibi. et oīcator eccie. coll. ij. vbi dī qđ qđlibz ad
miſtratoz dī iurate ſe eſſe oīcatorē ſcētē catholice eccie ſic
a al. fac. i. ſiſimō vt. C. de of. p. pre. aff. l. in noīe dñi. a in
aut. de armis in pñ. col. vj. ex b ſequit̄ bonū inīcīū. melius
mediū. a optimū finis
vt in aut. quō. opoz.
in principio coll. i.

Ampator cesar. a
cesare auguſto qđ reg
nabat tpe natūitatis
xpi. Vnde illud. exiit
edictum a cesare Aus
guſto. vt deſer. bereē
vniuerſus orbis. i. vt
quilibet extimaret bō
ſua et exinde quilibet
impator dēs eſt cesar
uel cesar qđ fuit ceſus
de ventre matris ſue.
Flau. qđ tñs er at
coloris. nam rubens.
Iuſtman. qđ fuit
filius iuſtini. vt. j. de
donac. ſ. eſt et aliud qđ
j. qđ bñ n̄ ē p. fa. te. ſ.
penl. ſ. in dec. di. xvj.
c. habeo libez. dī qđ
fuit filius oſtanti.
ſ. forte ibi loquit̄ de
alio iuſtiano qđ bñ. vel
dī qđ fuit filius oſtan
tim. qđ ſucceſſit ei in
regno. vel dī a iuſti
cia quam ſp coluit. et
ſubditis inūm̄it colendam. vt. C. de ſum. tr. l. et ſi. ca. l. i. e.

In nomine dñi nři ihu xpi
Imp̄r cesar flau⁹ iuſtina
nus. alamañic. fran. ger.
manicus. aetie. guanda
licus. africanus. plus. felix. in
clit. victor ac triūphator
ſp auguſt⁹ cupide legum
iuuentuti. Incipit liber
prim⁹ domini. Iuſtiniani
Imperatoris inſtitutio
num ſeu elementorum.

Alamañic. bñ noīa oīa ſeqñcia noīa ſūt ab euētū ſibi ipo
ſita vtputa qđ vicit affricofa ſic d alij vt i aut. d hē. a fale.
Ac gñame. bñ ſūt noīa puīctaz qđ dicit̄ a pñ. col. i.
Pius. a pio antonio vt i aut. vt libt̄. de ce. col. vj. ſ. ſi
qđ at. al. ſ. eſt. ſ. facimus. **V**ictor. in fugādo hoſtes
Ac felix. a virtute ai. l. felix. i. pſper qđ oīa ſibi ad votum
Incit. a geſtis magficis. accur. floren. ſuccebat
Triūphator. poſt victoriam. **I**bet imperator
Sp auguſtus. qđ bñ dī eſſe apoliti qđ vt augeat.
l. bñ ſp faciat vt in diffimicōe mēmōn̄. vt. j. de pa. p. o. m.
pñ. l. inter d diuidat. vt C. de repu. l. oſenſu. ſic et in diffi
micōe iuſticie. vt. j. de iuſticia et iure. in pñ. ſm jo.
Cupide. ſcilicet mittit ſuam grāciam et hunc librum
Deu elementoz. more recte ſcribenciū p̄mittit p̄lx. in qđ
reddat lectoz. attētū docileet beniuolū. attētū. cū dīc hū
mis vigilijs. nā p bñ qđ ip̄e vigilauit iddit nos attētōs vt vi
gilare dēam. nā ius ciuile vigilatib⁹ ſcriptū ē. vt. ff. que i
frau. cre. l. pupill⁹ i ſi. a ibi ſūma puīdēciavt. j. pr. docile
cū dīc. et cū ſactiſſi. oſt. antea. a. ac. vt. j. e. oēs. docile em
fac qđ ſūmaz rei breuiē ap̄hendit. nā p bñ qđ ip̄e abbreviauit
potēt amodo facili⁹ edoceri. beniuolū. i. bñ nevolitatis ad
diſcend. vbi dīc. et qđ in porib⁹ ec̄ t̄pib⁹ et i. ſūma itaqz ope
vt. j. e. ſ. cūqz. et. ſ. ſūma itaqz. et. c. ſimpatorē qđ eſt i ma

Impatoriaz maiestatez id est iestate. vt C. d leg.
et o. l. dig. ſiſis eſt loqñdi oīnat. j. q. mo. ius pa. po.
ſolui. ſ. ſili. i. ipatoriā celſitudiez. et nō qđ atiphozi
zat rñdendo ad tacitā qtoz hāc. ſez qre ipator n̄ fac qđ ſuū
eſez armis mēdē. ē milites magiſ arma ſcire qđ iura optet
vt. C. de iur. deli. l. ſactim. ad qđ rñdīz ipatoriā. accur.

qđ **D**ecorata. qre qre qđ erat armoz attribuit legib⁹ a
econt. **R**. n̄ vt oñderet altez alci⁹ auxilio ſp egē. vt. C. de
no. co. oſir. in pñ. vel dic. p̄e ponit. nā arma ſūt ad decore
leges ſūt ad armandvñ dī. militāt nāqz. dēvt. C. d aduoc.
diuer. iu. l. aduocati. l. iō ſic poſuit vt euitē mal⁹ ſon⁹ ver
boz ſez cathephaton. id eſt turpis ſon⁹ **O**portet id
eſt oportunum eſt.

Aperatoriaz maiestatez n̄
ſolū armis decorata ſed eē
legib⁹ oportz eſſe armatā
ut vtrūqz tps et belloz et pa
cis recte poſſit gubernari
et princeps roman⁹ victor
exiſtat. n̄ ſoluz in hoſtilib⁹
p̄lijs. ſed eē per legitti
mos tramites calumian
cium iniquitatem expellat
et fiat tam iuris religioſi
ſimus qđ victis hoſtib⁹ tri
umphator magnificus
Quoz vtramqz viā cum
ſummis vigilijs et ſummap
uidencia anuente deo p̄fici
m⁹. **E**t bellicos quid ſudo
res n̄os barbarice gen
tilitate admiſſi plectunt̄ **T**ez n̄
cuilib⁹ puniē mō pecunia
ria pena. mō ſacro calūnie. mō
nota infamie. vt. j. d. pe. te.
li. p. totū. et. j. de acc. ſ. ſiqs agēs.
et. C. d plus. pe. l. vnica
et de iud. p̄perand. ſ. et ſiqz dēz vbi
puniē oīar m expenſ. l. die qđ vij.
gñā penaz. vocat ſūmos ſmit̄es.
vt. ff. de penis. l. vj. in ſi. et. l. vij.
et. vij. l. die qđ mḡratus vocat
tramites. per qđ iura reddunt̄. nā
paz. valent iura in ciuitate n̄ eſſent
qđ executioni mandarēt. vt. ff. de ori.
iur. l. ij. ſ. p⁹ originez qui eē puniunt
in criminalibus puniunt in cuilib⁹
a expēb et in viatico. vt. ff. de iud.
cū qz. qđ vltia verior eſt. accur.
Calumianciuz. calūniator eſt qđ
falſa crimia ſciēnt̄ in en dit. vt. ff.
ad turpil. l. i. in pñ. et fa. ad bñ.
ff. de his qđ no. in fa. athletaz.
ſ. calūniator. qđ at ſit puaricator
a tergūſa tōr dī. n̄ predēis legib⁹
fieri religioſū p̄ leges. nā ip̄e
c. religioſiſſim⁹. nō quēz ſūt ſacre.
vt. C. de leg. et o. l. leges. **T**e
nō bñ qtuor apozcionalia ſez arma.
vſus armoz victoria triūphus. **T**e
leges. vſus legū calūnie pulſio et
d. Quoz vtrāqz. ſi iſta dñt eſſe in
p̄ncipe tu. **C**iuī religio
iuſtiniane quid feciſti. **R**. qđz
vtramqz accur.
Summis. i. cū ſūmo labore
ziantib⁹ et n̄ doz **V**igilijs. qđ
ad leges. nā ius ciuile vigi. miētib⁹
ſcriptū eſt. vt. ff. qđ in frau. cre. pupill⁹
in ſi. et ff. de pec. l. in ſūma
Prouidēcia ſez qđ ad arma. et
no. tres hois ſtatus me. moria
p̄teritoz. ſcia p̄nciū. prouidēcia
futurorum. **A**nuente deo. deo
grās refert cuius triumphum me
ruit obtinē. vt. C. de of. p. pre. affri.
l. i. in pñ. **E**t bellicos. qđ oīun
cti dixerat. dō vtramqz viam. et ē.
nunc diuidit dō primo quaſi ſe
habuit circa arma. accur. **B**arbarice.
barbari ſē qđ eē rōnū ipiū ſē a
magie hoſtes. **D**educte. de nouo.
Accurſus.

Accurſus. de nouo. Accurſus.

Africa q̄ erat a wandalis p̄ c. v. ānos occupata. Izet
roma ab ip̄is wandalis erat capta et ornāta impialia ex
inde i affricaz ēnllata. vt C. 8 of. p̄fec. p̄ affri. l. i. ēca p̄n.

Tam affrica. sub qua multe prouincie continentur.
d Prouincie. sic ostrue tā affrica q̄ alie innuābiles puicie
e **A**ffricaz addite. id est adiuncte diciōi rōne. i. iud̄ idiom

nōq̄ impio p̄tanta
f **P**roestantē. n̄is
uictorij a cel. nu. p̄f.

n̄is iste puicie p̄ius
fueit de rōno impio.
post desierūt et post

centū. v. ānos redierūt
vt h̄ q̄n̄ dicit iterum.
et post tāta tpm spa-

cia. q̄. vt. C. de off.
p̄fec. p̄ affri. l. i.

Oēs verovsq̄ huc
dixit quāsi bellicam
curam habuit. nunc

qualiter legalem.
h **P**romulgatis. s.

a nobis et dic. et de
nouo. Et promulgare
est equitatem rudem

et nature occultam iu
ris laqueis innodare
m̄ sponendo secus in

promulgādo. sponē
autēz est difficile pro
mulgata in ordinem

spendiose redigere.
i **V**t sponitis. scz ab
alij q̄s reformam⁹ m

meli⁹. l. dicōpositis a
nob. q. di. op̄latis a
nob̄ q̄si fil̄ positis a no

bis q̄les sūt leges. ff
et. C. et alioz impatoz. suas em̄ et pmulgauit et op̄osuit

k **C**onfusas. scz m̄ t̄ tribus codicibus positas. greg. theo
doltano. et hermo. vt C. de no. C. ofir. l. i. in p̄n. accur.

l **C**onsonanciam. scz m̄ vnum codicem quem non hēmus.
h̄ ex eo factus est iste quem habemus. Accur.

m **T**unc. sic t̄pibus reuelati ad sūmaz iuris em̄dacionem
aperamus. vt C. de ve. iur. enu. circa p̄n.

n **T**unc n̄am extendimus. i. statim post op̄ositionem il
lius codicis fecimus digesta. accur. floren.

o **C**urā. vt nullas rietas possit rep̄iri. nulla s̄ruacua s̄li
tudo. ut C. de ve. iur. enu. ēca p̄n.

p **V**olumia. nā erāt deciescētenamilia. libroz a alie mul
te leges. vt C. de ve. iur. l. ij. s. h̄ cū oia. a in p̄lx. ff. s. a āna

q **E**t op̄ despatū. s. asstāmo. naz asstantinus voluit s̄
face h̄ n̄ potuit. s̄perit em̄ oim̄ legū em̄itē q̄ ab v̄ite ro

r **P**rofundre. s. odita a romuleis d̄idit t̄pibus it̄ esse
ofusū vt in infinitū extendat et nullius humane nature ca

pacitate occluderetur. C. de ve. iur. enu. l. i. in p̄n.

s **C**elesti. a s̄totū feci⁹ a. s. belloz viā celesti fauore adim
s **A**dimpleum⁹. p̄ digesta a p̄ p̄mā op̄osicōz. pleuit
C. q̄z n̄ hēmus t̄n̄ an̄ op̄osicōz. C. q̄z hēmus. vnde q̄ h̄ d̄z

q̄z per codices corrigi vt facit de āno vtili q̄ obtinet s̄m
hunc libz. ec̄ in rest. mi. et maioz. vt. j. de act. s. rursus. se

cus est per codicem in dictis restōib⁹ vt in C. 8 tēp. rel. l. i.
fi. Itē in sc̄da e⁹ op̄osicōe facit mencōz instōnum. iam op̄o

sita. vt C. de em. iusti co. et sc̄da e⁹ edicōe. l. fi.
t **C**unq̄ s̄. scz volumina digestoz et codicis.
u **P**ropicio. i. coadiuuāte do v̄ Peractū est. i. op̄letuz
r **T**ribumano. s̄ s̄ nomen et seq̄ncia sūt d̄i casus ec̄ d̄co

tes sub iuga n̄a deduce
agnoscunt⁹ taz affrica q̄
alie innuose prouincie p̄
tanta tpm spacia n̄is vic
torij a celesti numine pre
stitis itez diciōi romane
n̄oq̄ addite impio p̄tes
tant. **O**ēs v̄o p̄li legib⁹
tam a nobis promulgatis
q̄ op̄ositis regūtur. **E**t
cuq̄ sacratissimas ostōnes
anteasufas in luculentaz
ereximus s̄sonanciaz tunc
nostraz extendimus curā
ad immensa prudencie ve
teris volumina ⁊ opus ec̄
desperatū quasi p̄ mediuz
profundum euntes celesti
fauore iam adimpleum⁹
Cūq̄ s̄ deo p̄picio per

duocatis ⁊ ostruunt cū illo verbo inferius mandauimus
p̄ **E**rgo q̄stori. pro suo simplici ponit scz q̄store s̄d̄q̄ trib⁹
modis s̄ q̄stor. p̄mo ille q̄ q̄rebat pecuias s̄butoz p̄ m̄dm
a s̄uabat. sc̄do ille q̄ p̄erat capitalib⁹ caus⁹. tercio q̄ stabat
vt legeret libros p̄ncipales q̄ candidat⁹ p̄ncipis dicebat
et ita s̄ tercio mō accipio s̄. vt. ff. de offi. q̄storis. l. i. i. fi.

et de orig. iur. l. ij. s̄.
deinde cum et ariumi
vel die s̄m jo. q̄ iaz fu

it in illo offō. s̄ h̄ nunc
non est. inde ergo q̄stor.
i. ec̄ q̄sturz positus

vel dicas tercio esse
nomen dignitatis. vt
oful. vt. C. de aduoc.

diuer. i. l. peticio. et
ibi egredientem

3 **N**ec̄. nō due nega
ciones faciūtynam af
firmacōz. vt h̄. vt. ff.

de v. sig. l. ex duobus
a **I**llustribus. q̄tuor
sūt ordines dignitatum

maximi vt sup̄ illustres
magn vt illustres. me
dij vt spectabiles. mi

nimi vt clarissimi. q̄d
specificā vt in aut. de
ap. s̄. i. ij. et. iij.

coll. iij. et in aut. vt
ab illustribus a q̄ sup̄
eos sūt col. v. sunt et

infimi. vt de fca. a. a
magistratus. muni.

et isti non habent me
rum imperium. sed su
periores sic.

Antecessoribus.
sci. vel etate. l. q̄ fuerant cum precedentib⁹ impatozib⁹

c **N**uoz. h̄ est interposicio vsq̄z illuc. duocatis. q̄. et nō
q̄ in tribus h̄omendat q̄ sūt huic arti intenti. eligend⁹ ē

em̄ talis m̄gē q̄ in se laudabile vitā. p̄ bis morib⁹ m̄strauit
et docēdi p̄icaz. faciūdiā dicēdi it̄ p̄ et adiq̄ subtilitatē co

piā disēnēdi se h̄re pat̄ fecerit vt C. de p̄fesso. q̄ inciui. cō
l. i. li. xij. Itē in fidelitate. naz ex q̄ hacten⁹ fideles extitēt

presumit. p̄ eis. ff. de mili. l. n̄ oēs. s̄. a barbat. de p̄teritis
gm̄ sumimus s̄iecturā ad fut̄a. ff. de accu. l. si cui. s̄. h̄ijsbez

et q̄nq̄ occultaz s̄iecturā sumimus ad p̄teritū vt. C. ad. l. i.
iulīa. de adult. l. si h̄ij qui. nā solers a solon s̄z q̄d est totū

et ars tis. Itē in legum magistra scia et in fidelitate
d **A**rgumtis. et ex iustis reb⁹ p̄ negocijs q̄ sūt i argumta
v̄n̄ dic̄ p̄bū. opus laudat m̄gē m̄. sic in aut. de mōcbis. s̄.

sanctumus
e **A**ccipimus. i. recepimus
f **Q**uasiombus. i. in bō p̄te. af̄s m̄ mala. vt ff. de ser. cor.

l. i. s̄. suader. et. C. de fur. et ser. cor. l. si q̄s persuaserit.
g **I**nstōes. iō sic d̄cas. q̄z in statū ro. iur̄ n̄az erigē intel

h **V**t liceat vob̄ loquiē iuuenb⁹ **L**igēciā vt. j. t. i. s̄. is
i **C**unabula. p̄ s̄ile loq̄t. q̄z sic in cunabul̄ m̄fates primo

morant. ita n̄r acceptoz m̄stituta p̄rio legē d̄z. sic ff. de of.
pre. p̄. l. i. s̄. his cunabul̄. s̄ m̄b⁹ erāt fable q̄ fable n̄ a

k **F**ablis. q̄a i antiq̄s instō. nec̄ isilia stiebant. s̄m tullū
l **A**b imperiali. ab imperatore qui splendet.

m **I**nutile. quo ad animum vel nihil inutile. i. nihil m̄si
tatum vt p̄z ex eo vt dicit. j. p̄oz. s̄ quod. ec̄.

n **P**erperā. q̄ ad aures. vel diē. i. male positū a otra iue.
o **I**n ip̄is. i. in ip̄a re veritate l̄ in his q̄ q̄tidie emergere
p̄nt. n̄ at̄ inueniunt̄ hic ea q̄ nō p̄nt euenire. q̄z de his non

I
I

curant legillatores. ut in au. vt sine probi. ma. et debi. et credi. q. vero col. xi. et ff. del. et se. co. l. iuta. et l. fi. p. Legeret. na. et olim a principio legebat impiales ostoes sez mstoes antiqs. vt in probemio. ff. s. discipuli. q. Primo dio. i. tm primo anno pficietis q. tum proficies batis in quatuor. et nota q. adulatur nobis imperator.

Et micu. i. lib iste s. Finis. i. codex. na. pmo ano mstoes legi dnt in quinto legitur codex. vt in plemio. ff. s. pro responsis. ibi quibus si bene. Principali. i. pna. pia. et no. q. h. scia ca put h3 et finem. l3 in alijs artibus s. n. sit l3 vilissime fuit vt in plemio. ff. s. h. q. Igitur. ita otinua fm jo. q. p. dcoz. viroz sciaz et auctatez pbauim. nec palios poterat omodius expediti. igit. mandat p eos diuidi. vt quia ab impiali splendore appetit. et id mandat diuidi vt meli. possit intelligi. ff. de v. sig. l. ij. s. quibuscumq. Quingenta. qui oprehendunt. in. ff. verus et inforciat. et tres partes et. ff. nouu dig. deo. di. digesto. q. oia ibi de cidenda dirigunt. et soluantur. Accur. Seu pandectaru a pan. qd. e. totu. a. dec ten. q. est doctria. q. ibi est doctria oim iur. sulto. vt. C. s. ve. iu. enu. l. ij. s. h. cum omnia. infi. et vt h. sequitur.

rez obtinet argumētis accipiant. Et qd in prioritpe vix p9 qdrienniu prio ribus otmebat. vt tunc ostoes impatorias legent hoc vos a primordio igre diamini digni tanto honore. tantaq. rpti felicitate vt micium vobis et finis legum erudicionis a voce principali pcedat. Igit post libros quinquaginta digestoz seu pandectaz. in quib9 ome ius antiquu collectuz est quos p eund viz excelsum tribumianu necnon et ceteros viros illustres et facundissimos ofecimus in hos quatuor li bros easde; istoes partiri iussim9 vt sint tocio. ltime scie prima elemta quibus breuiter expositum est. et q. antea obtinebat. et q. postea dissuetudine inum

Quos scz quinquaginta libros dig. Et ceteros scz xv. ex pmissu iustianu electos. vt. C. de ve. iue. enu. l. i. s. h. et. l. ij. s. que omnia Cast mstoes. i. ead. instituta. vñ collige huc libz. s. u. p. t. u. ex volue. ff. l. p. p. die mstoes. q. s. madauit fieri. nuc. mandat p. tri. na. p. ticio. aim. legētis. icitat. mtez. itelligētis. p. parat. mēoziam. artificiose. iformat. vt. j. del. s. h. h. v. l. q. a. ff. s. ex. Pria elemta. qz sic ex qtuor elemtis oia. Dep. doli. l. i. i. cor. p. officium. vt. fra. et aq. et igne. a. aere. i. ex. vib9. ho. z. qtuor. elemtoz. totus. m. dus. gubnat. ita. h. liber. o. p. l. endit. oia. iura. Et. no. q. fra. e. frigida. et. sicca. aq. frigida. a. hūda. ignis. calid9. a. sic9. aer. calidus. et. humid9. na. sam. prie. h3. melācolia. scde. s. aq. fleuma. ignis. colera. sāguis. tñd3. aeri. In quibus. ostō. ibus. accur. Obt mebat. i. erat. in. vsu. et. n. desijt. dinez. l. p. o. riam. Dissuetudine. nō. legē. tolli. p. dissuetu. osuetudinem. et. itez. eand. osuetudinē. p. s. uentē. l. tolli. sic. ff. s. l. sept. vi. l. ij. s. diu. et. in. auē. s. hē. et. fal. s. i. al. s. h. qm. a. h. subicit. ab. impiali. nē. et. e. optimi. exemplū. C. de. iud. rem. n. nouā. Quas scz. mstoes. et. accipe. legim9. et. o. quim9. scz. esse. compositas. ex. oibus. Accur. s. floren.

Gay nri. omtatoris dico factis sup libros iusti. atiqz. Cum tres. mterposicio est. Quotidianaz. liber. erat. sic. appellatus. eo. q. in. singlis. diebus. gerenda. a. m. g. r. atibus. otinebat. quast. iudicarent. Sumam ope. q. tum. ad. corpus. Vnde pamphilus. alias. Oziacius. Labor. improbus. omnia. vincit.

bratum ab impiali reme dio illuatiatum est. Quas ex oibus antiqz institucio nibus. et precipue exomen tarijs gay nri taz instituci onu. q. rez. q. tidianarum alijsq. multis omtarijs o. po sitas. cum. tres. viri. pruden tes. predci. nobis. obtulerit. et. legimus. et. o. gnouimus. et. plenissimu. n. r. aru. o. stitucio nu. robur. eis. accomodauimus. Suma itaqz. ope. et. alacri. studio. has. leges. no. stras. accipite. et. vos. metipos. sic. eruditos. ostendite. vt. spes. vos. pulcerrima. foue at. toto. ltime. ope. p. fecto. posse. eiam. nostram. rem. publicam. in. ptibus. e. vobis. credendaz. gubernari.

De iusticia et iure.

Iusticia est ostantis et perpetua voluntas ius suuz vnicuiqz. Eius. reipu. creditur fm priaz. expoficoz. l. si. ha. u. Credendis. i. qz. betis. credendam. dic. vt. in. glo. s. De iusticia. et. iure. iustianus. tractaturus. iura. p. pli. ro. presmittit. de. iusticia. et. iure. q. est. mē. iur. a. ideo. ab. ea. icipit. hē. et. obligacio. mē. est. actō. is. vt. ff. de. p. eur. l. 3. s. ea. obliga cio. et. id. p. mittit. in. r. d. atu. vt. j. de. ob. m. p. n. a. d. act. in. p. n. Et iur. scz. q. iusticiam. prosequit. vt. minister. vel. filius. h. quare. de. s. p. onitur. in. Re. ca. cum. nihil. in. tex. dicat. diffini endo. l3. diuidendo. sic. rñd. ent. qdam. ideo. n. ponit. in. tex. de. iur. ne. g. uaret. rudes. aios. fm. p. y. q. nihil. e. l. dic. s. plez. qz. fieri. vt. aliqd. ponat. in. Re. ca. qd. in. tex. n. p. onitur. vt. C. de. relig. nā. nihil. in. tex. ibi. d. de. ludo. alee. l. die. qd. est. veru9. vt. diffimatur. vt. dicem9. j. e. t. s. iur. p. cepta. in. glo.

Iusticia. h. iusticie. diffimcio. pē. itelligi. s. dina. iusticia. q. d. dina. iusticia. est. voluntas. ostantis. et. p. etua. nē. fm. h. s. ba. in. ea. posita. sūt. plana. s. nonne. iustu. fuit. q. tātū. datū. fuit. m. cenario. in. sero. vementi. q. tū. illi. q. mane. venat. qd. tū. dei. iusticia. laudat. vt. ff. de. an. l. l. ij. et. de. v. sig. s. c. d. cū. Re. illis. dinū. mistic. d. q. d. tm. hēbit. de. padiso. ille. q. decedit. in. s. vltio. seculo. si. faciat. bonū. q. tū. a. ille. q. decesserit. i. prio. seculo. l. die. fm. jo. q. de. fragili. hois. iusticia. loquitur. q. d. iusticia. hūana. vel. q. est. in. hoie. est. voluntas. ostantis. et. e. et. fm.

Et alacri. affectio enim opi tuo nomen imponit. vt. C. ad. l. cor. deli. l. i. ff. s. fur. l. qui. iniurie. Leges. s. instōnum. Condite. i. ita. pro ficite. in. hoc. lib. o. vel. ita. m. erib9. informati fitis. nam. boni. more. l. plusq. diuicte. op. anē. vt. ff. de. tu. et. cu. da. ab. his. scire. s. i. et. ff. de. ver. oblig. si. quis. fu. in. fi. Et spes. a. h. spes. fit. de. nob. n. am. rem. pu. posse. gubernari. Et vobis. i. a. vob. credendis. lectis. ecia. alijs. libris. vel. si. hēs. credendam. id. est. cō. mittendam. vobis. da. tiue. legitur. et. s. dico. le. op. perfec. id. e. cuz. qnquennio. legeritis. naz. tunc. opus. consu. matur. vt. in. plemio. ff. s. q. qz. solutum. et. q. dicit. in. partib9. e9. ideo. est. qz. multe. sūt. ptes. e9. vt. pfectura. osulat9. a. alie. vt. p3. ex. o. r. ib9. s. of. iud. ff. et. in. eodem. Perfecto. i. lectis. alijs. libris.

na. dem. p. p.

illa duo vba ostans et ppetua abiciuntur ex qz hoi non pnt
 ouenire cu scriptu sit qz sepcies in die cadit iustus et idco
 nunq in eod statu pmanet vt i aut de n ali aut pmu s vt
 at ite qz in fi die ius suu vnicuiqz tribuens intellige qrtu
 ad affectu qz ad actu n p q d hns affectum tribuendi sic
 in Re ca problemij de augusto et sicut de matrimonio
 quod est indiuiduum
 ut i de pa po in pn
 lz interdum diuidat
 vt pz in C de repu
 l o sensu. Vel tercio
 expone vt in summa
 h9 ti. Vt volutas i
 mens ostans ppetua
 qz habitus mris bo
 nus s tullius sic diffi
 nit. Iusticia est habi
 tus animi oivtilitati
 seruata suam cui libet
 tribuens dignitatem
 fm pla iusticia e vir
 tus que plurimu pf
 in his q minimu pnt
 vel prout ego credo
 Iusticia est ai ogrua
 dispositio in singulis
 reb9 recte diiudicas
 a Tribuens vt hone
 ste viuat sibi et sic al
 tezn ledat ymo pro
 ficiat vel dic ius suu
 id est hois meritum
 b Noticia pf recte
 legi et illa dictio scia
 est ablatiu casus vel
 econtra sit nomiatiui
 casus et hec dictio no
 ticia sit ablatiu casus
 sic i. r. i. i. pn s nuqd fm s optz qz qcu qz vult prudēs f iut
 osult esse debeat rheologiaz legē. Re n n in corpe iuris s
 oia inueniunt vt C. de su. tri. et fi. ca. et. C. de sacros. ec.
 et de epi. et cle. aut. de multis vbi specialit de diuinis tras
 atatur. ite que est dca inter iusticiaz et ius et iuris prudē
 ciam. Re iusticia est virtus ius est e9 virtutis executiuum
 Iuris prudencia est scia illi9 iut. ite iusticia e sumu bonu
 ius mediuz iuris prudencia infimū. ite iusticia vult tribue
 vnicuiqz ius suu. ius vo coadiuuat iut prudēcia docet qz
 e. His s nu vult dicē qz leges sūt docēde. e illd fiat
 d. Cognitis i. posita diffinicōe iusticie iut. a iut prudēcie
 e. Et incipientib9 datue pnt legē. cū v bo. i. vident l abla
 tiue vt supius respiciat a l vno. libri i pf d iusticiam
 f. Robis. lo quū opilatores h9 q d3 expom per eos
 g. Tradi. scz iura pti romani
 h. Leui. q ad verba i. Simpliciter quo ad sniam
 k. Diligentissima q ad subtilia verba
 l. Atqz exactissima q ad subtilem materiam et sniam
 m. Interpretacōe i. facili snia n. Que scz dca
 o. Avertit nō oira inconstanciaz sic ff. de pcur. m. cāe. m
 pn. Vn salomon. tria sūt mibi incognita et qrtū qd peit9
 ignoro. via colubris sup lapidē. via auis volantis in aere
 via nauis in medio maris. qrtū difficilior via iuuenis i ato
 rescencia sua. vū danē in mte. rest. coz. facilitatib9 vt. j. de
 hē. q li. et diff. s. sciendum. Accurs.
 p. Maturus s nō puerbiū. q vadit plane vadit sane.
 q. Iuris pcepta i. iut papiencia papiūt aliqd qd priet
 ad aliquod isto. triū. nam nō oīe ius precipit. ymo qdā

tribuens. Iuris prudēcia
 est diuinaz atqz hūanaz
 rerum noticia iusti atqz in
 iusti sciencia. His ergo
 generaliter cognitis in
 cipientibus nobis exponē
 iura pti rōam ita maxie
 vident posse tradi omōi
 ssime si primo leui ac simpli
 civia. p9 deinde diligenti
 ssima atqz exactissima in
 pretacōe singula tradant
 Alioqn si statim ab incio
 rudem adhuc et infirmuz
 aim studiosi multitudme
 ac varietate rez oneraui
 mus duoz altez a deser
 torem studioz efficiemus
 aut cum magno labore e9
 sepe et cum diffidencia q

punit. quoddā vetat. quoddam pmittit. vt ff. de le. et se.
 con. l. legis. quoddaz osulit. vt ff. de rei ven. l. is qui. qdā
 hortatur. vt C. de transac. age.
 r. Honeste scz qrtum ad se. q honestas et eca nēmōia ē.
 vt ff. de ri. nup. l. sp. et circa mores seruatur. vt ff. de tu.
 et cu. da. ab his. l. scire oportz. s. penl. Accurs. flo.

plerumqz iuuenes auertit
 ferius ad id perducemus.
 ad qd leuioz via ductus
 sine magno labore eius. t
 sine vlla diffidencia matu
 rius perducī potuisset. I
 Juris pcepta sunt h. ho
 neste viuere. altez n ledē
 ius suum cuiqz tribuere.
 b. Studij due sunt posi
 ciones publicūz priuatū
 Publicū ius ē qd ad statū
 rei ro. spectat. Priua
 tum ē quod ad singuloz
 vtilitatē pmet. Dicend
 igitur de iure priuato qd
 est triptite collectum. est
 qm xenatralib9 pceptis. a
 gencium aut ciuilibus

Altez. vñ illd qd
 tibi non vis fieri ali
 non feceris. vt in de
 cretis. in pn.
 s. Suu ius. vt n so
 lum n ledat s eē adiu
 uet. nam n sufficit ab
 stinē a malo. nisi fiat
 qd bonū est. vt ar. in
 dec. lxxv. di. c. n. sa
 tis. s. nōne s vba ace
 cipiunt. hic sicut s in
 diffinicōe iusticie. in
 fi. Re. n ymo ibi htria
 optendit. h. at illd
 solū qd ex duo prima
 relinquit. et nō q in
 s reprobo epi. py. et
 alioz qui dixerit. q
 m s titulo n diffime/
 bat ius qd est ars bo
 ni et equi. c9 merito
 qu. s nos sacerdotes
 appellat. nam dico q
 hec verba que s sunt
 tantūdem pteat nā
 qd dicit pcepta iu
 ris. per s dicit ars cū
 ars sit collectio pcep
 toz. item per hoc q
 dicit honeste viuē al
 tezn ledere. valz tm

qrtum boni et equi. Item per s q dicit ius suum vnicuiqz
 tribuere. colligo. c9 merito q nos sacerdotes ap. i. sacra iu
 ra cui libet ministrantes. vt hic. et. ff. e. l. i. j. Re.
 f. b9 studij. i. artis adipiscende per studium
 t. Due sūt posicōs. i. spēs fm p. s fm az. sic i. sup duoz us
 gmbus n spēs9 pomē s ar s studio discenda. nec em placz
 q ex multitudme rez multa dicant iura. sic em dicē ius
 aliqd eqm qd sup eā ē daret. ali d aspnū et sic de singul
 s ego credo q iste n fuit p. intelligē s ille q ē pceptoris mei
 u. Hei rōne. et osistit in sacerdotib9 a mgatib9 vt ff. e. l. i.
 i. s. publicā i. aut. vt li. ma. et au. s. q. vo. col. viij. et. C.
 s. h. tri. et fi. ca. mē claraf. a ff. s. ori. nū. l. ij. s. p9 origiez
 r. Spectat. scz pncipalē. nam et singuloz est vtilitas rez
 publicam conseruari. Accur.
 y. Pertinet scz pncipalē sedarie at ad pu. vtilitatē priet
 expedit em reipub. ac. vt. j. de his q sūt sui l. ali. iur. s. p.
 z. Priuato. s qd de publico Re. n dicit m s libro. s. ff. de
 iur. fil. et C. e. t. et in alijs ti. seqn. et fere p oēs tres libroz
 codicis vbi s iut publico ē dca ē. et nunqd ille ē triptite col
 lectū. Re. n sicut statū dicaz et ex eis pceptis. Cū g ead sint
 exempla pub. et pri. qre de puato tm dixit qd est triptite
 collectū. Re. qz plura erat de eo puato dicitur. ite cū feci
 sset hunc libz. cā rudū nolebat eos multū agguare quod
 fecisset si tractasset de iure publico in s libro
 z. Triptite. in iure em priuato vt in suo toto triptita sūt
 pcepta nā aliavt s neiez cū alferi9 dāno serti locupletem
 vt. ff. de odic. inde. nā nāta. ite gencū vt q qsqz ob tutelā
 sui coz. pis facerit iut fecisse extimez vt. ff. e. l. i. j. et. ij. ite

sunt precepta civilia. vt precepta de vlti. de puata vtili
tate est vlti. de vlti. in pn. i. bi ne dñia. ac. a sic
publicū est ex eisdez vlti. et pone ead exemplat ecce
a iure naturali vt non locupletetur cū iactura alterius res
publica a iure gen. vt li. repu. appulsare iniuriam. Idem a
iure civili. vt resp. vlti. capiatut sicut priuatus. que extra
ponentur. i. statim in
iure priuato. accur.

Naturalibus id ē
iuris naturalis.

Aut genū. i. pre
cepta iur gen.

Aut civilibus. p re
ceptis. Accur.

De iur. naturali.
dictuz est q ius pri
uatum est collectū ex
naturalibus pceptis
genū. i. civilib9 nūc
de eis dicit et primo
de iure naturali

Vs naturale est quod
natura. i. deus. et no
minatue. i. ablatie p
legi. sic s. t. i. a nō q
q tuoz modis iur nāa
le ponitur. qñz p
iur genū. vt. i. d. rez
di. s. singloz. qñz p
iure pactoz. a sic p
iur ptoio. vt. ff. de
pac. l. i. qñz p e9 oē
tio scz pto cogresm
dit pāda. vt restōne
mmo. vt. ff. d. mi. l.
. i. qñz pto instmāu
nature vt h. et. ff. e.
. l. i. s. ius aut nāale.
fm canones. ius nāa
le d. quod i lege mo
layavel in euangelio ometur vt in pncipio decretoz. a
istd qd h ē nū casus. qñz h dicitio nāa ē ablati casus a eō
est accusatiui. qñz nāa est nū. et tūc die nāa. i. deus
f. i. ius. bñdico oia aialia. nā ius istud. ac. nō solū ē hoim
hōne oim aialiu g. vlti. i. hoī. aib9 a aere nascūt
h. i. n. celo. i. i. aere vt aues q in arboz. vt. i. d. re. di. s. apuz
i. i. n. terra. vt fere bestie q suis iustis. i. cubiculis nascun
tur. et eē qdam aues
et si in qualibet alia aq
k. i. ius in mari. vt pisces. is dico. nascuntur. Accur.
i. i. i. ab h iur nāali. s. do q pto adā eue oīur. i. a i padī
so deliciaz. posuit
m. i. i. i. masculi
n. i. i. i. aīoz n. i. i. cozpm. vt ff. de re. iur. nupc.
o. i. i. i. mīmōniū. i. effectū mīmōnij. et sic no. q mī
mōmū q adozigiez ē de iur nāali. s. deo vt h. d. i. i. g. e. eē
dici pē qz ab eo receptū. de iur civili eē dici pē qz formā ei
adiūxit et solēmitatē vt. i. d. nup. pto. i. i. ē die a qb9 nup
cns sit abstinent. a ff. de ritu nup. pto. i. vñ d. i. d. de iur ei
uili. vt. ff. de iust. et iur. l. i. ius civile / tur ad liboz. pcrea
p. i. i. i. liboz. nā deus opa. cionē a nāalis instmāus
q. i. i. i. educacio. nā h iur scz nāali mouet parēs ad educaci
onē filioz. suoz. pociusqz alienoz. vt. ff. vñ libi. scpto i. fi.
r. i. i. i. cetera. i. eē alia preter hoīes
s. i. i. i. ius scz nāalis. de q loqm. ex eo em qz auis volat. pī
scis natat. gallina oua calefacit. mouent isto iure nāalia.
t. i. i. i. ius aut. d. iudicē. i. vñ ab altero sic agnoscitur.
u. i. i. i. i. morib9. nā qdaz sūt q regūt tm morib9 a eē qdam q

De iure naturali gē. et ciui.

Vs naturale est qd nāa
oia aialia docuit. Nam
ius istud non solū hūam
gnis p m est sed a omniū
animalium. que in celo q
in terra. que in mari nas
cuntur. Hinc descendit
maris atz femie oīugacō
quam nos matrimonium
appellamus. Hinc liboz
procreacio et educacio
Videmus etem cetera aia
lia istius iuris pericia cen
seri. Ius aut civile vel
genium ita diuiditur.
Des ppli qui legibus vel
moribus regunt ptim suo
ppo. partim cōmuni iure
omnium hominum vtunt.
Nam qd quisqz plus ipse
sibi ius ostituit. id ipsius

n morib9 n legib9 a eē qdā legib9 emā n morib9 vt hoīes
p. Cōi. i. eo iur qē i. n. apdōes siue scptū sit siue n. siluestrel
y. **Ius civile** vt sūt statuta terraz. que iura municipalia
dicuntur. vt C. de eman. li. l. i. et sic d. ad dēam iuris natu
ralis et iuris genium. et ita accipitur hic. Secundo modo
d. ius civile lex. pñ. ta. vt ff. de iust. et iure. l. i. ius civile. s.
hic igitur. Tercio d.
ius civile omne ius qd
n est pretorioz. et sic
accipitur. ff. de iust.
et iur. l. i. ius civile. in
pn. s. ius pre. Quarto
d. disputacō puiden
tum. q fuit facta sup
. l. i. pñ. ta. vt ff. de ori.
iur. l. i. s. disputacō
fm jo. Tūto qd quid
scriptū hēmus de iur
de ius civile. vt cū d.
est em sanctissima res
civilis sapia q precio
nūmario n est estiatā
vt. ff. de vat. o. g. l. i.
. s. proinde. Sexto d.
qciens adicē aliquid
iuri nāali vt in mē
momo mō diximus.
p detrahē iuri nāali
vt in vlti. capioibus
vt. i. d. vlti. in pn. s.
l. additur iur i genū
vt in tutela inuenta
a iure civili originatē
vt. i. d. tutel. in pn. s.
. i. l. detrabitur vt in
pīate vnoz restitūta
ut. i. d. his q sui l. ali.
iur sūt. s. h. i. tpe. hoc
em ius civile d. vt ff.
de iust. et iure. l. i. ius

pprium ciuitatis est voca
turqz ius civile. quasi ius
pprium ipsius ciuitatis
Ad vero naturalis ratio
inter omnes gentes ostit
tuit id apud oēs peque cu
stodit. vocauitqz ius gē
cium quasi quo iure oēs
gentes vtuntur. Et po
pulus itaqz ro. ptim suo p
prio. ptim oīi iure oim ho
mīnū vtitur que singula q
lia sunt suis locis p pone
mus. s. ius quid civile
ex vnaquaqz ciuitate ap
pellatur veluti atheniensi
um. Nam si quis velit solo
nis vel draconis leges ap
pellare ius civile atheniē
sum non errauerit. sic em
et ius quo romanus ppls
vtitur ius civile rōanoz

ius civile. i. s. et hec exempla sunt ibi notata
z. i. d. v. nāalis. nō q ius gen. nāali rōe ē inductū vt h
a. i. d. re. di. s. singloz. vñ ē ius imutabile vt. i. e. s. h. nāalia
a. vlti. vt est religio erga deuz. vt pntibus et patrie
paream9 vt straviolenciaz resistamus. vt ff. de iur. et iur
l. i. in fi. et l. i. n. item ouenciones siue pacta q apd oēs gētes
valēt vt. i. e. s. ius at genū. et ff. de pac. l. i. iur gē. in pn.
b. Et ppls itaqz. qz oīs ppls vtitē pti iur oī. itaqz ppls
c. Que singula. scz iura genū et civilia qbus a oīs
vtunt ciues rōm. i. d. rez. di. s. singloz. vltz ad fi. ti. vbi
d. qstiter acquirunt dñia iur gen. item. i. d. vlti. et in t. se.
quibus d. qualē acqrunē dñia iur civili. et fm h referē ad
ppriū dē et illd intelligas de iure civili rōnoz gñali vt
alē dic pponemus. i. e. t. s. pe. vbi dices altez variabile vt
civile. altez nvt genū. et fm h n referē ad p. dē. h ad
id qd d. i. nā. et ē. et eē qd v. et ē. di. s. singloz. nferē
d. p. oponem9. h. vbi s. forte. i. d. re. n ad p. dictum
h ad id q dē ē. nā qd qd qd. et i. qd v. ius hē. s. h
e. s. ius qd. ac. dixim9 at ppls oīe et ppls ius qd civile
f. Appellat. i. nomē isti9 ciuitatis vbi fcm ē ius civile d. z. ei
g. Solomis. noia sūt opositoz. statutoz i illis imponi
ciuitatibus. sicut si appellat quis ius civile bonon. statutu
a opositoribus inuentum et oclio ofirmatum
h. Non errauerit. pmo bñdixerit.
i. Sic em ius quod pro se tm oposuerit alias esset gñalis
lex. vt. i. e. s. lex est. et de h scz iur ciui. gñali pē hic loqui.

ius civile. i. s. et hec exempla sunt ibi notata
z. i. d. v. nāalis. nō q ius gen. nāali rōe ē inductū vt h
a. i. d. re. di. s. singloz. vñ ē ius imutabile vt. i. e. s. h. nāalia
a. vlti. vt est religio erga deuz. vt pntibus et patrie
paream9 vt straviolenciaz resistamus. vt ff. de iur. et iur
l. i. in fi. et l. i. n. item ouenciones siue pacta q apd oēs gētes
valēt vt. i. e. s. ius at genū. et ff. de pac. l. i. iur gē. in pn.
b. Et ppls itaqz. qz oīs ppls vtitē pti iur oī. itaqz ppls
c. Que singula. scz iura genū et civilia qbus a oīs
vtunt ciues rōm. i. d. rez. di. s. singloz. vltz ad fi. ti. vbi
d. qstiter acquirunt dñia iur gen. item. i. d. vlti. et in t. se.
quibus d. qualē acqrunē dñia iur civili. et fm h referē ad
ppriū dē et illd intelligas de iure civili rōnoz gñali vt
alē dic pponemus. i. e. t. s. pe. vbi dices altez variabile vt
civile. altez nvt genū. et fm h n referē ad p. dē. h ad
id qd d. i. nā. et ē. et eē qd v. et ē. di. s. singloz. nferē
d. p. oponem9. h. vbi s. forte. i. d. re. n ad p. dictum
h ad id q dē ē. nā qd qd qd. et i. qd v. ius hē. s. h
e. s. ius qd. ac. dixim9 at ppls oīe et ppls ius qd civile
f. Appellat. i. nomē isti9 ciuitatis vbi fcm ē ius civile d. z. ei
g. Solomis. noia sūt opositoz. statutoz i illis imponi
ciuitatibus. sicut si appellat quis ius civile bonon. statutu
a opositoribus inuentum et oclio ofirmatum
h. Non errauerit. pmo bñdixerit.
i. Sic em ius quod pro se tm oposuerit alias esset gñalis
lex. vt. i. e. s. lex est. et de h scz iur ciui. gñali pē hic loqui.

Amitantur. i. tñ vbi lex scripta n̄ est q̄tum vbi lex scri
pta est Et nō tres virtutes osuetudinis. imitandi legē vt h̄
interpretandi legem vbi lex est dubia. vt ff. e. si de inter
pretacōe in fi. item corrigendi. vt ff. de leg. et se. o. l. de q̄
bus in fi. et. j. e. g. ea. o. qd̄ distingue aut est ḡnalis osuetu
do p̄ totū mōm. et tūc vincit legē vbiq̄ vt ff. e. de quibus
. g. fi. aut specialis. et
tūc vincit legē in eo
loco vt i est vt ff. oia
p̄dior. l. uenditor. g.
fi. oīat. dummō post
legē fuerit inducta.
al. vincit a lege sup/
ueniēte vt. ff. s. sept.
vio. l. iij. g. diuus. in
alia. aut loco osuetu
do spe. cialis n̄ vincit
legem. vt C. e. l. con
suetudinis a l. fm. jo.
a. P. l. alij. al. distim
erunt.
b Et non. h. g. om̄s
est ad duo scz dicta. q̄
ad sc̄ptū n̄ scriptuz
ideo bñ est hic. g.
c Ius civile. large ac
cipe vt no. i. g. oīat.
d Origo. i. lex. xij. ta
bla q̄ fuit origo tocū
iuris. et principium.
e Institutis. i. ordi
nantis. nam ro. ppl̄s
p. viros. p̄isto iure mi
sit qui. p. tabl. ebur
neas retulerunt tam
de iure scripto at the
mensionum q̄ n̄ scripto
lacedemonior. Sed
qz postea aliquid de
erat qd̄ emendacōez desidabat data fuit p̄fas p̄vnū anū
his. p. viros vt ius a leges corrigerent addendo. et des̄ben
do. si op̄ eēt mēptarenē. et ea facerēt q̄ duas tablas addi
derēt. lex sic. xij. ta. ex accrescētī dca. ē vt ff. s. ori. iu. l. ij. g. i.
f Naturalia. h. g. p̄t̄ intelligi de iure nat̄ali primeuo q̄
mouentur oīa alia ad aliqd̄ faciendū. vt no. s. e. t. g. i. in p̄n.
h. qd̄ dicit immutabile est oīa id quod de seruitute de que
est oīa ius naturale et tñ p̄ualet. vt s. e. g. ius autem. h.
dic̄n̄ derogatur ob hoc. l. non seruetur in illo casu. nā ni
hilomin⁹ equū et bonū est. Et eod̄ mō r̄ndeo ad illd̄ qd̄ de
j. de ca. di. g. p̄at qd̄ est oīa. l. ibi n̄ tollit̄ agnatio h̄ ius
succedendi. r̄ eod̄ mō vt prius r̄ndeo ad illd̄ qd̄ de v̄sue. de
j. de v̄sue. in p̄n. qd̄ oīat esse oīa ius nat̄ale. vt ff. de odi.
inde. l. naz. nat̄a. l. die qd̄ iste. g. loq̄tur de iur̄ gentiū qd̄ p̄z
ex illa lra qd̄ apud oēs gentes vt s. e. g. qd̄ vero naturalis
g. Constituit. s. osuetudie spēali. l. lege municipalī sc̄pta.
h. Tacito. l. oīa osuetudie vt ff. s. le. a. se. o. l. s. qd̄ i. fi.
i. Vel alia. i. oīa statuto. et sic reddūt singla singul.
k. Omne. qd̄ sit ius et quasi diuidat̄ dixit. nunc d̄raz inter
ip̄a iura ponit. De s. bene. de. j. in toto primo libro vsq̄
l. Vel ad personas. ad ti. de rerum diuisione.
m. Ad res. de s. de. j. li. ij. et. iij. vsq̄ ad ti. de ob.
n. Ad actiones. de his de. j. de actionibus.
o. Persone. nam hō est res dignissima creat̄a. vt ff. s. edil.
e. l. iustissime. vñ ouidius. P̄ona q̄ cū spectat̄ aialia singla
terra. Os hōi sublime dedit celūq̄ videre. Iussit. a erectos
ad sidera tollē vult⁹. et in Virgilio. Celestiq̄ origo illi s̄

legē imitantur. Et n̄ in
elegant̄ in duas spes ius
ciuile distributū esse vidē
nā origo ei⁹ ab institutis
duaz ciuitatuz atthenaz
scz et lacedemonior flux
isse videtur. In his. n.
ciuitatibus itaagi solituz
erat vt lacedemonij quidē
magis ea q̄ pro legibus
obfuarēt meorie mādarēt
atthenienses vero ea que i
legibus scripta p̄prehendi
ssent custodirent. Sed
naturalia quidem iura q̄
apud omnes gentes p̄q̄
obfuantur diuina qd̄am
prouidēcia constituta sp̄
firma atq̄ immutabilia p̄
manent. Ea vero que ip̄a
sibi queq̄ ciuitas consti

p ḡrent. et sic statim ponit de iure p̄sonaz. n̄ nō h̄ qd̄
digora p̄ponēda sūt. sic. j. de bo. pos. g. alia. o. et p̄s faci⁹
multas formacōes tituloz. q. De iure p̄sonaz. R. ca.
S v̄mma. i. prima. qz et alie sequūt vt. j. de his q̄ sūt sui
ali. iur. in p̄n. et. j. de tutel. in p̄n. Vel. i. maria. i. qz
partim est de iure nat̄ali. vt libertas. et p̄tim de iur̄ gē.
vt seruitus. quorum
vtrunq̄ scz ius nat̄as
le et gencium. antiq̄
us est. iure ciuili. vt
j. de rez. di. g. singu
loz. vel die sūma. i.
breuis. sic. j. s. obl. g. i.
r. Hoies. h̄ pone qd̄
h̄ fuerunt duo hoies
v̄nus liber et ali⁹ ser
uus. hec p̄posicio est
falsa. dic qd̄ p̄lis oīo
ouertitur in singula
rem. et tunc est vera
et n̄ fallit vt ff. s. odi.
a. de. l. falsa. g. fi. a. ff.
de peti. h̄ere. diu. in
f. et de ori. iur. l. ij. g.
ex actis. et de s. fig.
n̄ est. Contra singla
els pro pli vt e. t. l.
in sūma. ff. de test.
tu. si q̄ sita. g. i. a. dich
questiones positas.
ff. e. l. iij.
s. Aut serui. h̄ quid
de statu libero vidē.
liber. vt. ff. si ex nōra
cā agat. l. fi. S. zotra
est. vt. ff. de sta. lib.
l. statu liber.
Item quid de ascrip
ticio vel censito vidē
qd̄ serui sint. vt C. de agri. et cen. l. fi. l. ij. et C. in q̄. ca. cē
tu. l. fi. h̄ zotra est fm. jo. Licet alij alit̄ distim̄erunt cuz p̄nt
fieri. clerici. et oīa d̄noz voluntatem. qd̄ n̄ est in ver e ser
uis. vt C. de epi. et cle. l. iubemus. g. seruos. et in aut̄ s̄ san
ctis epis. g. ascripticios. itez in dubio p̄ libertate iudicand̄
est. vt ff. de re. iuris. l. libertas. et qd̄ in otrarijs legibus
ōrmetur. loquitur qd̄ ad fūicia q̄bus est astrictus. q̄re po
tuerunt et facere testamentū et ferre testimonium a alios
actus ciuiles exercere. nec alienari p̄nt sine solo. vt C. de
agri. et cen. l. xi. l. quemadmod̄. Item qd̄ de mōcho vel re
gulari canonico. R. n̄ liberi sunt et ideo p̄nt reddē testimo
nium. quod dic vt diximus in aut̄. de mona. g. cogitand̄. l. z
qd̄ ad act⁹ q̄sbaz fmgant̄ mortui vt in aut̄. de mō. g. illd̄. g.
fi. q̄s at coll. li. et in aut̄. de nup. g. h̄ occasionem. col. iij.
t Libertas. hec diffinicio tribus modis p̄t̄ legi. p̄mo fm
p̄. vt diffinatur libertas eo iure q̄ inuenta est. i. nat̄ali et
sic fm s̄ sunt liberi. nam et ip̄i p̄nt facere qd̄ volunt. nisi
qd̄ vi. i. de facto vel iure. scz q̄libet prohibeantur. et hec
verba ex q̄ liberi. et c. p̄nt esse de diffinicoe. nam et ip̄i libi
vocantur fm idem ius vt. j. de libe. g. i. Alij dicunt diffiniri
libertatem liberi n̄ libertatem serui. qz ex p̄rimo vocantur
scz hodie liberi. non ex sc̄da scz quam h̄nt serui Est ḡ libe
tas alia in seruo. alia in libero. et fm eos verbum vi expo
nitur vt prius. h̄ nec prima nec sc̄da placet. qd̄ serui sint hō
die aliquo iure liberi. cum ius gencium in s̄ derogauerit ius
ri nat̄ali vt. j. g. seruitus. et ex p̄te vi. i. iure genciu quod
quadam necessitate induxit seruitutem. scz p̄ captiuitatez

De iure personarum.

S v̄mma itaqz diuifio
de iure personarum
hec est qd̄ omnes homines
aut liberi sunt aut serui.
Et libertas quidem ex
qua etiam liberi vocantur
est naturalis facultas ei⁹
quod cuiqz facere libet.
nisi quod vi aut iure phi
betur. Seruitus at est

vt seruitus. quorum
vtrunq̄ scz ius nat̄as
le et gencium. antiq̄
us est. iure ciuili. vt
j. de rez. di. g. singu
loz. vel die sūma. i.
breuis. sic. j. s. obl. g. i.
r. Hoies. h̄ pone qd̄
h̄ fuerunt duo hoies
v̄nus liber et ali⁹ ser
uus. hec p̄posicio est
falsa. dic qd̄ p̄lis oīo
ouertitur in singula
rem. et tunc est vera
et n̄ fallit vt ff. s. odi.
a. de. l. falsa. g. fi. a. ff.
de peti. h̄ere. diu. in
f. et de ori. iur. l. ij. g.
ex actis. et de s. fig.
n̄ est. Contra singla
els pro pli vt e. t. l.
in sūma. ff. de test.
tu. si q̄ sita. g. i. a. dich
questiones positas.
ff. e. l. iij.
s. Aut serui. h̄ quid
de statu libero vidē.
liber. vt. ff. si ex nōra
cā agat. l. fi. S. zotra
est. vt. ff. de sta. lib.
l. statu liber.
Item quid de ascrip
ticio vel censito vidē

qd̄ serui sint. vt C. de agri. et cen. l. fi. l. ij. et C. in q̄. ca. cē
tu. l. fi. h̄ zotra est fm. jo. Licet alij alit̄ distim̄erunt cuz p̄nt
fieri. clerici. et oīa d̄noz voluntatem. qd̄ n̄ est in ver e ser
uis. vt C. de epi. et cle. l. iubemus. g. seruos. et in aut̄ s̄ san
ctis epis. g. ascripticios. itez in dubio p̄ libertate iudicand̄
est. vt ff. de re. iuris. l. libertas. et qd̄ in otrarijs legibus
ōrmetur. loquitur qd̄ ad fūicia q̄bus est astrictus. q̄re po
tuerunt et facere testamentū et ferre testimonium a alios
actus ciuiles exercere. nec alienari p̄nt sine solo. vt C. de
agri. et cen. l. xi. l. quemadmod̄. Item qd̄ de mōcho vel re
gulari canonico. R. n̄ liberi sunt et ideo p̄nt reddē testimo
nium. quod dic vt diximus in aut̄. de mona. g. cogitand̄. l. z
qd̄ ad act⁹ q̄sbaz fmgant̄ mortui vt in aut̄. de mō. g. illd̄. g.
fi. q̄s at coll. li. et in aut̄. de nup. g. h̄ occasionem. col. iij.
t Libertas. hec diffinicio tribus modis p̄t̄ legi. p̄mo fm
p̄. vt diffinatur libertas eo iure q̄ inuenta est. i. nat̄ali et
sic fm s̄ sunt liberi. nam et ip̄i p̄nt facere qd̄ volunt. nisi
qd̄ vi. i. de facto vel iure. scz q̄libet prohibeantur. et hec
verba ex q̄ liberi. et c. p̄nt esse de diffinicoe. nam et ip̄i libi
vocantur fm idem ius vt. j. de libe. g. i. Alij dicunt diffiniri
libertatem liberi n̄ libertatem serui. qz ex p̄rimo vocantur
scz hodie liberi. non ex sc̄da scz quam h̄nt serui Est ḡ libe
tas alia in seruo. alia in libero. et fm eos verbum vi expo
nitur vt prius. h̄ nec prima nec sc̄da placet. qd̄ serui sint hō
die aliquo iure liberi. cum ius gencium in s̄ derogauerit ius
ri nat̄ali vt. j. g. seruitus. et ex p̄te vi. i. iure genciu quod
quadam necessitate induxit seruitutem. scz p̄ captiuitatez

vt s. t. i. s. ius at. et iure scz cuius qm maior. xxv. annis vendit
se ad p. cu. p. ticipand. vt. j. s. f. u. i. q. i. d. q. libet liber est lib.
n. fiat seruus iure gen. l. ciuili. et h. v. ba. ex q. liberi. ac. non
optet q. sint de diffinicōe s. q. ndaz effem libtatis demant
u. **Consto.** i. vnu de statutis iur. gē. nā. alia ml. ta. statuit
ius gen. vt. s. t. i. s. ius at. s. h. todie dici p. fuit. de iure ci.
formacōe naz. al. olim
et al. hodie est h. p. fal
vt. j. de his q. sui. l. ali.
iur. s. pe. et. fr. q. re. e. s.
iur. gē. inuencōe. s. ci
uili formacōe vt. ff. s.
iust. et. iur. l. ius at.
y. **Rafaz.** q. s. iur. na. fa
li. libi. nascebant. ac.
y. **Dnio.** aliq. sine do
minio vt. ff. s. re. di. l.
i. s. i. a. ff. p. s. relicto
l. fi. et. adde. ff. s. stip.
p. l. q. s. u. 9. ff. de. li.
ber. c. suis. v. s. u. fruc.
z. **Con.** naz. i. o. tra
ius naturale. cū. eo. iu
re. oēs. liberi. sūt. vt. j.
de. lib. t. i. s. i. a. s. t. i. s.
s. ius. autem
a. **Seruare.** nō. s. uū
dici. a. s. uado. s. m. p. s. j.
tabellio. s. s. u. p. publi
cus. a. s. u. i. e. n. d. o. vt. ff. s.
ad. op. cione. l. nec. es. a.
l. n. a. s. i. et. ff. rē. pup.
sal. fo. l. i. j. q. t. n. s. u. u. s.
n. p. t. esse. vt. C. de. ta.
bulis. g. n. a. l. i. l. i. p.
b. **Capiuntur.** ff. de
sta. h. o. l. i. i. j. m. fi.
c. **fiunt.** ex. accidēt.
serui. Accur.
d. **Ex.** ancillis. l. z. pas
trem. libez. hēant. vt
j. t. i. et. C. de. rei. ven. l. p. tū.

vt s. t. i. s. ius at. et iure scz cuius qm maior. xxv. annis vendit
se ad p. cu. p. ticipand. vt. j. s. f. u. i. q. i. d. q. libet liber est lib.
n. fiat seruus iure gen. l. ciuili. et h. v. ba. ex q. liberi. ac. non
optet q. sint de diffinicōe s. q. ndaz effem libtatis demant
u. **Consto.** i. vnu de statutis iur. gē. nā. alia ml. ta. statuit
ius gen. vt. s. t. i. s. ius at. s. h. todie dici p. fuit. de iure ci.
formacōe naz. al. olim
et al. hodie est h. p. fal
vt. j. de his q. sui. l. ali.
iur. s. pe. et. fr. q. re. e. s.
iur. gē. inuencōe. s. ci
uili formacōe vt. ff. s.
iust. et. iur. l. ius at.
y. **Rafaz.** q. s. iur. na. fa
li. libi. nascebant. ac.
y. **Dnio.** aliq. sine do
minio vt. ff. s. re. di. l.
i. s. i. a. ff. p. s. relicto
l. fi. et. adde. ff. s. stip.
p. l. q. s. u. 9. ff. de. li.
ber. c. suis. v. s. u. fruc.
z. **Con.** naz. i. o. tra
ius naturale. cū. eo. iu
re. oēs. liberi. sūt. vt. j.
de. lib. t. i. s. i. a. s. t. i. s.
s. ius. autem
a. **Seruare.** nō. s. uū
dici. a. s. uado. s. m. p. s. j.
tabellio. s. s. u. p. publi
cus. a. s. u. i. e. n. d. o. vt. ff. s.
ad. op. cione. l. nec. es. a.
l. n. a. s. i. et. ff. rē. pup.
sal. fo. l. i. j. q. t. n. s. u. u. s.
n. p. t. esse. vt. C. de. ta.
bulis. g. n. a. l. i. l. i. p.
b. **Capiuntur.** ff. de
sta. h. o. l. i. i. j. m. fi.
c. **fiunt.** ex. accidēt.
serui. Accur.
d. **Ex.** ancillis. l. z. pas
trem. libez. hēant. vt
j. t. i. et. C. de. rei. ven. l. p. tū.

ostō iuris gencium q̄ quis
dominio alieno tra natu
ram subicitur. Serui autē
ex eo a p̄ellati sunt q̄ im
peratores captiuos vende
re iubent. ac per h̄ seruare
nec occidere solent. Et q̄
eciam mancipia dicti sunt
eo q̄ ab hostibus manuca
piuntur. Serui autem
aut nascuntur. aut fiunt.
Nascuntur ex ancillis n̄is
fiunt autem iure genciu
id est ex captiuitate. aut
iure ciuili c̄ hō liber maior
xx. annis ad precius parti
cipandum sese venundari
passus est. In h̄uoz odici
one nulla est d̄ra. In liberis
aut multe d̄ne sunt. a em
ingenui aut liberi n̄ sunt

De ingenuis

Ingenuus est is qui statim
Quid si ex ascriptio et liba
se q̄ ventres vt in aut. o. q̄ ascripti. a. li. mu. s. i. col. v.
Captiuitate. q̄ occasioe belli attingit qd̄ e de iur. gē. vt
s. t. p. s. ius at. s. tereus modus vt C. de assigcōe et tollen
f. iure. a. est. da. l. i. s. pe. a. e. q̄ r. t. vt p. ing. titudiez iuo
cacois i. s. u. i. t. u. t. e. vt. i. aut. ut. lib. t. i. deceto. s. i. i. fi. a. s. illd̄. s. o
g. **Maioz.** in. q̄ s. e. o. sunt. q̄ tuoz. necessaria. scz. q̄ sit. maior. xx
an. vt. h. et. C. de. lib. ca. l. si. per. ministeriu. Itē. vt. eo. aio. p̄
cij. capiat. p. t. e. z. vt. h. et. C. de. lib. c. l. n̄. id. Itē. q̄ vere. hēat
p. t. e. z. vt. ff. q̄ b. ad. lib. p. cl. l. i. j. item. q̄ vendat. i. g. r. a. n. t. i. cō
dicōz. venditi. vt. ff. de. lib. ca. l. lib. s. s. i. q̄ s. sciens. item. et
quintum. vt. h. sciat. odicōz. suam. vt. ff. s. i. q̄ s. ingenu. esse. di.
l. i. j. et. si. qd̄. eoz. defuerit. iure. d̄i. p. uocāt. m. ingenuitatē. al
n̄. poterit. p. uocare. in. ingenuitatem. eē. si. manumittat. vt
ff. de. sta. h. o. l. hō. lib. et. ff. de. lib. c. l. e. pacto. nisi. reddēt
precius. et. d̄is. sponte. accipet. nec. eē. d̄is. accipe. p. ellit. p̄
cium. l. z. q̄ baz. o. r. a. d. i. c. a. n. t. vt. ff. si. inge. eē. di. l. i. j. i. **Rē.** et. C.
q̄ n̄. l. z. ab. ep. di. l. i. et. j. t. i. i. m. fi. **Sed.** nunq̄. h̄z. i. integ. re.
cū. sit. minor. xxv. an. maior. t̄n. xx. an. **Rē.** n̄. qz. n̄. est. mutāda
tanta. solennitas. et. qz. n̄. est. locus. restō. n̄. vbi. res. mutat. sta
tum. p. o. e. f. u. s. a. m. i. t. t. e. n. d. o. vt. ff. de. m. i. s. i. ex. causa. s. p. a. m. p. a.
ff. de. m. integ. rest. l. diuus. **Sed.** nunq̄. patri. vel. affini. p.
mit. titur. reuocacio. vel. per. offm̄. iudicis. vel. per. reuendi.
vilem. cū. ad. eoz. ignoniam. respiciat. vt. ff. de. rei. ven.
l. et. de. liber. ca. l. i. j. i. j. et. i. i. j. **Rē.** non. vt. ff. de. capi. di. l.

tutelas. s. si libertate. l. z. quidam dixerunt o. tra. ar. dictaz
l. s. certe non mutauerat statum s. mutare volebat.
h. **Vendari.** i. si q̄z alio ti. paciat se f̄nferri i. aliu. qd̄ e
vni. si. ali. qd̄. lucz. sciat. vt. ff. s. liber. ca. s. v. s. u. fr. s. in. s. u.
et. C. de. liber. c. si. ministerium. et. ff. de. liber. ca. s. v. s. u. fruc.
i. **In.** seruo. z. nulla. d̄ra. **Sed.** videtur. o. tra. nam. quidam
sunt. in. digmitate. q̄
dam. non. vt. j. de. iur.
s. s. pena. et. ff. s. v. s. u.
fruc. et. si. quid. s. i. j. e.
quidam. or. d. i. a. r. i. j. q̄
dam. vicarij. vt. j. q̄. cu. z.
eo. s. cum. autem. **Ite.**
z. alij. veterani. alij. noui
cij. vt. ff. de. ed. l. i. c. e. l.
fi. et. ff. de. public. l.
interdum. **Sz.** dic. q̄
nullus. est. magis. ier.
uus. q̄. alter. l. z. q̄. ad
actus. et. quo. ad. mili.
cias. et. familia. sit. d̄ra.
l. z. olim. magis. vn. q̄.
alter. esset. seruus. vt.
C. de. m. i. u. r. qui. tol.
l. vna. nam. olim. qui.
dam. habebant. d̄nuz.
in. seruis. q̄. d̄ez. pleni.
quidam. semiplenum.
k. **Multe.** quidam
ponunt. h. falsam. no.
tam. vt. duo. sint. mul.
ta. ar. ff. ad. fil. l. i. s. g.
hoc. **Rē.** p. **Sed.** eē. ibi
sunt. tria. appellata. n̄.
duo. t̄n. dic. s. q̄. qua.
tuor. sūt. difference. li.
beroz. hominum. vt.
ingenui. et. libertini.
et. latini. et. dediticij.
vt. h. a. j. t. i. de. liber.
s. libertino. z. ar. ff.

vt natus est liber est. siue
ex duobus ingenuis m̄i
monio ostante edit. s. siue
ex libertinis duobus siue
ex altero libertio z altero
ingenuo. **Sed.** et si quis
ex matre nascitur libera
patre vero suo ingenuus
nihilominus nascitur que
admod qui ex m̄re libera
et incerto patre natus est
qm̄ vulgo oceptus est.

Sufficit. autem li
beram fuisse matrem eo
tempore quo nascitur licz
ancilla conceperit. **Et**
econtrario si libera ocep
rit. deinde ancilla facta pa
riat. placuit eum qui nasci
tur liberum nasci. **Quia**
n̄. d̄z. calamitas. matris. ei
nocere. qui. in. vtero. est. **U**
Et. ex. his. illud. questuz. e

vi bo. rap. l. i. i. j. s. i. j. **Rē.** pro. pria. est. in. aut. de. de. positis.
et. de. denūciacionibz. i. cū. et. multa. ac. **De.** ingenuis. **Rē.** ca.
Ingenuus. q̄nqz. aliter. qz. per. sent. enciam. vt. ff. de. sta. h. o. l.
ingenui. Item. p. restōz. nataliū. vt. ff. de. rest. natalium.
m. **Ex.** duobus. sic. o. s. t. r. u. e. siue. ex. matrimo. mio. subaudi. o. stan.
te. duobz. ingenuis. editis. et. e. et. sic. ex. pone. oia. seq̄n. cap. l. a.
n. **Ex.** altero. sic. C. de. op. i. liber. l. q̄. ex. libera.
o. **Nascitur.** s. m. se. p. **Sibilominus.** qz. ven.
tris. status. s. p. o. s. i. d. e. r. a. t. u. r. vt. hic. et. m. aut. que. o. s. t. i. t. u. c. o. e. x.
ascrip. s. i. col. v. et. C. de. rei. ven. partuz. nisi. in. casu. vt.
C. de. seruis. fugi. l. fi. et. nisi. in. mur. i. legulo. vt. C. de. mu.
rilegulis. l. qui. cum. patre. li. xi. et. l. h. j. qui. et. s. i. u. r. e. r. o. n. o.
secus. iure. longobar. do. z. qz. s. p. in. d. e. t. e. r. i. o. r. e. m. p. t. e. m. s. t. a. t. u. s.
o. t. r. a. b. i. t. u. r. nisi. sit. matrimo. nium. aliud. si. concubinatus. nā.
tunc. ser. u. a. t. u. r. i. u. s. r. o. m. a. n. u. m.
q. **Libera.** puta. meretricē.
r. **Sufficit.** q̄tum. ad. odicionem. secus. q̄tum. ad. honoz. s.
vt. ff. de. senato. l. filiam. et. liberos. s. fi. et. secus. quo. ad. pa.
triam. vt. ff. ad. munic. l. assumpcio. s. filius. vt. ff. man. s. p. ro.
curatozem. s. pro. socio. et. l. id. quod. s. si. fili. et. ff. de. neg.
ge. sed. an. vltro.
s. **Calamitas.** q̄si. cadamitas. qz. itez. fuit. facta. ancilla.
t. **Ex.** his. huc. l. qz. dixit. qualē. o. t. i. n. g. a. t. i. n. g. a. t. i. n. g. e. n. u. i. t. a. s. m. u. n. c.
qualiter. perseueret.
u. **Libaz.** m̄ez. fa. ad. s. C. si. mā. ita. fu. ali. vt. ma. l. fi. si. iuz.

b Medio tpe. ff. de acq. re. do. adeo. s. cu q spectanda
c Officit. n p manumissioz tlem qnqnmio steterit vt ff. fi
inge. ee di. l. ij. s. illis hodie correctu evt hca C. vbi ca sta
d In servitute. i. in statu suili /tus. l. fi.

e Manumissum. scz de facto. Accur. flo.
f Natalibus. i. ingenuitatu. que probat p natales. Erant
at natales scripse cu
annis dñi a pcomiza
te q dicebant lucum
esse natu et ingenuu
et demceps sic erat n
tuc sēdicere vñ in
legendis scfoz. mti
tulae nritas scfi mico
lai qñ morie. qñ tuc
nascat nunq moritu
rus. et scribit gesta
in vita sancti nicolai.

Et scripse illa d: na
talis ei q qd fecerit
in vita intitulae tñs
sancti. f. die q natale
appellat pñ nritas
q est de iure naturali
et oēs hoies die esse li
bez. vñ d: seru iste
restituē natalibus.
i. illi libertati quam
h3 de iure naturali. ff.
s. nat. rest. l. ij. q ff. s.
sta. ho. l. impatores
g. Officē. n vendidit
vt s. t. i. s. p. cūc em
ñ redit in statu pñuz
vt ff. de sta. ho. hō li
ber que est sē. ac.

h De libtatis re. ca.
Libertini sunt ex
iusta. i. vera. sic
econē vt. j. t. i. s. semel
Vel iusta qz adeo iu
ste fuisse dño vt me
ruēt manumitti. vñ
dic iusta. qz est d iur
gen. vt s. t. i. s. serui
tus. et ff. de iur. a iur
l. manumissiones
k. Seruitutes hui9
manumissi filius est i
genus vt s. t. i. i. pñ.
licz gramatici dicant
eum libertinum Sed
et manumissum liber
tinum dicunt. ac.

l Manumissio. i. detec
cio fm ir. et ff. s. acq.
re. do. l. adeo. s. cum quis in fi. Vel die fm pla. jo. et Ago.
quia dat libertatem. quam prius ille servus non habebat
al non diceretur dari. vt. j. de act. s. sic itaq. Sed opponē
aut quam habebat ei dabat. et sic illi quidem nulla rema
net cum non habeat nisi vnam. aut quam non habebat. qd
est absurdum. Sed dic qd dat quod non habebat. et s. ples
rum qz ottingit q quis dat quod non h3. vt. j. qui ali. li. s. i.
et ff. de usufruc. l. q nēm. et ff. de acq. re. do. l. non nos. ac.
m. Et pro id est
n. Pñ. ff. de iusti. et iur. al. manumissiones ex B.

De libertate
Libertini sunt qui ex
iusta fuitute manu
missi sunt. Manumissio
autem est dacio libertatis
naz qm diu aliquis sferui
tute est. manu et potesta
tē su positus est. et manu
missus liberatur domini
potestate. Due res a iure
gencium origines assump
sit. vtputa cum iure natu
rali omnes homines liberi
nascerentur. nec esset no
ta manumissio cum serui
tus esset incognita. sed
postquam iure gencium
seruitus ingenuitatez m
uasit secutum est bnficiuz
manumissionis. Et c vno
oi nomine omnes homines

o Due res. id est manumissio. ac.
p Et cum tria gna. s. erat vnum et addita sunt tria. s. sunt
q tuor. Re. non sequitur nam si habeas tres filios et nascat
hodie vnus incipis hēe quartum. et prius hēbas tres. s.
vij. qd fñ est. qz qd prio erat oputaē m seqntē nūm. ac.
q Sacris. scz sub aspectu pñi et antistitis. et intuemēte
qlicunq scripse a vice
actoz vt C. de his q
in ec. manu. l. i. et. ij.
r Vindicta. i. causa
ognita coraz ptoze
que iō dr dari vindiz
cta. qz vindex quidez
suus in vice illoz p
mo sic fuit manumiss
sus. ff. de ori. iur. l. i.
et. ij. s. incium. vel vt
qdam dicunt fm boe
cū. vindca erat s ga
p tozis q ter pucie
batur manumissus. et
dicebat pretor ter
aio te libez. ar. C. si
aduersus lib. l. ij.
s Amicos. et in hca
in se. e. necessarij sunt
v. testes vt C. s. lat.
lib. l. i. s. sanctum. a
s. s. h. q. acc.
t Quilibz vt in codi
cillis vel in testō mi
nus solēm. qd v3 mē
p rez et filios vt C. s.
testa. hac sultissima
s. ex impfecto. ac.
u. s. z. alijs. pter sup.
dictos. accur.
v Qui tā. scz modi
p. v. et v. s. scz ex le
gib9 impatoz vt C.
p. q. ca. s. p. totum
z. p. is. vt C. dia. de
manu. l. fi. a. in aut. s.
man. pñ. s. ij. coll. ij.
et in aut. de mō. s. ij.
col. i. et in aut. s. mō.
s. i. col. ij.
a Serui manumitti.
q. d. q. cūqz ē mui
tivt C. de test. ma. l.
fi. s. h. v. o. q. dez. l. z. sec9
fit in filijs vt in aut.
q. mo. na. ef. sui. s. ge
ner. al. col. vj.
b Transitu. i. dū ēn
fit a est rō. qz sine eo
fieri poterat. vñ ali8 est qñ manumissio n poterat fieri sine
p toze vt. j. t. i. s. ead. Itē aliud est m otenciosa iudictioe q
scz reddiē m inuitum. vt ff. de s. ob. inter stipul. s. i. a. C.
de dilac. a pcedente Acc. s. videbatur non valere. quia
c In balneis. tūc em/ pre gaudio cuiuslibet concederet
d In theatz. i. in locum vbi hoies stant ad videndum. et is
multo magis. scz alias qcunq vadat. Acc.
e Libtioz. is erat s hui sv t. C. s. nu. iu. qritu tol. l. i. s. i.
f Modo. i. aliqui s. Amoz. i. mediavt. j. s. cap. di.
s. i. et ff. de auro et ar. lega. l. qui laudem. fm jo.

appellarentur iure genciu
tria gna esse hoim ceperūt
liberi et his otarium fūi.
z tertium genus libertini
qui defierant esse serui

Multis autez modis ma
numissio procedit a ex sa
cris ostōmbus in sacro sã
ctis ecclesijs. aut vindca
a inter amicos. a p eplam
a p testamtu a aliam qua
libet voluntate vltimam
manumittūt.

Sz alijs
modis libertas suo opte
pt. qui tam ex veteribus
q ex nostris ostōmbus in
troducū sunt. Serui s. o
a dominis sepe manumit
ti solent adeo vt vel m tñ
fitu manumittantur velu
ti cū pctor aut preses a p
consul in balneum l in t h
atz eat. Libertinoz aut
status triptitus antea fue
rat. Naz qui manumitte
bant mō maiorem z iustaz

libertatem ose quebantur
z fiebant ciues romani mō
minorem et latini ex lege
iunia norbana fiebat mō
inferiores z fiebat ex lege
eliascencia dediticōz mō

Sed dediticiorum qui
dem pessima odicio naz ex

fieri poterat vñ ali8 est qñ manumissio n poterat fieri sine
p toze vt. j. t. i. s. ead. Itē aliud est m otenciosa iudictioe q
scz reddiē m inuitum. vt ff. de s. ob. inter stipul. s. i. a. C.
de dilac. a pcedente Acc. s. videbatur non valere. quia
c In balneis. tūc em/ pre gaudio cuiuslibet concederet
d In theatz. i. in locum vbi hoies stant ad videndum. et is
multo magis. scz alias qcunq vadat. Acc.
e Libtioz. is erat s hui sv t. C. s. nu. iu. qritu tol. l. i. s. i.
f Modo. i. aliqui s. Amoz. i. mediavt. j. s. cap. di.
s. i. et ff. de auro et ar. lega. l. qui laudem. fm jo.

qlicunq scripse a vice
actoz vt C. de his q
in ec. manu. l. i. et. ij.
r Vindicta. i. causa
ognita coraz ptoze
que iō dr dari vindiz
cta. qz vindex quidez
suus in vice illoz p
mo sic fuit manumiss
sus. ff. de ori. iur. l. i.
et. ij. s. incium. vel vt
qdam dicunt fm boe
cū. vindca erat s ga
p tozis q ter pucie
batur manumissus. et
dicebat pretor ter
aio te libez. ar. C. si
aduersus lib. l. ij.
s Amicos. et in hca
in se. e. necessarij sunt
v. testes vt C. s. lat.
lib. l. i. s. sanctum. a
s. s. h. q. acc.
t Quilibz vt in codi
cillis vel in testō mi
nus solēm. qd v3 mē
p rez et filios vt C. s.
testa. hac sultissima
s. ex impfecto. ac.
u. s. z. alijs. pter sup.
dictos. accur.
v Qui tā. scz modi
p. v. et v. s. scz ex le
gib9 impatoz vt C.
p. q. ca. s. p. totum
z. p. is. vt C. dia. de
manu. l. fi. a. in aut. s.
man. pñ. s. ij. coll. ij.
et in aut. de mō. s. ij.
col. i. et in aut. s. mō.
s. i. col. ij.
a Serui manumitti.
q. d. q. cūqz ē mui
tivt C. de test. ma. l.
fi. s. h. v. o. q. dez. l. z. sec9
fit in filijs vt in aut.
q. mo. na. ef. sui. s. ge
ner. al. col. vj.
b Transitu. i. dū ēn
fit a est rō. qz sine eo
fieri poterat. vñ ali8 est qñ manumissio n poterat fieri sine
p toze vt. j. t. i. s. ead. Itē aliud est m otenciosa iudictioe q
scz reddiē m inuitum. vt ff. de s. ob. inter stipul. s. i. a. C.
de dilac. a pcedente Acc. s. videbatur non valere. quia
c In balneis. tūc em/ pre gaudio cuiuslibet concederet
d In theatz. i. in locum vbi hoies stant ad videndum. et is
multo magis. scz alias qcunq vadat. Acc.
e Libtioz. is erat s hui sv t. C. s. nu. iu. qritu tol. l. i. s. i.
f Modo. i. aliqui s. Amoz. i. mediavt. j. s. cap. di.
s. i. et ff. de auro et ar. lega. l. qui laudem. fm jo.

De libertine
De q[ui] et ex q[ui] manu
no possunt

I

Dediticioz. i. vocabantur dediticij. et erant induci hac
i. eliascencia. q. et multa alia induxit. et erant hij toto tpe
vite sue serui. et tunc fiebant liberi cu moriebant. qd. p. de
rat eis. qz. b. vt. peculiu a dno occupabant. h. i. latinis alie
fiebat vt colligit h. et ex eo q. minus habebant dediticij qm
latini. vt. j. de successi. liber. s. fi. Accur.

Pietas. i. nos qui
sumus p. j. Accur.
Constombus. vt
C. s. dedit. li. tol. a. C.
de lati. li. tol. l. i.

Competebat. s. ma
numissis. s. m. s. no tria
tpa. m. p. no et vltio.
scz. demceps. s. iuris
est. h. in medio. s. ius
pessimum fuit induc/
tum. vt. j. de successi.
liber. s. vlt.

Libertinus. ex q.
ostingit multiplex ef
fectus in p. mis circa
obsequiales operas.
q. s. in faciendo. vt
in assurgendo et fui
endo siue in n. faciedo.
vt. de n. vocando. i. ius
que ipa. nata. p. no
deben. ec. sine impo
sicoe. et si vocauerit
in ius p. no sine veia
punitur. m. l. aur. eis
ff. de m. ius. vo. l. pe.
et vlt. q. aur. ei accipi
untur q. libet. p. vno
solido vt. j. de pe. te.
li. s. fi. a. ex. h. i. iuris.
sumitur ar. q. aureus
p. solido accipitur in
iure nro. ex. q. p. eodez
delicto. tales sine p.
mulgan. et eodem in
telligunt esse dande
filio emancipato. vt
C. de m. ius. vo. l. vez
nia. et ff. de odi. m. de
filii. sort. s. libertus.
item reuocant in fui
tutem ppter. offensa.
vt. C. de libe. a. eoz.
li. l. si. manumissus. et
alia multa. h. hodie. s.
oia. tollunt. preter. ea
que ipa. nata. debent

vt in aut. vt liberi decetero. s. i. coll. vj. Tu die vt no. in
dicta. l. si manumissus. que est contra

Et dediticios. quod dixerat in gne nre per species po
nit vel quod iudicium dixerat nunc diuidit

Altericades. q. s. n. hem. s. h. q. re. n. erant sui sicut il li. q. pe
nit. s. h. vt. h. i. toto tpe vite sue h. i. recogent. s. h. jo. q. erat
libi. s. h. i. i. recogent. vt. C. oia. d. ma. l. i. s. sin. at. p. etarius

Latiosa iuliana. ex l. iul. no. ba. i. duct. ol. vt. s. e. s. libe. io
q. oes. sic. strue. a. oes. lib. tos. donauimus. i. ho. rum

Discrimie. d. de. a. h. ita. nec. etatis. nec. manumissi. vt. ec. m
fans. possit. manumitti. ymo. ec. in. ventre. cum. q. tum. ad. s.

multis tpiibus in dissuetu
dinem abijt latinorum vero
nomen non frequentabat
Ideoq. nra pietas oia au
gere et in meliorem statu
reducere desiderans duabz
ostombus h. emendauit. r
in pristinum statu reduxit

Quia et a primis vrbis
rome cunabilis. vna atqz
simplex libertas optebat.
id est eadem quam habebat
manumissor nisi q. scz. liber
tinus fit q. manumittitur.
s. manumissor ingenuus fit

Et dediticios quidez p
ostomem nram expulimus.
quam promulgauimus in
ter nostras decisiones p.
quas suggerete nobis tri
bunianoviro excelso. ques
toze nro anti qui iuris al.
triccaciones placauimus.

Latinos at iulianos r oez
que circa eos fuerat obz
uanciam aliastoe p. eius d
questoris suggestionem
correximus que inter im
periales radiat sanctones

Et oes libertos nulli
nec etatis manumissi. nec
domini manumissoris nec

beatue pro nato. vt ff. de sta. ho. q. in vtero. nec dno manu
mittentis. du. tu. heat. p. an. vt. j. t. i. s. ead. nec i mo manus
missi seu in testo. seu interuiuos q. quomodo. vt. s. e. s. multis
s. **A**dditis. s. a nobis eis q. s. habuimus e. s. multil. af. a. fit
additi. i. p. primus si dno egrotantem suu suuz deiecit. scds
si ancillaz vediderit ne prostituat. a. p. stituta fuerit. l. si ve
ditor sibi retinuerit
manu micatoz. a. eam
ad ipm reuertentem
p. stituit p. ea. t. eius
si sui pileati defund. i
funus p. cessert. q. rtus
si ec. exp. essit eu. velle
esse latinu. quintus si
sub. odict. de. relicta. li
bertate heres an. ob. i
ctione manumissit. ser
tus si in iudicio libali
a dno supatus fuerit
et preciu. p. eo dno so
lutu fuerit. et ip. e. p.
ea recepit. septimus
si ancilla sua marita
uerit alicui libero. oc
tauis si coraz actis si
lium noiauerit seruuz
sui. non. si in. s. a. ser
uitutis reddiderit. et
proban. hij modi. C.
de. la. li. tol. l. vna. s.
h. scim. v. l. q. in. fi. l.
t. sola. s. lib. tal. p. lea
u. in. p. n. i. i. osuetu

**De qui et ex quibz causis
manumittendi non possunt.**

Non tñ cuiqz volenti
manumittere s. naz
is qui in fraudem credito
ruz manumittit nihil agit
qz lex eliascencia impedit
libertatem. Licz at dno
qui soluendo n. est in testa
mento seruum suu cu liber
tate heredem institu. vt
liber fiat heresqz ei soluz
necessarius si ei nemo ali
ex eo testamto heres exti
terit aut qz nemo h. s. scri
ptus fit aut qz is q. scrip
tus est. qualibet ex causa
heres non extiterit. **Q**d
qz eadem lege eliascencia
prouisum est. recte valde
enim perspiciendum erat
vt egentes homines qui
bus aliis heres extiturus
non esset vel saltem seruū

Eliascencia. filis est rō. qz lex vult. j. de vsuc. s. furtiue.
c. licet. i. dicitum est.

Seruu. scz. vnu. a. n. p. les. vt. ff. de h. i. n. s. t. q. soluendo et
ec. in fraude creditoruz vt. C. de nec. b. l. i. in p. n. n. sp. aliter
pigri dat. fuerit vt. ff. d. h. i. n. s. t. pigri. q. n. p. fieri. nec. i. q.
n. d. n. s. creditor. i. satisf. aciat. vt. dca. l. pignori

Sol. q. i. cau. ec. e. alio. vt. ff. d. h. i. n. s. t. l. si. is. a. l. ei. q. soluendo

Extiterit. q. vltimo. casu. seruu. sub. s. t. utus. est. heres.

Sec. q. siue. velit. siue. nolit. cogit. esse. heres. vt. j. d. h. i.

Eadez. lege. scz. que. prohibuit. eadez. ex. q. a. dif. s. i.
iusta. ca. credit. vt. h. et. j. e. s. eadem.

Et. recte. scz. est. prouisum.

ditor sibi retinuerit
manu micatoz. a. eam
ad ipm reuertentem
p. stituit p. ea. t. eius
si sui pileati defund. i
funus p. cessert. q. rtus
si ec. exp. essit eu. velle
esse latinu. quintus si
sub. odict. de. relicta. li
bertate heres an. ob. i
ctione manumissit. ser
tus si in iudicio libali
a dno supatus fuerit
et preciu. p. eo dno so
lutu fuerit. et ip. e. p.
ea recepit. septimus
si ancilla sua marita
uerit alicui libero. oc
tauis si coraz actis si
lium noiauerit seruuz
sui. non. si in. s. a. ser
uitutis reddiderit. et
proban. hij modi. C.
de. la. li. tol. l. vna. s.
h. scim. v. l. q. in. fi. l.
t. sola. s. lib. tal. p. lea
u. in. p. n. i. i. osuetu

Non tñ cuiqz die
quis s. t. i. s. mul
tis. et. s. fi. d. em. fit. qz
libz. maumittē. posse.
tñ. ac. sic. j. s. ex. h. l. i.
in. p. n. na. tuc. esset. lib
et. heres. accur.
Fraudē. s. expone
j. e. in. fraudem

Manumittit. s. in
testo. l. m. vltia. volu
tate. scz. n. instituendo
vt. j. p. s. et. ff. q. a
quibus. l. si. mortis
a. **A**git. s. ut. noceat
creditoribz. vt. ff. q. a
a. quibz. l. si. mortis. si
bi. tñ. nocet. si. velit. re
uocare. vt. C. de. seruif
pig. da. ma. l. si. credi
toribus.

a **E**gentes nō q̄ prodest paupertas. q̄ fauet paupertati. sic. ff. de transac. cum hij. §. si in annos. et. C. de epi. a. cle. si quis ad declinandum. §. penul. et. ff. de off. pre. illi. §. si. Ar. contra. ff. de execu. tu. et. cu. l. spadonem. §. si. et. i. aut. de testi. §. i. et. illud. pauper vbiq̄ latet licet econtra dica tur. cantabat vacuus coram latrone viator.

b **V**el. pro saltem.

c **H**aberent. sic. ff. d. interro. act. l. et. qz in pñ. sic. §. d. bo. pos. §. per quos autem

d **A**ut. si n̄ faciente id ē non satisfaciente creditoribus. acc. e. **E**o seruo. nunc li. ber. to. fact. acc.

f **S**erui. quondam h̄ modo liber est

g **I**n iuria. quo ad fāmam. que ē post mortē quandoq̄ dā natur. vt. ff. de acti. l. ex iudicioz.

h **I**demq̄ libertate non q̄ dicat instituo te sine libertate quia tunc non esset heres vt statim dicit in fi. huius. §. sed preter. misit dacionem liber tatis. vt in fi. §.

i **C**onstitutio. vt C. de necess. ser. hered. insti. l. quidaz in pñ. accur.

k **S**criptura. sicut ex dacione tutele. vt. §. qui da. tut. poss. in pñ.

l **C**um non. hec est noua ratio. de qua p̄ dixi modo. sed lex ipa antiqua fuit. vt. §. de here. insti. §. i.

m **I**nstitutio. ar. q̄ aliquo concessio. il lud conceditur. sine quo illud esse non po test. vt ff. de iur. om. iud. l. ij. accur.

n **I**n fraudem. sic. ff. e. t. scz qui et a quibz ma. libe. non. fi. l. in fraudem

o **S**oluendo. cum q̄ sciant se habere creditores. vt. §. que i. frau. a. l. oēs. §. lucio

p **N**on est. et nunc erit penes soluendo.

q **P**reualuisse. nam quidam dicebant. q̄ sufficiebat solus euentus. alij dicebant q̄ exigebatur vtrunq̄. scz fraus et euentus. a ista sententia. preualuit. tamen ex predictis vis debatur sufficere euentum solum. tñ. etē.

r **I**mpediti. hic diligenter attende. q̄ si directa detur li bertas non solum inter viuos. sed etiam in vitima volun tate. duo necessaria sunt scz consilium. hoc est fraus a euen tus. vt hic. et. ff. e. §. in fraudez. et. C. e. l. i. In fidei omis sa tia suff. cit euentus. vt. C. qui manu. non. pos. l. fi. et. est ras

suum necessarium heredē haberent qui satisfactur⁹ essz creditoribus. aut hoc eo non faciente. credito res res hereditarias ser ui nomine vendant. ne iniuria defunctus afficiatur. Idemqz iuris est. et si sine libertate seruus heres in stitutus est. Quod nra constitutio non solum in domine qui soluendo non est. sed generaliter consti tuit noua humanitatis ra cione. vt ex ipsa scriptura institutionis etiam liber tas ei competē videatur. cum non est verisimile euz quem heredem sibi elegit si pretermiserit libertatis dacionem seruiuz remanē voluisse. et neminem sibi heredē fore. In fraudem autem creditorum manu mittere videtur. qui vel iam eo tempore quo manu mittit soluendo non est. vel qui datis libertatibz defuturus est soluendo esse. Preualuisse tamen vi detur. nisi animum quozqz fraudādi manumissor ha buit nō impediri liberta

elo. quia facilius libertas de facto data ab herede reuoca tur q̄ a defuncto vt ff. de fidei omis. liber. l. iij. §. si in frau dem. Alia ratio notatur. C. e. l. in fraudem. in his aut alie naciombus que in fraudem creditorum fiunt. dic vt. §. de act. §. Item si quis

tes. q̄muis bona eius cre ditoribus non sufficiant. Sepe enim de facultatibz suis amplius q̄m in his est sperant homines. Itaqz tunc intelligimus impedi rilibertatem cum vtroqz modo fraudantur credi tores. id est et consilio ma numittentis. et ipsa re eo q̄ bona non sunt suffectu ra creditoribus. Eadez lege eliascencia. domimo minori. xx. annis. nō aliē manumittere permittitur q̄m si vndicta apud conci lium iusta causa manumi sionis a probata fuerit manumissi. Iuste autez manumissionis cause sunt hec veluti si quis patrem aut matrem. filium filiam ue. aut fratres sororesue naturales aut pedagogū aut nutricem aut educa torem. aut alumnuz alum namue. aut collactaneum manumittat. aut seruum procuratoris habēdigra cia aut ancillam matrimo nij causa. dum tamen intra sex menses vxoz ducatur. nisi iusta causa impediāt.

b **I**uste autem cause. fa. ff. de manu. l. si minor cū. l. seq. c. **P**atrem. Sed qualiter potest filius habere serui. se licet patrem vel econtra. vel frater fratrem suum siue so rorem. Rē. bene. vt quia instituit dominus filium serui sui heredem vel filium ancille vel econtra. et sic de alijs. quo casu sit institutus heres. et liber. et dominus omnium bonorum quorum dominus fuerat testator. vt §. e. §. l. a. ff. de acqui. poss. cum heredes. Item potest esse vt si habeat quis filium ex ancilla sua. nam est seruus et filius. vt C. cō muna. de ma. l. fi. et econtra si seruus habeat filium ex do mina. nam filius est et liber et dominus. cum ventrem seqē

bonus. cum ipsa veri tate fraudet eos. Rē. sepe enim. a. §. ar. contra C. de rescind. ven. l. q̄squis. acc. t. Cum vtroqz frau scz a euentus interue nit vt subicit et facit ad hoc. ff. qui et a q̄ manu. si. i. si fraudē u. Consilio. nota q̄ tenetur de consilio. §. contra. ff. man. l. ij. §. fi. sed is fuit fraus. et ideo fuit tale concilium obligatorium. qz fraudulentum. acc. e. Eadem. scz de q̄ est habita mencio. vt §. e. in pñ.

2 **M**inori. sufficit §. si non sit minor. xx. an nis etiam si nō sit ma ior. vt qz tetigit vl timum diem. xx. anni vt ff. de manu. l. i. sic in testō fauore sui vt ff. de test. qua etate.

3 **V**ndicta. h̄ expo ne vt s. t. i. §. multis. a. Concilium. id est apud locum illū. vbi habetur super β cons filium. i. deliberatio. et sic ponitur id q̄ fit pro eo vbi fit. vt ff. de iusti. et iure. l. penult. al. §. fi. Vel dic apd eos qui pre sunt concilio. vt sunt omnes habentes or dina iam iurisdictōez etiam minimi magi stratus. cum hoc sit de voluntaria iurisdi ctione. vt. ff. de off. procon. et. le. l. ij. et in aut. de defen. ci. §. nulla. coll. iij.

I

quo ad statum vt. C. de rel vendic. l. patum l. licet possit. l. pe et domina accusari. vt C. de mu. queb. pp. l. i. et. j. de here. insti. s. i.

Naturales et lamos. vel naturales tm
Pedagogum scilicet qui ab inicio instruit pueros. a pe dos quod est puer et gogos quod est ducere. quasi. d. du ctor siue gubernator puerorum.

Alumnus. quem vel quam alumnus alu it vt differat a supe riori.

Collactaneus. qui simul mecum lactauit quem fratres bonon. appellant

Ducatur. prestis to super hoc sacre ame to. vt ff. de ma. vim. si collactaneus in fi.

Causa iustay in firmitatis que tribuit dilacionem. vt ff. si qf cauf. l. ij. s. ij. et. iij. et ff. de re iudi. l. que situm vel alia qualibz iustay ff. ex qui. ca. ma. l. j. l. i. in fi.

Decem et septem an. Sed quomodo mi nor. viginti quinque annis potest esse pro curator. vt. C. de p. cur. epigendi. et. ff. s. procur. si minor. R. hoc ad negocia fuit non in iudicio esse po test. sic al's est diffe renca inter hos pro curatores. vt ff. man da. si procurator. em. s. i. accur. sius flo.

Approbata scilicet manumissionis a apd concilium. accur.

Siue falsa. quasi diceret. si dixit filium licet non sit. vel pa trem vel filiam. licet hec ita non sint. sedm quosdam quod repro bo. cum id quod falsu sit nihil sit. nec prestet causam. vt ff. de. ver. sig. paulus. et C. si ex falsis instrumentis per totum. et. ff. de excepti. rei iud. l. qui agnitis. Vnde dicit vera id est iusta. falsa id est iniusta. vt quia dixi eum socium meum fuisse in armis. l. i scolis. qd inducebaz. p iusta ca a fuit tal' ca l' similis app bata. licz non debuerit approbari. sic ff. del. j. si fid euissor. s. fi. et ff. de in integ. rest. l. omnes. sic econtra iusta pro vera. vt s. i. in pn.

Retractetur. quia nihil facile immutandum est ex so lennibus. vt ff. de in integ. resti. diuus. Sed contra. ff. de execu. tu. l. h. reprobari. i. R. S. hoc fauore libertatis. il lud fauore sanitatis.

Cum autem constitutus. nam cum dicit sine causa non posse manumitti. ergo econtra cu causa valet manumissio

Et seruus qui manumitti tur procuratoris habendi gracia non minor. xvij. an nis manumittatur **Se mel** autem causa approba ta siue vera sit siue falsa n retractetur **Cum** autē certus modus manumit tendi minoribus. xx. annis dominis per legem elia scenciam constitutus sit. eueniebat vt qui. xiiij. an nos expleuerat. licz testa mentum facere possit et i eo sibi heredem instituere legat ag relinquere possit tamen si adhuc minor sit. xx. annis libertatem suo dare non poterat. quod non erat ferendu si is cui totorum suorum bonoru i testamento disposicio da ta erat vni seruo dare li bertatem non permitte batur. Quare non simili ei queadmoduz alias res ita et seruos suos in vlti ma voluntate disponere quemadmodum voluerit permittimus vt libertate eis possit prestare. Sed

fic. ff. de eden. siquis ex. s. pretor. et. s. prohibet. et. ff. de pactis iurgencium. s. pretor. et. s. dolo malo. Ac.
Testamentum. si est masculus femina vero in. xij. vt ff. de testa. qua. etate. vt ff. de liber. le. aurelio. s. gayus
Sed cum libertas vsqz nunc allegando. inuit q' eode tempore possit manumittere quo testari. nunc econē duas rationes considerans

Et quia inestimabilis est libertas. tamen si vendat quis se preci um ad venditorem n trāsit ymo penes em ptorem eundemqz do minum remanet vnde ptest iestimabilis. vt hic. et ff. de reg. iur. libertas. et. ff. de ta. erbi. l. i. s. fi. Et quia antiquitas affi statue bat cui est de seruien dum. vt. C. de testa. l. testamenta. quare visis allegacionibus soluit mediam eligēs viam. sic. j. de rez. di. s. cum ex aliena. licz sit ar. otra ff. s. neg. ge. nesenius. in fi. et ff. de in rem. h. si p pre. s. idemqz. q. Mediam nota me diam viaz. sic. ff. si ps here. peta. l. antiqui Accur. floren. r. Impleuerit. s. ho die ex quo testari pos sunt et libertates re linquere possunt. vt in auē. vt spon. lar. col. ix. s. i. q. exaudit. si in vltima voluntate velit quis libertatez relinquere. quod pz ex verbo relinquer e quod i dicta auē. pos situm est quod ad mo rientes tm spectat. ff. s. ta. erbi. l. i. s. fi. Sed quid si inter vis uos velit quis manu mittere. R. n. non pē nisi habeat. xx. annos vel nisi causa agnita cum nec liber iste. nec auē. loquatur. nisi in vltima voluntate. vnde seruat tenor eiusdez legis eliasencie cum non sit correctus vt. C. de ap. l. p. capi. i. fi. s. Antiquitas. vt ff. de postul. l. i. s. micium.

De lege fufia canina tollenda.

Lege fufia canina cer tus modus constitu tus erat in seruis tes tamento manumittendis quam quasi libertates im pedientem 7 quodam mō inuidam tollendam esse censuimus cum satis fue rat inhumanum viuos qd

vel nisi causa agnita cum nec liber iste. nec auē. loquatur. nisi in vltima voluntate. vnde seruat tenor eiusdez legis eliasencie cum non sit correctus vt. C. de ap. l. p. capi. i. fi. s. Antiquitas. vt ff. de postul. l. i. s. micium.
Postulare. i. desiderium amici sui vel clientuli sui coraz iudicibus exponere. vt ff. de postul. l. i. s. i. non autem pro se poterit esse in iure. vt C. de auē. pran. l. clarum. et e raz cio qz qnz pro alio accedit sibi imputetur qui tali omittit cāz suaz. vt ff. de miñ. l. cū mandato.
Peruenire. interrogatiue legas. rñdeas. non est ratio quare sit diuersum. est g et idem ius statuendum. vt ff. s. h. ob. l. a. ticio in fi. nam vbi est eadez rō idez ius statuendū. vt ff. ad l. acq. l. i. il. et C. ad l. falci. l. vlt.

De lege fufia.

rationes considerans
Et quia inestimabilis est libertas. tamen si vendat quis se preci um ad venditorem n trāsit ymo penes em ptorem eundemqz do minum remanet vnde ptest iestimabilis. vt hic. et ff. de reg. iur. libertas. et. ff. de ta. erbi. l. i. s. fi. Et quia antiquitas affi statue bat cui est de seruien dum. vt. C. de testa. l. testamenta. quare visis allegacionibus soluit mediam eligēs viam. sic. j. de rez. di. s. cum ex aliena. licz sit ar. otra ff. s. neg. ge. nesenius. in fi. et ff. de in rem. h. si p pre. s. idemqz. q. Mediam nota me diam viaz. sic. ff. si ps here. peta. l. antiqui Accur. floren. r. Impleuerit. s. ho die ex quo testari pos sunt et libertates re linquere possunt. vt in auē. vt spon. lar. col. ix. s. i. q. exaudit. si in vltima voluntate velit quis libertatez relinquere. quod pz ex verbo relinquer e quod i dicta auē. pos situm est quod ad mo rientes tm spectat. ff. s. ta. erbi. l. i. s. fi. Sed quid si inter vis uos velit quis manu mittere. R. n. non pē nisi habeat. xx. annos

Lege fufia. certus vt ultra duos vel tres forte n̄ poſſz
manumittere in vltima voluntate. vt. j. e. in fi.

a Modus. i. numerus / caminam. forte a quodā q̄ camf
b Quam ſc̄z fuſiam. noiabatur inductam. vt in publ. Sz
vt. j. de act. g. alie. nam camis ſeruabat naturam qui ſtat in
palea. qui nec ſibi p̄ habere paleam. nec alij permittit ac
cipere. ſic nec ſibi po
terat tenere ſeruos.
qz moriebantur vt. j.
de dona. g. ſiue falſa.
nec libertatem pacie
batur eis dari. Vnde
merito camna Sz. vt
fit cōſequens nomen
rei. vt. j. de donac. g.
eſt et aliud

c Impedientem. id
eſt impedimentum af
ferentem.

d Inuidaz. nota con
tra inuidos. ſic C. de
cadu. toll. in p̄n.

e Familiam. i. omnes
ſeruos qui familia di
cuntur. vt ff. de ver.
fig. pronunciaō. g. i.
Accur.

f Cauſa. vt fraus p̄
etas manumittentis.
vt ſ. e. t. in p̄n. et. g.
eadem

g Morientibus. ſed
quō p̄t aliqd̄ adimi
cum nihil habeat. nā
mors oīa abſtulit. vt
in auē. de nup. g. des
inceps. col. iij. R̄ die
morientibz. i. ad mor
tem tendentibus. qz
laborabat i extremis
vel quaſi vel eē erat
ſanus. ſed tiore mor
tis ſ. faciebat. vt. ff. de donac. cā. mot. l. iij. iij. v. et. vj.

h Adimere. nota hic ar. q̄ ea que ſiunt inter viuos tra
huntur ad voluntates vltias. ſic econtra. ff. de pac. l. pactū

i De his qui ſui vel alieni iuris ſunt. R̄ ca. hic reſtringit
p̄imum membrum diuiſionis poſite. ſ. de iur. perſo. vt non
op̄prehendat quosdam liberos homines filiuffa. Item ſta
tum cum dicit alieno iuri. ampliāt ſecundum membz diuiſi
om̄s. vt op̄prehendat etiam quosdam liberos. ſc̄z filiuffa.
cum ḡ fiat additio et detractio dicte diuiſionis iam eſt de
iure ci. hec diuiſio. vt ff. de iuſti. et iure. l. ius autem ciuile
Aut ſuperior de iure perſonaz. fuit ſm ius naturalen gē.
et ibi diximz q̄ iō immutabile eſt vt ſ. de iur. na. et. ci. g. pe.

k Equitur diuiſio que eſt de iure ciuili. cum in ea ius gē
cum diſtinguatur. vt ff. de iuſti. et iur. ius ciuile. ſupe
rior autem quam habuimus. ſ. de iur. perſo. i. R̄ eſt d̄ iure
gen. cū ſit ſeruitus iure naſali. oḡnitauit ſ. de lib. g. i. ac.

l Juris. quedam neutro iure tenent. vt filij quoz p̄es
ſunt capti ab hoſtibz. vt. j. qui. mo. ius pa. po. ſol. g. ſi ab
hoſtibz. nam et alie quedam ſunt impendent. vt ff. de ver.
ſruc. l. ſi a ſiquis interdum. g. i. et in auē. de non alienan. g. ſi
autem. col. i. et hoc ſm quosdam. ſos. ſtra. ſam ſui iuris
ſunt. cum em̄ pater ſit ſeruus hoſtium. et in eoz poſtate
vt ſ. de iure perſo. g. ſerui. ḡ alium habere non poſſunt in
poſtate. vt ff. de acqui. re. do. homo liber. g. quicquid.

licenciam habere. totam
ſuam familiam libertati
donare. niſi alia cauſa im
pediat libertatem. morien
tibus autem adimere hu
iuſcemodi licenciam.

**De his qui ſui vel alieni
iuris ſunt.**

Equitur de iure
perſonarum alia
diuiſio. Nam que
daz perſone ſui iuris ſunt
quedam alieno iuri ſubie
cte ſunt. R̄ rursus earum
que alieno iuri ſunt ſubie
cte. alie ſunt in poſtate
parentum. alie in poſtate
dominorum. **V**idea
mus itaqz de his que alie
no iuri ſubiecte ſunt. Raz
ſi cognouerimus que iſte
perſone ſunt ſimul intelli
gemus que ſui iuris ſunt.

ff. de acqui. poſſ. l. cum heredes. circa medium. et ff. ad. l.
iul. de adul. l. ſic eueniet et preterea eorum ratio vel ſua ē
abſur. q̄ dicit q̄ hec diuiſio recipiat medium. vt. C. de ſen
b. p̄tate. l. v. v. modis accipit. vt ff. de ſig. p̄. l. fi.
l. p̄. ſas. / nam vt dicit a riſtoeles. ſtratio. eadem eſt
Simul diſciplina. vt hic et. j. de tutelis. i. R̄. et ff. e.

ac prius inſpiciamus de
his que in poſtate domi
norum ſunt. **I**n poſtate
itaqz dominorum ſunt
ſerui que quidem poſtate
iuriſgenciū eſt. Nam apd̄
omnes pere que gentes
animaduertere poſſumus
dominis in ſeruos vite ne
ciſqz poſtatem eſſe. et
quodcumqz per ſeruum ac
quiritur id domino acqui
ritur. **S**ed hoc tempo
re nullis hominibus. qui
ſub imperio noſtro ſunt.
liceat ſine cauſa legibus
cognitam ſeruos ſuos ſu
pra modum ſeuire. Nam
ex conſtitutione diui. pij.
anthonini. qui ſine cauſa
ſeruum ſuum occiderit nō
minus puniri iubetur. q̄ ſi
alienum ſeruum occiderit.

d Gentis. i. de iure
gencium introducta.
vt ſ. de iur. p̄ſona. g.
ſeruitus.

e Animaduertere.
i. in animo vertere.
et cogitare. vt dixit
catho.

f Eſſe imp̄. op̄. i. po
nitur p̄. o. fuiſſe. vt ſta
tum colligitur. vt ff.
e. l. i. et erat eadē p̄. i.
in filium. vt colligit̄
ſc̄dm vnam ſtam. ff.
de lib. et poſtul. l. in
ſuis. et. j. d. nora. g. ſi.
et. C. de pa. po. l. ſi.

g Domino. vel q̄ ſi
domino vt fructuario
et bone fidei poſſeſ
quibus queritur ex
duabus cauſis. vt. j.
per quas perſo. no.
acq. g. de his.

h Quodcumqz. ſcilicet
iuste ſm quosdam vt ff. de acqui. poſſ. q̄ ſeruus in fi. Sed
certe hoc eſſe non poſſe. nam ſi acquiritur. ḡ domino. qz
ſibi non. vt. j. per quas perſo. no. acq. g. Item ſerui. et. ff.
de acqui. here. placet. quare dic q̄ ſemper domino quer
tur. etiam ſi per dolum vel metum ſeruus acquirat vt ff.
p̄. emptore. l. iij. g. celſus. et. g. pomponi. et. g. ſi ſeruus. ſi
hoc ſolo inſpecto an queratur puta ſi ſeruus ſtipuleſe ope
ras a libero. vt. ff. de ſti. ſ. l. antepenſ. vel ſi aliud factuz
ſit in ſtipulatione. vt. j. de ſti. ſ. g. ſi cum factum niſi in caſi
bus. quod dic vt. j. de ſtipula. ſ. ſi cum. nec ob. dicta lex. q̄
ſeruus. qz nunq̄ domino vt ſibi remaneat. nam tenetur red
dere. Sed nunquid libertas data a domino vel a lege quod
ſit interdum. vt C. de ſer. qui pro premio liber. ac. per to
tum. et in auē. de mo. g. ij. domino queritur. R̄ n̄. non. naz
lz queratur ſeruo libero. tamen non poſſe dari libertas.
vt. ff. de fidei com. liber. generaliter. g. ſi homini. tamen
eo ip̄o momento ſic ſit liber vt dominum non habeat. et ſic
hec oppoſicio eſt de puncto. ſic et alias vt hic vadit romaz
et ſi facit murum. non eſt tamen verum eum iuſſe l'opus
fecuſſe. licet ſit in vltimo momento perficiendi. Similis q̄
tio ſit. ff. q̄ metus cauſa. l. extat.

i Id domino vel quaſi domino. vt fructuario et bone fi
poſ. quibus queritur ex duabus cauſis vt. j. per quas p̄ no.
acqui. g. de his

Acquiritur. nota hic duos effectus dñice potestatis. et est tertius ut non torqueatur in dominum nisi in casibus ut C. de questionibus. l. i. et. l. seruos.

Sed et hoc licet. i. licitum est legibus. qz si seruus sciat infidias domino parari. et ipse auxilium non tulerit. suppli eum dñz prestare quod mortem interpretamur. s. et si accu sauerit eum criminali ter. excepto crimine maiestatis. ut si dñm viderit periclitantez et eum non adiuverit vel si immiscuerit se uxori sue l. alij modis m.

Cognita. ut qz exprobre muenerit l. fili delicto. quo casu etiã occidere licet. ut ff. de ver. ob. qui seruũ a. ff. del. j. quid g. s. si hõs. et ff. ad l. iul. de adul. marito. s. i. si autem al. deliquit. l. domino non obedie rit legitime eum cor rigeret potest. non tñ ultra modum boni vi ti arbitrio sprextens sum ut C. de emen. s. l. i. Sed nunquid sine causa verberare põt s. sic modice fm jo. ut C. de emen. ser. l. i. Licet pla. dixit q non alit tenetur vende vel dare. ut ff. ad l. cor. de sicca. ut hic se quitur. et ff. e. t. l. i. n.

Constõde. e. s. vba sunt. j. e. s. fi. o. Seruum alienum s. certe qui seruus ali enum occidit lege ac quilia tenetur. ut ff. ad l. acqul. l. ij. in prin. a. j. ad l. acq. in pn. que actio hic habere locũ non pẽ eum non domino ymo ostra dominum dareẽ quod esse non dz. ut ff. ad l. acqul. Item mela. s. legis. s. dz dieq hoc est qtu z ad criminalem penaz. l. cornel. de sicca. ut. j. de pu. iu. s. j. tẽ lex. que pena tam in seruis qm in liberis locum hz. ut ff. ad l. cornel. de sicca. l. i. s. i. inter d eẽ cui liler tenetur si alit9 interest vt creditoris. ut ff. de pignoz. seruum l. fructuarij vt ad l. acq. s. si ppetatis vt ff. de dolo. s. et eleganter. Ac.

Sed et maior. i. magna. vel maior q equum sit q. Consultus. i. interrogatus. sic ff. de pact. l. rez qz. s. fi. Vnde illis osulo te querens. tibi osulo osilium dans r. Sacra. ad que loca olim et hodie ofugiunt. eca qd di stinguẽ. ut diximus de man. principum. s. neqz aut. col. iij. s.

Cogantur. nota hic q aliquis cogitur vendere rẽ suã bonis. scz vt precium habeat. et ad dominum primum non reuertatur. ut. j. pro. s. et. s. fi. in fi.

Bonis adiciõibus. ne simili pena anteriorz afficiant. vel ne exponantur vel prostituantur in eodem. ut. j. pxi.

S. et. s. fi. u. Recte expedit scz precepit. ac. r. Utatur. qz interest principis locupletes sub se habẽ subiectos. ut in aut. vt iudi. sine quo quõ. suffra. s. cogita cio. col. ij. quod non atingeret si cui libero seruos suo s li ceret occidere. Et nota q illud idem interest priuati pñci pale et reipub. interest secundario vt s diximus. de iust. et iur. in fi. ar. ostra. ff. so. ma. etiam. s. licet. et l. si ostante. s. si ma ritus. ac.

Ideoq cognosce de que relis eorum qui ex familia iulij sabini ad sacram sta tuam confugerunt et sivil durius habitos qm equũ est vel infami iniuria affec tos esse cognoueris venun dari iube. itavt in potesta tem dominorum non reuer tantur. Qui sabimus si mee constituciõni fraudem fe cerit sciat me hoc admis sum aduersus se seuerius executurum.

De patria potestate.

In potestate nostra sunt liberi nostri. qz ex iustis nupcijs procrea uimus. Nupcie autem si ue matrimonium. est viri et mulieris comunctio in diuiduam consuetudinez vite continens. Quis at potestatis quod in liberos habemus proprium est ci uium romanorum. Nulli autem alij sunt homines. qui talem in liberos habe ant potestatem. qualem

Pate. s. verbum multis modis sumit vt s. t. p. dixi. s. i i. iustis. que sunt iuste dr. j. t. p. k. Nupcie. et dicuntur a nubendo. i. velando. qz velate in cedere dnt. vt ait ysidorus. s. m̄nomiuz dz ideo qz mulier nubit vt mater fiat. et hec duo nominalz diuersis rõnibus idem signant. Item coniugium et nubium et forcium. ut ff. de ritu nup. m. eo iur. s. hoc caput. l. s. vltimum qnqz in ter seruos accipitur. ut C. de ser. fug. l. fi. inter qz s. p. dz otubernium. ut C. de incest. nup. cum ancillis l. Coniunctio aioz non corpoz tñ. ut ff. de reg. iur. l. nupcias. et illa coniunctio aioz signat vñionem que osistit inter deum et iustam aiam. Vnde apl's qui adheret dovn9 spūs est cum eo. reliquum scz coniunctio corpoz. designat oformitatem que osistit in carne inter xpm et sanctam ec clesiam. i. humanum genus. vnde euangelista. verbũ caro factum est et habitabit in nobis

[Marginal notes on the left edge of the page, partially obscured and difficult to read.]

Ondividuam quo ad affectionem sic de iust. et iur. in pñ. actu em plerumq; sit sepacio iur tam veteri qm nouo pmittente. vt C. de repu. osensu. et in auē. de nup. §. si §. q. in auē. vt liceat ma. et auie. §. q. vero. col. viij. §. nunquid hanc affectionem hz aliquis ad ocubimam. Nūq; certe sic et ideo adicias huic diffinitioni diuini et humani iuris oī. cacō vt ff. de rit. nup. l. i. Diuini. qz eius defecte dnt eēt n̄ fit vnus xanus alter iudeus. C. de iudeis. ne quis. Humani. qz forum viri sequitur vxor vt ff. ad mūcip. l. si. §. ij. s̄lec. 9. ē i. o. cu bia l. q. l. 3. mi. 9. l. ma. vx ore vt ff. admūcip. l. si de iure. §. si. l. 3. cō cubinatus iure per mittente fit. ff. de cō cubinis. l. in ocubina tu in fi. neq; valz op posicio de matre ad filium. qz ibi non est talis osuetudo qualif ad vxorem. vt. j. t. i. §. §. et in auē. quō op. e. §. i. coll. i. et. §. q̄ta ibi. s̄ aut sole. qz **Accurfi.**

Ius autem quod consistit in septem. pmo qz necessitate fa mis vendere p̄ vel obligare vt C. de pa. qui si. dis. l. ij. Secdo. qz ab eo in ius vocari non p̄. vt C. de in ius vo. l. si. Tercio quia nec cum eis agendo iudiciuz h̄re possim⁹ vt ff. de iudi. l. lis. q̄to. qz per eum ac qui rimus. vt. j. per quas p̄so. no. ac. §. i. Nūto qz in iudicō ostra ali um sine licēcia nostra esse n̄ p̄ vt C. de lo. quefi. l. si. §. i. Sexto qz eo mūto sua bona aduenticia ammissa mus. vt. j. per quas p̄so. no. ac. §. i. Nūda3 tñ dixerunt qz alimē ta admūicem s̄ iure prestantur qd falsuz est cum in emanci p̄tis s̄ fit vt ff. de li ber. agnos. l. si quis. a liberis in pñ. Item

cuilis obligacio inē nos esse non p̄ vt. j. de inutili stipu. §. jte inutilis ē Et octau⁹ vt possim petē filiaz in meā p̄tatez circa quod distingue. qz aut a nullo detinetur. aut ab ali q si ab aliquo volens aut mutus. primo casu petam eum per offm iudicis. de liber. exhiben. l. in. §. B. autem. et preudi/ ciali actione in rem agam. vt. j. de act. §. preudiciales. non interdico n̄ in casu. vt si volo eum adire hereditatem in q factus est heres. vt ff. de acq. here. si quis mibi. §. i. iustum

nos habemus **Qui** ergo ex te et vxore tua nascit. in tua potestate est. **Itē** qui ex filio tuo et vxore e⁹ nascitur. id est nepos tuus et neptis eque in tua sunt potestate et pronepos et proneptis. et dēinceps ce teri. **Qui** tamen ex filia tua nascuntur in potesta te tua non erunt sed in pa tris eorum.

De nupcijs.

Vstas autem nupci as inter se ciues ro mani contrahunt. q̄ scdm̄ precepta legum co eunt. masculi quidem pu beres. femine autem viri potentes. siue patrefami lias sint. siue filij familias. dum tamen si filij familias sint. et consensuz habeant parentum quoz in potes tate sunt. **Nam** hoc fieri debere et ciuilis et natura lis ratio suadet intantum vt iussus parentis prece dere debeat. **Vnde** que sitū est an furiosi filia nu bere. aut furiosi filius vxo rem ducere possit. cunque super filio variebatur. no stra processit decisio. qua permissum est ad exemplū

de libe. exhi. si cum in secundo eadem auxilia locum hnt. et plura. scz rei vendicacio de iure rōnoz. vt ff. de re ven. l. i. §. i. in tercio locum hz interdico. **Item** actio in rem s iure q̄ritū. vt ff. de rei ven. l. i. §. i. et de li. exhib. l. i. §. i. **Quo** Romano. i. oim qui sunt de rōno impio. alie x̄o gētes qdaz vt seruos tenent filios vt sclau. alie vt proz sus absolu tos vt francigenē. ideo caute dicit. j. talem qualem

filie furiosi. filium quoque furiosi posse. et sine patris interuentu matrimonium sibi copulare scdm̄ datum ex nostra ostitutione mo dum. **Ergo** non omnes nobis vxores ducere licz **Nam** a quarundam nup. cijs abstinentuz est. inter eas enim personas que pa rentum liberorumue locū intra se obtinent contrahi nupcie non possunt veluti inter patrem et filiam vel auum et neptem. vel ma trem et filium. vel auiam et nepotem et vsq; ad infi nitum **Et** si tales persone inter se coierint nephari as atq; incestas nupcias contraxisse dicuntur. **Et** hec adeo vera sunt vt quamuis per adopciones parentum liberorumue loco sibi esse ceperint. non possunt inter se matrimo nio iungi intantū vt eciaz dissoluta adopcione idez iuris maneat. **Itaq;** eam que tibi per adopcione m filia vel neptis esse ceperit non poteris vxorem ducē quamuis eam emancipa ueris. **Inter** eas quoq; personas que ex t̄nsuerfo

Ex vxore aliud si ex ocubimayt. j. t. i. §. fi. vel incesto coitu nas tus. vt in auē. q. mo. na. eff. le. col. in. §. fi. **In** tua. si tñ tu sig tui iuris. non al. vt ff ad. l. iul. de adul. sic euemet

Non erunt. qz qui nascuntur famil. scz quantur. vt. j. de le. ag. tu. §. i. et in hoc se quitur oditionem pa tris. vt ff. de sta. bo. l. cum l. ma.

De nupcijs. R. ca.

Vstas. ciues. i. liberi hoies. vt s̄ de libe. t. §. fi. serui § non faciunt matrimo nium s̄ otubernium. vt hic. C. de icesit nup. cum ancillis. et i auē. de nupcijs. §. si vero ab mico. col. in. §. si aliud est iure cano num quod preualet. vt in auē. de ecciasti. ti. §. i. col. ij. vbi s̄. qz canones sunt suan di pro legibus. ac.

Precepta. que sūt. j. e. t. per totū vt col ligen⁹ in mag. glo. j. e. §. sunt et alie. ac.

Puberes. i. maio res. x̄. an. vt. j. qui. mo. tu. fi. in pñ.

Potentes. i. maio res. x̄. an. vt. j. qui. mo. tuto. fi. i. R. s̄ in sponsalibus. vñ. anni sufficiunt vt ff. de spō. l. in sponsalibus. §. 3. nūquid hodie. xv. an ni sunt necessarij ad matrimoniu vt i auē. de tēp. non so. pec. §. gñalt. col. vij. R. lex illa osuetudinem. et

frequenciaz hoim ponit. **Itē** qd si aliqs ante q̄ istd tps) sit inuentus sufficiens ad matrimonium. videtur qz nubere possit. vt ff. qñ di. leg. ce. l. penf. quasi felici diplomate vltus vt ff. de x̄. ob. otimus. §. cum ita. s̄ ot radico. pmo. l. iul. de adulterio et stupro omissio poterit puniri. vt ff. de adul. inter liber os. i. R. et est pro hoc. ff. de ocubimis. l. i. §. fi. si autem de facto intra dictum tps vxorem quis ac ceperit tunc erit vxor cum ad etatem predictam puenerit.

ut ff. de ritu nup. l. minore. ac.
 Parentum scz qui sunt iuris sui eorumq; etatis sint. sic et ma. fa. h. filij et filiefamil. qui sunt in pteate cuius eunq; etatis sint ut ff. de his qui sunt sui iuris. l. nam. ciuim.
 d. In pteate. g. de emancipatis videtur idem ut. C. e. l. vidue. h. illud. filium est n. pceptuz. q. at possit filij emā cipat. ff. de ad. ta. l. ij. g. si emanci. et ff. e. de ri. nup. l. filij emā cipa. ac.
 Et ciuili. quia ē in pteate iure ciuili rōnoz. ut t. i. g. ius. Et natalis. q. pē. ut ff. d. ius. a. iur. l. ij. g. Debeat al. n. valz ut ff. d. sta. ho. l. pau lus. i. h. e. videtur at osentire n. stradicat expresse ut ff. d. spō. l. in spon. alib. in fi. h. vñ. q. sicut. q. pē. is osensus erigitur.
 Possit ē pē n. possit osentire. ut ff. de iur. co. l. ij. g. furiosus.
 Super filio. nam de filia facile osensus fuit. q. forte calidi or. sanguis est in ea. ut in aut. de n. eli. g. cū. g. cal. i. v. verius apter fragilitatē ser us. ar. i. qui. ali. l. m. pñ. h. prima n. placz.
 Decisio. i. snia vel leryt. C. e. si furiosi. m. Qua decisione n. furiosi. idē. capt. fuerit. a. abfuit. pater per trienniu. l. si nesci tur. an. viuat. vel n. ut ff. e. l. si nepos. g. fi. a. l. si ita.
 Sedm datum. scz. cuz. auctate. curatoris. parris. et dote. fm. qñ. titatem. pē. monij. patris. data. ut. C. e. l. si furiosi. in. fi. h. iure. ca. nomum. sufficit. osensus. eoz. d. qz. n. m. monio. agitur. h. illud. forte. in. alijs. n. in. filij. fam. intelligitur. l. credo. q. h. corrigi. q. honesta. res. est. q. h. m. monum. sic. a. in. tē. mō. sterium. ut. in. aut. de. san. ep. g. nunc. autem. collacione. ip.
 Ergo. quia. fm. pcepta. legum. sunt. m. monia. g. nē. q. non. omnes. scz. mulieres. r. Quatundaz. scz. muliez. s. Inter. eas. ad. infinitum. adeo. ut. si. adam. hodie. viueret. n. possit. habere. vxorem. fm. jo. ut. ff. de. rit. nup. l. nupcie. t. Idem. iuris. ut. non. pñt. diungi.
 Inter. h. non. tanta. scz. vsq; ad. gradum. vij. fm. canonef. ut. xxxv. q. ij. c. progemem. et. c. de. sangtate. et. c. m. co. pulacione. et. c. nulli. h. fm. l. vsq; ad. qrtuz. ut. j. e. g. frat. r. l. idem. hodie. iure. canonico. ut. e. de. san. a. affi. c. vlt. h. tñ.

gradu cognacionis iun guntur est quedam finis obseruacio sed non tanta Sane enim inter fratrem sororemue nupcie probi bite sunt. siue ab eodem pre eadq; mre nati fuerit siue ex altero eoz. Si si qua per adopcionem soror esse tibi ceperit. qd diu quidem constat adopcio sane inter te et eaz nupcie consistere non possunt Cum vero per emancipationem adopcio sit dissoluta poteris eam vxorem ducere. Sed et si tu emancipatus fueris nihil est impedimento nupcijs et ideo constat si quis generum adoptare velit debere eum ante filiam suaz emancipare. et si quis velit nurum adoptare debere eum ante filium suuz emā cipare. Fratris vero vel sororis filiam vxorem ducere non licet. sed nec neptem fratris vel sororis qz ducere potest. quis quato gradu sint. Cuius enim filiam vxorem ducere non

ali accipit qd fm canones. q. fm nos vt dicez. j. d. g. dib. 9. r. Quadiu. sic ff. de v. ob. si stipul. in fi. sic. ff. de li. et po stu. si quis postu. in fi.
 Dissoluta. qz ipa ē emancipata vt differat a seqnti cau 3. Genez. i. marituz filie a. Cū. s. p. rez. b. An. i. p. rio c. filiam. Bideo. qz emancipacōe facta desinit esse agnata pti. g. per ptem n. pti fieri agnata tñ adop tuo. ut ff. de adop. l. q. in adop. e. hodie ho n. desinit. ut. j. de leg. ag. suc. g. fi. a. ita h. filiu hodie n. valet d. Quaz. i. vxorem fi li. ut probatur. j. e. g. affinitatis.
 Cum. scz. patrem. f. Antea. i. primo g. fratris e. h. oppo nitur filiaz. au. l. auie n. possum ducere. tñ neptem possum que est mibi osobzima. ut j. e. g. duoz. h. hāc regulam. stricte intel ligi in eo casu in quo loquitur. et in o. filij. scz. qñ. ego. et. illa. c. filia ducere n. possum sumus in scdo gradu ad stipitem. et in po testate eozdem. et sic c. scz. frs. v. sororis mee filiam. nē. et. h. in naturalibus. secus in adoptiuis. ut. j. p. xi. g. Accursi. floren. h. Cuius. sic. os. tue. non. videris. impedi. ri. ducere. vx. fi. e.
 Ciuili iure. de na. turali. os. tat. de. ciuili. sic. proba. illa. filia. so. toris. adoptiue. n. est. i. pteate. m. is. vt. j. d. hē. qua. et. diff. g. q. de. cā. g. n. transit. in. pteatez. illi. q. adoptat. m. rez. l. z. mē. transeat. qz. illi. transeunt. cum. alijs. q. sunt. in. pteate. ut. j. t. i. g. illud. et. ff. d. adop. si. p. At. ipa. mē. adop. tata. est. mibi. iun. cta.
 p. agnacōz. p. p. rez. in. c. pteate. est. ff. d. adop. l. qui. adopt. k. duoz. h. fm. l. ut. hic. et. C. e. celebrandis. secus. iure. canonum. l. die. hunc. g. loqui. de. adoptiuis. sec. i. natalib. 9. l. itē. amitā. q. est. soror. p. ris. m. Adoptiua. ab. auo. p. no. n. Item. mater. ter. am. nō. caute. qz. n. repetit. adoptiua. z. ma. ter. ter. az. nē. qz. mater. ter. a. vel. auunculus. n. fit. adop. cō. e. vt. h. et. s. e. g. eius. et. ff. e. si. qua. g. si. qua. g. fi. alias. l. adop. cio. Sed. o. tra. videtur. ff. de. rit. nup. l. per. adop. cionem. g. fi. h. illud. intelligitur. qñ. adoptio. in. nepotem. quasi. ex. filia. natum. vel. in. proneporem. ex. nepote. nato. ex. filia. qd. pos. sum. sicut. si. nullum. haberem. filium. ut. j. t. i. g. l. z. tūc. em. so. tor. et. frater. e. loco. c. filij. facta. est. adop. cio. est. m. ter. a. a.

margin notes on the left edge of the page, including fragments of text from the adjacent page.

Naturales. scz tm.

naturales filium tm qui in pte patris non est vt b. et s. t. i. impn. facere in pte detur in seruiuo impatoris p. p. fidis prouincie. nam in pte loco meriti patris. et efficiet l. imus loco meriti filij. vt b. et in aut. q. mo. na. ef. sui. g. fi. **R**ecm is. nuc ponit aliud exemplū qd s. igit col. viij

Interdictum. nam aliam uxorem n̄ habu it tpe concubinatus. al. vt C. de ocu. l. i.

Constōe vt C. de na. li. l. cum quis.

Inscrip. h̄ nunquid sine inscrip. est m̄mō mium tale dicit qdā q̄ non. vt pla. et al. q̄n decorati maximis dignitatibus faciunt matrimonium. vt in aut. vt li. ma. et auie. g. q. vero legem du dum. col. viij. meli. 9. at qui. mo. na. ef. le. g. b. g. casta. col. vi. S. 3. die q̄ m̄mōmū nudo sensu p̄ficitur sine scriptura vt in aut. 8. nup. g. nupcias. et ff. de re. iuris. l. nupcial. Sed filij primogeni ti n̄ sunt l̄mi si dotaz lia m̄stā n̄ sunt facta vt b. et fa. ad b. C. de na. li. l. cum quis. a. l. nupcias. a. l. impator. a. l. fi. et in aut. 8. h̄. que ab inte. defe. g. i. et in aut. de filijs. a. n̄ do. m̄stru. natis. col. ij. et in aut. de ince. nup. g. fi. col. ij. et de trient. et semis. g. fi.

Constō. vt C. de na. li. l. nuper. h̄ si nō fecerit sibi uxorem ad huc h̄mōi naturales sunt alendi a patre. Itē succed̄ ex testō in toto si pater vult l̄m̄is n̄ ex̄tibus. vt p̄ntibus iā defūctis alias liberi in vnam

vnica m̄t̄m p̄mittunt naturales succedere superiores q̄n ip si tm̄sup̄sunt n̄ impediunt eos nisi in sua l̄ma q̄ superioribus debet ab intestato vero duas h̄nt vncaas p̄ne l̄be. ē m̄e eoꝝ viriliter diuidendas. q̄n n̄ sunt ascendentes nec descē dentes alunt et i p̄i patrem et b̄ in licite natis. h̄ si illicite nati sunt non p̄mo oī b̄nficio sunt exclusi vt in aut. q. mo. na. ef. sui. g. discretis. vsq̄ in finem ostōnis.

De adopcionibus. Re. ca.

Non solum et naturales subaudi et l̄mi. q̄re distingue qz filioꝝ alij sunt naturales et l̄mi. et ex l̄mo m̄is momo nati. vt hic et s̄ de pa. po. in p̄n. Alij naturales tm̄ vt nati ex concubina. vt s̄. t. i. g. fi. Alij l̄mi tm̄ vt adoptiui de quibus b̄. t. loquitur. Alij nec naturales nec l̄mi iuris p̄sumpcionē vt incestuosū vel al. illicite nati. vt i. aut. q.

Curle. cū em̄vult aliq̄s

quī queue sui iuris sunt. q̄ species adopcionis dicitur arrogacio. Imperio magistrat⁹ adoptamus eos easue. qui queue in potesta te parentum sunt. siue pri mum gradum liberorum obtinent. qualis est filius filia. siue inferiorem. qual est nepos neptis. pronepos proneptis. Sed hodie ex nostra constitucione cū filiū familias a patre naturali extranee persone i adopcionem datur. iura naturalis patris minime dissoluuntur. nec quicqm̄ ad patrem adoptiuum transit. nec in potestate eius est. licet ab intestato iura successionis ei a nobis tributa sint. Sive ro pater naturalis non extraneo sed auo filij sui materno. vel si ipse pater naturalis fuerit emancipatus eciam auo vel proauo similimodo paternovl materno filium suum dederit in adopcionem in hoc casu. quia concurrunt in vna

bus mo. na. ef. sui. g. fi. col. viij. Alij sunt qui prius n̄ fuerit l̄mi. h̄ nunc sunt. i. efficiuntur duobus modis vt in aut. q. mo. na. ef. sui. g. i. et s̄. t. i. in fi.

Adoptamus. scz i pte n̄asūt. et b̄ iure veteri. vt b̄. et ff. e. l. i. h̄ hodie distinguitur vt. j. e. g. h̄ hodie.

Adopcio. est autem adopcio fm̄ pla. et jo. legal' actio ad solaciū eoꝝ q̄ liberos n̄ h̄nt pene. i. fcs. re. nat. q̄ mut. as. h̄ cte et ab his q̄ libos h̄nt fit adopcio vt ff. e. l. nec ei. g. preterea. et j. e. g. h̄ q̄re p̄ sic sim plicet diffiniri. Adop cio est l̄mus actus p quem fit quis filius q̄ n̄ est pene naturā im mut. as. et est b̄ vitas vt. ff. e. l. i. et. j. e. g. n̄m̄ozem

personam. et naturalia et adopcionis iura. manet stabile ius patris adopti ui. et naturalivinculo co pulatum. et legitimo ado pcionis modo constructus vt et in familia et in pote state huiuscemodi patris adoptiui fit. Cum autē impubes per principale re scriptus arrogatur causa cogmta arrogacio fieri p mittitur et exquiritur cau sa arrogacionis an honesta fit expediatqz pupillo. Et cum quibusdam cō dicionibus arrogacio fit idest vt caueat arrogator persone publice hoc est ta bellioni. si intra pubertatē pupillus decesserit resti tuturum se bona illis. qui si adopcio facta non esset ad successionem eius ven turi essent. Item non alias emancipare eos po test arrogator. nisi causa cogmta dignus emanci pacione fuerit et tunc sua bona eis reddat. Sed et si decedens pater cum

ad solaciū eoꝝ q̄ liberos n̄ h̄nt pene. i. fcs. re. nat. q̄ mut. as. h̄ cte et ab his q̄ libos h̄nt fit adopcio vt ff. e. l. nec ei. g. preterea. et j. e. g. h̄ q̄re p̄ sic sim plicet diffiniri. Adop cio est l̄mus actus p quem fit quis filius q̄ n̄ est pene naturā im mut. as. et est b̄ vitas vt. ff. e. l. i. et. j. e. g. n̄m̄ozem

Rescripto. b̄ est vt aū ipm̄ p̄ncipem. l. aū alium m̄gratum dele gacione facta p̄ tpe. a p̄ncipe. vt C. e. l. ij. in fi. et l. arrogacōes Sed qd si impator n̄ est. R. n̄ p̄ fieri. licz impū h̄ sit vt i. aut. quō op. ep. g. fi. et coll. i.

Mgratus. scz cuius cunqz ordinarij gē de fenforis ciuitatis qui minimus est vt i. aut. de defen. ci. g. nulla. nec mirum cum sit de uoluntaria iudicōne vt. ff. de off. procon. et l. l. ij. ac.

Arrogacio. quia adoptator interro gatur an velit eū qz adoptat sibi iustus filium esse a adoptat⁹ apud fieri paciāt. vt ff. e. l. ij. vnde verus Arrogō q̄ suus est. h̄ h̄z meus esse necesse p̄ris adopto suum. h̄ p̄ris p̄manet idem

Infiorez. i. seqn: ē

Sed hodie ostōe. vt C. de adopc. cū in adoptiuis. ac. n. naturali et l̄mo.

Tributa. i. in p̄dca ostōe et fa. ad hunc. g. j. de h̄. q̄ abm̄ test. g. aliquem. alias. g. inuenimus

Naturalis et l̄mus.

Si vero p̄ materno. in cuius potestate prius non erat h̄ modo efficitur vt subicit. vt s̄ de pa. po. in fi.

Emancipatus. al. cum esset in pte quō adoptaret eū quem h̄z. certe n̄ p̄ plus esse q̄ filius l. nepos. vt b̄. et ff. e. si p̄. g. qui duos. et mtellige emancipacionis tpe filium n̄ esse oceptum. qui nunc datur in adopcione. al. in potestas te aui remansisset. vt. j. t. i. g. fi.

Simō. i. si lem facias distm̄ctōz. nā m̄no. pauo indī/ stincte. p̄no vero b̄. q̄ mō distm̄xit in auo dat in adopcōz

Fragmentary text from the right edge of the page, including parts of other entries and marginal notes.

a Concurrunt. si ego adoptem filium fratris mei. nunquid patri mee subicitur. ff. de i. n. p. q. n. et q. h. d. n. a. l. a. expo. ne. i. natu. a. l. a. q. ab eo auo strahit natiuitatem a. oz. g. i. e. z. quod non est in filio fratris mei. ac.

b Jura. vñ preferendus est ei in quē vnā tm̄ occurrit. a sic due rōes p̄ualent vni. vt in autē. de ofan. et vt fra. g. i. col. vj. et C. de edic. di. ad. i. tol. l. i. si. nisi vna sit melior duabus. vt colligit. ff. de inoff. test. naz. et si. et ff. vñ liberi. l. scripto.

d Cū at̄ rescriptum. vt qz sui iuris est. vt s. e. in pñ.

c Cogta. que at̄ in cause o. g. c. o. u. e. r. t. u. n. e. per ordinem scripta sunt. ff. e. l. si. p. e. in arrogacōibus. l. i. se. vsq. ad. g. si. et qdam eē hōm̄ in p. s. o. impu. beris. q. et ibi dñr.

d An honesta. i. nō eo p̄posito. vt e. 9. res. deuoret. vt ff. e. l. nec. a. g. e. o. r. u. m.

e Ut caueat. i. ut cau. cō. 3. promittat cū fide. l. i. s. t. i. o. n. e. t. i. v. t. ff. e. nec. ei. g. si. et. C. de ver. sig. l. a. d. i. m. u. s.

f Personē qui seru. 9. publicus d. vt C. e. l. n. al. em̄ seruus pur. 9. tabellio esse n̄ p̄. vt C. de tabel. g. n. a. l. i. t. e. r. l. i. r. h. c. e. r. t. e. i. d. h. e. d. r. qz publice seruit.

g Restitutuz. al. s. venturi l. iure success. sionis ex testō l. ab i. test. l. t. v. l. i. l. singl. i. vt leg. ar. n. s. o. i. b. u. s. em̄ s. u. l. i. e. h. a. c. c. a. u. c. i. o. e. pupillo decedente in pupillari etate. al. si p. 9. ea pupillaris substitutio euanesct vt h. et ff. e. n. al. et l. his verbis. et. j. de pup. sub. g. i. s. 3.

nomine sine hac caucione facta admittuntur s̄dicte p̄sone ex testō. R. n. cum testm̄ sit ruptū mima ca. di. scz arrogacōe vt. j. q. mo. test. m. fir. g. n. t. i. m. Item nunquid s̄m̄ sine hac cau. cione admitterent. R. n. qz p̄t arrogator oia iur̄ peculij oc. cuparet vt ff. de castren. pec. l. n. h. e. c. tñ cautio omilla p. factō habetur. ff. e. de h. b. i. s. in fi. vt et alias. C. de rei. v. r. a. e. t. l. v. n. a. g. i. Sed qre s̄m̄ n̄ stipulāe eē vltra pupillare etatem. cū et postea sunt admittendi ad successione si ado. p̄cio facta n̄ esset. R. illud est de fortuna. et aduenticum erat. vnde n̄ fuit s̄siderand. vt ff. q. et a. q. l. i. u. l. potuisset em̄ testam̄tū fecisse. vt s̄ quibus ex cau. g. cū g.

h Item cā. veluti si ita heres instituit iste adoptatus si emancipatus fuerit. et tunc qrtaz p̄dit quā d̄ret h̄re de bo. nis arrogantis. vt. j. p. r. R. et ff. e. h. q. s. m. fraudem pa. l. i. si. m. q. s. o. a. m. Vel dic qz tunc n̄ p̄dit qrtam. vt. j. p. r. R. p. batur. qd cum isto armuat. et qd d̄ca lege otmet̄ intellis. g. t. u. r. qñ. ex at iusta cā ostra filium vt qz prouocabat p̄rem ad iram. et intm̄vt eē exhereditari potuerit et bñficiū col.

exheredauerit. vel viuis sine iusta causa eum eman. cipauerit iubetur quar. tam partem ei bonorum suorum relinquere. videli. cet preter bona que ad pa. trem adoptiuum transtu. lit et quorum commoduz ei postea acquisiuit. **Mi** nozem natu maiorem non posse adoptare placet. **A** dopcio enim naturam imitatur. et pro monstro est. vt maior sit filius qm̄ pater. **D**ebet itaqz is qui sibi filium per adopci. onem vel arrogacionem facit plena pubertate. id est. xvij. annis precedere. **L**icet autem et in locuz nepotis et pronepotis vñ neptis et proneptis vel de. inceps adoptare. quāuis filium quis non habeat. **E**t tam filium alienum q̄s in locū nepotis adoptare

latum p̄ferens reuocari. vt. C. de reuo. do. l. si. n̄ in autē. vt lib. dece. g. illud. q. b. 9. c. col. vj. et fm̄ s̄ intellige. p̄. resposum quod sequitur.

i Sed si exheredauerit vel preterijt. vt ff. e. si arrogator. **k** iubetur. nō n̄ cauet se sic relictuz. tūc em̄ n̄ valeret. vt C. de muti. s. l. i. ex eo. et C. de inoff. test. si qñ. i. R. h. ei iu. be. p. l. vt sic faciat.

potest qm̄ nepotes in loco filij. **S**ed si quis nepo. tis loco adoptet vel quasi ex eo filio quem habet iaz adoptatum vel quasi ex il. lo quem naturalem in sua potestate habet in eo ca. su et filius consentire de. bet. ne ei inuito suus heres agnoscat. **S**ed ex cō. trario si auus ex filio nepo. tem det in adopcione. non est necesse filium con. sentire. **I**n plurimis autem causis assimilatur is qui adoptatus vel arro. gatus est ei qui ex legiti. mo matrimonio natus est et ideo si quis per impera. torem vel apud pretorem vel presidem prouincie nō extraneum adoptauerit. potest eundem in adopci. onem alij dare. **S**ed et illud vtriusqz adopcioneis commune est. qz et h̄j qui

l Bonoz. qd ḡ si ali. os filios sex l. plures h̄eat. nunquid h̄ pl. 9. qz alij h̄z. R. sic fm̄ bul. qñ d̄eat imputari ei qre arrogauerit. **V**el dic vtputo qrtaz sue ptis p̄ odi. ex. l. diui. p̄ij petit vt h̄ et ff. e. si arrogator. ff. s̄ in. of. tes. pap. g. h. q. s. al. si qd ipubes s̄ h̄is a s̄ admistar naturalium et l̄imoz. vt ff. de in. off. test. pap. g. qm̄ a. C. de inof. tes. cū qri. tur. et l. p̄ntibus. ab. surdum em̄ est hunc l̄imū plus iur̄ h̄re qz n̄ a. l. e. z. et l̄imū vt s̄ e. g. h̄ hodie. i. fi. m. **C**omō. repete et p̄terea bō. s̄. aduē. ticia omō. qz filius arrogatus post arro. gacōz acquisiuit p̄ri. scz vsufruc. nam et h̄ acquisita restituit. n̄ dico vsufructuz ipm̄ qz d̄z lucrari p̄ vt C. de bo. q. li. l. cū optz. g. n̄ at. admistar mari. ti in rebus dotalibus vt ff. famul. her. c. l. si. filia. g. i. et sic s̄ h̄ buz p̄ter n̄ excludit. vt h̄ et ff. de pig. act. l. i. i. fi. et ff. s̄ p̄cur. h̄ h̄e. g. p̄. et fa. ff. s̄ vul.

sub. si p̄les. g. in arrogato. **M**imozē natu. i. n̄ a. t. i. t. a. t. e. sic ff. de mior. l. i. g. i. d. imitat. p̄lez. qz qñz tñ n̄ vt. j. e. g. h̄ illd. a. g. in p̄m̄is. p̄. **P**ro monstro est. i. n̄ fm̄ n̄ a. t. a. z. h̄ o. t. r. a. n̄ a. t. a. z. vt et al. ff. de sta. hō. n̄ sunt liberi. **q** **M**aior scz tpe n̄ p̄sona vt. **E**c̄ tot annis. i. tot annos d̄z h̄re plus adoptās qz adp. tatus. qz faciūt vnā plenā pubertatē tanti t̄pis. **3** nunquid qui plures adoptat d̄z pl̄ibus vicibus p̄cedē in tanto t̄pe. R. n̄. vtputo cū fm̄ n̄ a. t. a. z. eē in vno anno ex diuisis f̄eis vel eē vna possit h̄re p̄les filios. et in s̄ adopcio imitat̄ n̄ a. t. a. z. vt h̄. **E**t nō pl̄ibus modis dici plenam pubertatem. naz in. terdum. xij. an. vt. j. q. mo. tu. fi. g. i. et s̄. t. i. R. i. al. s̄. xv. an. vt in autē. de t̄p. n̄ so. pec. sup. dote. g. ḡnast. col. vj. al. xvij. a. vt s̄ q. mo. n̄ pos. g. si. a. ff. s̄ pos. l. i. g. p̄uicia iterdū s̄. **xv**ij. an. vt hic. et ff. de alimen. le. l. mela. **L**icet quis n̄ h̄eat. vel l̄z vxorem n̄ h̄eat. quo casu tñ e. ostra naturam vt ff. e. l. qui vxorem.

i In loco. i. tē nepotē ex vno q̄si ex alio natū vt ff. e. si p̄. g. qz duos. n̄ at̄ loco fr̄is vt C. de h̄. insti. nec apud.

l Consentit e. h̄y d̄z. qz sic. nam leditur filius in duobz et

in hereditate siue in bonis que ad filium suum pponere ex vo-
to transmittit vt ff. vñ lib. l. scripto hñde. qdñ fac. vt. j. de
hñ. q. ab intest. de. s. at hñ. et qz in pñatem illius tñst. qre
in patris sui naturalis pñatem n̄ redit iure isto veteri vt s̄
e. i. hñ. Et ad primum rñdeo qz aliq̄ mō pñ euitare instituz
endo eū Ad scdm dico qz n̄ pñ estimari pñia pñasvt ff. del. i.
filiusfa. s. vulgarem.
hñ hodie vt qz timor
cessat. nam a succedz
et in sua pñate recidz
vt C. de adop. cuz in
adoptiuis. et s. e. s. hñ
hodie.

Consentire. qdñ
est in alijs agnatis q̄
possent sperare succe-
ssioz vt ff. e. l. e. adop-
cio. et si qdem filij cō-
senciat. bñ est et reci-
dat nepos adoptiuus
in pñatem suam. scz
filij mortuo pñe vt ff.
e. l. si quis nepotem.
Si atñ cōsenciat filij
tunc agnascitur. i. ap-
propinquat. seu ag-
natus fit ei. i. auo. hñ
nepos et suus efficiē
heres. eē si filio inuito
nec recidit in pñatem
eñ siue dicas eū succe-
dere vt filium. lz sit fi-
lius. siue vt nepotem
quasi ex altero pmoz
tuo natum. quo casu
equalē cū pattuo ad-
mittit. vt. j. de hñ. ab
intest. s. cū at. Alij di-
cunt bñ totum eo inui-
to. i. filio iuito. qz ag-
nascitur. i. iuxta eum
quasi nascitur quo ad
successionem. qd satis
in idem redit. Alij bñ
totum eo inuito. id ē
auo iuito qz voluntate
filij pposuerat adop-
tare. nunc atñ s̄ suum
pposituz fac. et sic d̄z
inuitus rōe ppositi p̄-
mi. et fm istos hñ ne-
pos iuito auo et filio
adoptatus n̄ succedit

vna cuz filio. hñ demū eo mortuo prima verior est. Sed qre
hic filius impedit et m̄imomium sui filij. eiam auo volente
et non impedit hunc cuius actum. vt ff. de ritu nup. l. o. o. e.
s. i. hñ. qz m̄imomū ē vñ m̄in maḡ idiuuū vt s̄ d̄ pa. po.
3. In pñimis. qñz em̄ vt. j. de hñ. ab intest. s. m̄im. s. i. hñ.
fm azo. Item in eo qz adoptiuus pñ n̄ tenet euz institutē vt
j. de hñ. ab intest. s. aliq̄. et si ea d̄ra.

Cēneum vt sic tñseat in suaz pñatem. vt s. e. s. hñ hodie
Utriusqz vna est quaz hodie vocatur arrogatio. alia
adoptio. vt s. e. s. in pñ.

Non pñt castrati. qui oēs eunuchi vocantur. hñ ab hoc
gñe detrahunt castratos. qz gñare non pñt id est caste sic
natos vt nunq̄ poterunt gñare.

generare non possunt. qz
les sunt spadones adop-
tare possunt. castrati em̄
non possunt. **Femine**
quoqz adoptare non pos-
sunt. quia nec naturales
liberos in sua potestate
habent. sed ex indulgen-
cia principum ad solaciuz
liberorum amissorum ado-
ptare possunt. **Illud**
proprium est adoptionis
illius. que per sacrum ora-
culum fit qz is qui liberos
in potestate habet. si se ad
arrogandum dederit non
solum ipse in potestate ar-
rogatoris subicitur. sed
etiam liberi eius in eiusdē
fiunt potestate tanquam
nepotes. Sic etenim diu-
augustus non ante tyber-
riuz adoptauit qm̄ is ger-
manicum adoptauit vt p̄-
tinus adoptione facta in-
cipiat germanicus augu-
sti nepos esse. **Apud** ca-
thonem bene scriptum re-
fert antiquitas serui. si a
domino adoptati sint. ex
hoc ipso posse liberari.
Vnde et nos eruditi in no-

Spadones. quibus genitalia abscisa sunt cultello vel
spata pñt adoptari. et est rō. qz facius impeditū ē na-
ture q̄ accidentis vt hñ. et ff. de postu. et liber. l. hñ et qrtū
s. i. et. ij. et nota qz vulgariter promiscue appellantur
Femine n̄ pñt. hñ ipe arrogari pñt. vt ff. e. nam femine
hñ. nota feminas n̄ hñe filios in pñate. et fa. ad hoc. ff.

stra constitucione eiam
eum seruum quem domi-
nus actis interuenientibz
filium suum nominauerit
liberum esse constituimus
licet hoc ad ius filij acci-
piendum ei non sufficit.

**Quibus modis ius pñ-
tatis soluitur**

Uideamus nunc
quibus modis hñ
qui alieno iuri sūt
subditi eo iure liberan-
tur. et quidem quemad-
modum liberantur serui a
potestate. **Ex** hñs
intelligere possumus. que
de seruis manumittendis
superius exposuimus.

Hñ vero qui in potesta-
te parentis sunt mortuo
eo sui iuris fiunt. sed hoc
distinctionem recipit. **Nā**
mortuo patre sane omni-
modo filij filieue sui iuris
efficiuntur. **Mortuo** vero
auo non omnimodo nepo-
tes nepteqz sui iuris fiunt
sed ita si post mortem aui
in potestate patris sui re-
casuri non sunt. **Itaqz**
si moriente auo pater eoz

vt illum germanicuz adoptaret qd fecit. et hunc tyberiu
postea arrogauit. qre et pñs habuit germanicum loco
nepotis

Quā is tyberius n̄ vt p̄tinus. i. stati o. **U**scā a pñcipe
p̄ **Adoptati** scz a dño. ab exneo atñ pñ eē libertus. vt ff.
e. si pater in fi.

Constōe. vt. C. de la. li. tol. l. vna. s. filij qz mō. acc.
Actis. i. coram iudice dicendo hec verba. rem huc filij
fm̄az. vel vt puto coram iudice agebatur. vt filius fieret
adoptiuus. et inde fuit facta scriptura. non tñ res puenit
ad pfectōz vt differat a p̄. cau supiori. aliis si eē iudicium
talia fierent vt auerentur. vt C. de li. cā. l. p. et sic collis-
se ex hoc. et supiori versu. qz si id quod ago nonz vt ago

dsuis. et le. nulla. a. j.
de here. q. a. dif. s. eñ
neiqz. s. eñ. ta. l. illis
s. ad testamta. ac.
Sz ex indulgēcia
de nouo accedenda vt
C. e. l. mulierem
Amissoz. in acie
pñcipis vt hñ inuit.
vt. j. de execu. tu. s. hñ
et si in bello. ff. de in-
of. tel. l. si suspecte. s.
fi. Sed nunq̄ a tunc
hēbit in pñate evidēz
sic cū bñficia sint extē-
denda vt in aut. ost.
que de dig. s. pe. a. ff.
de osti. pñ. l. si. hñ tñ
ostē dico admistar. scz
naturaliu. nā natam
imitat adoptio. vt s̄
e. immorem. et fa. ad
b. C. e. l. mulierem
Illis pñm orachn.
i. per pñcipem. vt s̄
eo qui sui iur est. a. iō
transit eē hodie in po-
testatez arrogatoris
vt s̄ e. in pñ. ideo sic
dēm. qz oramus siue
dep̄cani eum vt in ta-
libz p̄stet auctatez
Liberi. oēs nati et
nascit et eē reuerfi ab
hostibus. vt ff. e. si
pñfa. in pñ. hñ s̄ op.
li. l. ope.
Diuus. hñ impator
volebat adoptare qñ-
dam noie germanicū
et hñ germanicus nos-
luit cōsentire. vñ n̄ po-
terat procedere ado-
p̄cio vt. j. e. i. s. hñ si p̄-
et ff. e. l. in pñ. **Vnde**
august. callide suavit
cuidam noie tyberio

I

valet tñ vt valere p̄. sic. C. de la. li. tol. l. vna. §. filiū. mō
ar. extra. C. de iur. do. l. i.

Uideamus. et quidem. quasi dicat. quid sit extra seruos
de absolucōe p̄fatis eoz. diximus s̄ de liber. §. i. a. §. multū
a. Potestate sunt subaudi dñica.

b. hñ. parentis. stricte accipe pro his qui sunt superiores
ex linea masculina nam
femine n̄ hñt in p̄fate
filios vt s̄ t. i. §. feie.
gñalius accipitur. s̄
t. ij. §. i.

c. Eoz. p̄nte. ac.

d. Distinctō. scz q̄
dixi morte superioris.
inferiores effici sui iurē

e. Patri. scz fa. f. Bau.
supra q̄ nullus est ra
cione p̄fatis.

f. Oimō. i. gñali.

g. Ita hñt sui iuris
hñtag. eoz. scz nepo
i. In p̄fate. et. tum
n̄ erunt. nam si erunt
et postea n̄ redijt. qz
est arrogatus n̄ recē
deret filius in p̄fate

h. vt. ff. de adop. si p̄
filiū. est rō vt ibi nō
k. Is. scz filius p̄dēs

l. Mortuus est scz fi
lius p̄dēs.

m. Qui iuris. n̄ i. cau
vt. qñ p̄digatē filiū
sui iurē factus fuisset.
ut i. aut. ost. q̄ s̄ dig.

n. Cum at. dēm est. s̄.
qualē soluit pa. po.
morte nati. nūc ponit qñ morte civili

o. Deportatur. hic nō q̄ hec snia deportacionis vt valet
at. i. statum et ciuitatem perdat. non p̄ dari nisi a q̄tuor
iudicibus. scz ab impatore vel ab eo qui eius vice iudicat
et a p̄fec. p̄. et p̄fē. vt. ff. de p̄mis. l. ij. §. i. et del.
ij. l. i. §. a. p̄fec. et ff. de inter. et re. l. i. inter. penas. §.
i. Item credo in senatoribus qui parem sniaz. i. parē hñt
effectum p̄ncipi vel maiorem q̄ p̄dēt. vt ff. a. q̄. ap. n̄ li.
l. i. §. i. si autem alias iudex talem sententiam det non valet
nec mandatur executioni nisi princeps approbet cam. l. m
sulam siue locum assignet. vt ff. del. ij. l. i. §. ij. et. §. depor
tato. et ff. de iniust. r. l. si quis. §. e. Que autem sunt deli
cta quibus in insulam debeant deportari dicemus. §. s̄ pu
iud. per totum t. h̄ relegare p̄ quilibet qui h̄z merum imp
perium. vt ff. de inter. et re. l. relegato. i. Rē. Et nota q̄
primo de media. secundo de maxima. tercio de relegacione
dicit. prima et vltima tollunt paternam p̄fatem. h̄ religio
non sic. cum status non est mutacio. nec ca. di.

o. Co. id est per istam deportacionem in insulam.

p. Si mortuo. nota deportatum mortuum. scz civile. sic.
ff. de extra. ta. l. i. §. filium. et ff. pro socio. l. vñ. §. societas

q. Dari. hic nota vbi est eadem vel filis rō idem ius osti
tuat. sic. ff. de ver. ob. l. a. t̄io. in fr. et. §. q̄ cum eo q̄ in ali
po. §. istas. et ff. de edendo. l. quedam. §. nummularios. ff.
ad l. acq. l. i. illis. Ar. ff. de col. bo. l. si quis. in fi. i. Rē.

r. Principis. al. p̄ncipali. h̄ nunquid per alium poterit re
stitui. Rē. n̄. non. nisi forte per senatorem qui p̄ restituere
statum. vt ff. de post. l. i. §. de qua. et. §. an autem

s. Statum. scz q̄tum ad honores vel ordines et similia vt
C. de sen. pas. l. i. §. et patriam p̄fatem. et hoc vult h̄ dicē
Sed tradicunt. C. de sen. pas. l. in insulam. et l. si pater.
So. hic specialit̄ ad oia fuit restitutus. vñ. m. et sic facias
punctum ibi per oia. hanc reprobo. qz sp̄ intelligit̄ ad oia
restitui. nisi tradiderit expressum. nam verbum restituo

testate parentis sit in insu
lam deportatus fuerit. de
hij esse in potestate paren
tis. sed si ex indulgencia
principis restituti fuerint
per omnia pristinus statu
recipiunt.

Relegati au
tem patres in insulam. in
potestate liberos retinet
econtrario liberi relegati
in potestate parentum re
manent.

Pene seruus
effectus filios in potestate
habere definit. serui autē
pene efficiuntur qui in me
tallis damnantur. et qui
bestijs subijciuntur.

Fi
lii familias si militauerit
vel si senator vel consul fa
ctus fuerit manet in pote

generale est vt ff. de
vñt. videamus. §. et
in fauana. alij s̄ intel
ligunt ad patrem re
uertentē tñ referen
dum. cui d̄z restitui i
potestate. h̄ filio re/
stituto non sic. qz sic
nocēt ei restitū ar.
C. de le. et con. q̄ fa
uore. Sed hanc opi.
reprobo. nam liber
tus deportatus et re
stitutus in libertate
recidit. vt ff. de iure
pa. siue patrom. die
§. inter esse vt p̄m
ceps dicat hec verba
restituo te. et tunc ad
omnia restitutus viz
deatur vt hic. an hec
indulgeo tibi quo ca
su de pena tñ remit
tenda cogitasse vide
atur. vt in strarijs.
ar. C. de sen. pas. l. gñ
li. et l. tutor. al. s̄ cum
indulgencia. et C. de
gñali. abo. l. si.

Relegati retinet
nota dram inter hūc
relegatum et depor

tatus quo ad familiā vt hic et s̄ prox. §. i. s̄ hic bona tenet
ille non. vt ff. de interdic. re. l. i. Item hic ciuitatē re
timet. ille non. vt ff. de inter. et re. l. relegato. §. sniaz. et
§. ad t̄ps. Item q̄ hic ad tempus vel in p̄petuum. ille autē
tñ in p̄petuum deportatur. vt ff. de inter. et re. l. relegati
et l. relegato. §. hec d̄ca. h̄ in libertate non est d̄ca. nam
vterq̄ liber remanet. vt ff. de bo. dam. l. si si. Sed banni
tios nostri t̄ps quibus opamus. Rē. si p̄pter tantum male
ficiū. vt etiam cum ciuitate et bona sua publicentur. vel
de iure vel de consuetudine ciuitatum. tunc deportato opa
bo. al. s̄ relegato. vt ar. ff. de bo. dam. l. i. non autem dico
q̄ possit deportari a p̄fide de iure. vt s̄. §. p̄ri. diximus.
nec relegari a defensore ciuitatis cum h̄de ip̄erio merovt
in aut. de defen. ci. §. nulla. in fr. §. ac.

Pene i. supplicij. supplicium em̄ suus dñs est. non fiscus.
vnde ei nihil querit vt ff. de his q̄ pro n̄ scrip. ha. l. ij. sed
nouo iure nemo ingenuus fit seruus ex supplicio vt in aut.
de nup. §. q̄ autem. et. §. qz vero. col. iij.

In metallis. i. in ope metalli ad fodiendum metallum. l.
eciam deportandum. et vt etiam ne fugerent ligabantur.
et pondere quodam opprimebantur. ferro vel alio modo.
Alij vero erant qui dicebantur damnari in ope metalli. et
hij non tanto ponde opprimebantur qui hinc fugiebant in
metallum ponebantur. Alij vero erant qui in ministerijs
vel in seruitium metalloz ponebantur. et hoc si p̄petuo fi
eret erat seruus. al. contra. vt ff. de p̄mis. l. aut dam. §. in
ter eos. et. §. quisquis. et. §. in ministerium. Sed quid si p̄
uincia non habeat metalla aliqua vel ferri vel filis odico is

Re. in viciniam ptoum etiam mittebantur. vt ff. de penis. l. aut dam. s. est pena metalli. alij sunt in opus publicum pper tuo dati vel ad tps qui sunt filies relegatis. vt ff. de penis l. quidem. s. hmoi pene non sunt in vsu hodie

Qui bestijs • deducendis forte vel etiam vt omederet cu eis falia bestialia facer. s. hac pea dievt. ff. de penis. l. qui vltimo nota

3 **Filius militauerit** • i. miles factus fuerit ad quod multa sut ne cessaria vt in aut. de man. pn. s. fi. col. in. diximus. l. dic milita uerit. i. in exercicio mi licie fuerit.

3 **Non liberat** • hoc iure isto. naz nulla di gnitas preter patri ciatum releuat filium a potestate patris. vt s. h. i. s. h. hodie. xij. sunt dignitates que liberant aliquem curialem a curiali odiz dione vt C. de cura. l. fi. li. x. et ille here dez liberant a patria po. vt in aut. s. osti. que de dig. s. i. et. s. g. n. aliter col. vj. vnde cum ibi sit consul cor rigi qd s. h. de eo s. 2.

1 **Constoe vt C. de**

1 **Constoe vt C. de** osul. l. fi. li. xij
b **Patriciatu** • erat em patrici9 quasi pti cipisp. Vn salustius O patres oscripti. na scripta erant eoz no mina in aliquo loco l m corona capitis eoz rum vel alias

c **Vico** • hoc est spe ciale patricioi co sule. hodie etiam vt sola collacione l' das cione codicilloz a di gnitatis scripte. vel per aliquod priuile gium fiat sui iuris. ec sine administracione.

In alijs • tunc demu cum ceperit admini strare. vt in aut. osti. que de dig. s. i. que e. C. de ep. e. aut. s. dig nitas vt C. de cur. l. fi. Item in tercio cas su cum ordinae epus qui est ec vlt' s. d. i. c. os. casus vt in aut. osti. q. de dig. s. pa lam. coll. vj.

d **Quis em** • q. d. si quilibet pater ec vilissimus filiu suum emancipat qn vult. vt. j. e. s. admonendi. et. s. preterea. q. li ter hoc imperatoz non poterit facere vel dic in casu electi patij. q. d. cum ipe pater patricij possit emantipare a ad spelitur cum a laps et verberibus vt in aut. osti. que s.

testate patris. milicia em vel consularis dignitas de patris potestate filius non liberat. **1** **Sed ex** constitucione nostra sum ma patriciatu dignitas ilico imperialibus codi cillis prestitis filium a pa tria potestate liberat. **Quis em** paciatur patre quid posse p emancipaci onis modum • potestatis sue nexibus filium liberare **Imperatoziam** autem ces situdinem non valere eum quem sibi elegit patrem ab aliena eximere potesta te. **1** **Sed si** ab hostibus captus fuerit parens qm uis seruus hostium fiat. tamen pendet ius libero rum propter ius postlimi nij. **Quia** hnj qui ab hosti bus capti sunt. si reuerfi fu erint. omnia pristina iura recipiunt. idcirco reuerfi9 etiam liberos habebit in potestate. quia postlimi nium fmgit eum qui cap tus est in ciuitate semper fuisse. **Si** vero ibi decesse rit ex inde ex quo captus est pater. filius sui iuris fu isse videtur. **1** **Ipsa** quoqz filius neposue si ab hosti bus captus fuerit. simili

dig. i. R. quare ipe imperatoz. n. e. **1** **Elegit** • quod raro fit vt C. de osul. l. fi. li. xij. fm. M **f** **Si** ab hostibus. hostes sunt quib9 p' s. ro. bellu indixit vel ipe p' s. ro. vt ff. de capt. et postli. reu. l. hostes. **1** **In** pendet. s. colligunt quidam qddam hoim genus esse in pendentu vt diximus. s. de his q sunt sui l' ali. iur. s.

dicimus propter ius po stliminij. ius quoqz pote statis parentis in suspen so esse. **1** **Dic** tum est post liminium a limine et post vnde eum qui ab hostib9 captus est. et in fines no stros postea peruenit po stliminio reuersum recte dicimus. nam limina sic cut in domo finem quen dan faciunt. sic et imperij finem limen esse veteres voluerunt. **1** **Hinc** et limes dictus est quasi finis qui dam et terminus. ab eo postliminium dictum est. quia ad idem limen reuer tebatur quod amiserat. **Sed** et si captus quis vi ctis hostibus recuperatur postliminio redijisse exti matur. **1** **Pre** terea eman cipacione quoqz defnunt liberi in potestate esse pa rentum. sed emancipacio antea quidem vel per anti quam legis obseruacione procedebat que per yma ginarias vendiciones. et intercedentes manumissi ones celebrabatur. vel ex imperiali rescripto. **1** **No** stra autem prouidencia et hec in melius per constitu cionem reformauit. vt si

• i. s. certe. q. hic dicit pendet. vni est ppter iuris fictionem. nam quo ad veritatem sui iuris est filius. vt ff. de testa. lex cor. in fi. et ff. de liber. a post. l. vlt. et C. s. se. pas. l. fi. s. ibi est qd maxi me. n. vt ad ma. l. i. s. i. nam pater suus est hostium. vt s. de iur. psonaz. s. serui g alium in pstate habe n p. vt. ff. ad l. iul. de adul. l. sic eueniet dic g q nulla p' ita l p' ncia pendent. ispee to statu pnt. s. fua. vt. j. de v. ob. s. odiz ciones. **1** **Post** liminium. est aut ius postliminium ius amisse rei recupe rande ab e'neo moris bus et legibus s'stitu tum. vt colligitur ff. de capt. et postli. l. postliminiu. i. R. **1** **De** iro. qz reuerfi oia iura recuperant. **1** **Cap** tus. et reuer sus vt ff. s. cap. retro. **1** **Si** no victis. s. fu nes nostros nec vltra deductos et ita im. p' prie reuerfus s. p' stli. vel die capt9 fu erit vltra fines. et tunc ec s. redisse an s. qz ad limina redeat. qz sic recuperat stati lz im. p' e. a. fa. ad huc. s. ff. de cap. in bello. s. i. item ad idem. ff. de vi et vi. ar. l. qui possessionem. **1** **Pre** terea. n. solum s. d. i. c. s. modis. s. p' re terea. n. **1** **Quo** d libi. gnale nomen e ad oes infes riores vt. j. t. ij. s. fi.

o **Pro** cedebat. i. ita demum ad effectum perducebatur. **p** **Et** ymaginarias. i. ficticias sic. et ff. de re. iuris. l. ima ginaria. nam p' vendebat filium pro vno nummo forte. et emptor eum manumittebat. vt ff. et ff. de capt. l. liberos. s. i. et C. e. l. fi. i. R. et facit ad hoc. j. de testa. s. i. et ppter B. dicebatur filius capite minui. s. eum hodie talia no fiant vt sequitur nunquid s. capite minui. R. sic quia statum

L

mutat ad minus. ut s[ed] de ca. di. i. s[ed] .et. s[ed] minima
q[ui] Rescripto. et hoc modo e[ss]e vendicione fiebat
utputo. ut C. de emanc. li. i. fi.

Et fictioe al' fictioe. i. v[er]su. al' fictioe. al' factioe.
s[ed] Explosa. i. expulsa. sic. j. de fidei. o. h[ab]e. s[ed] .sq. stipulac[i]o[n]is
t[er] Recta via l' indirecta. n[on] curo. vel dic. i. recto iure

u[el] Pel m[er]itatus. q[ui] s[ed]
libet ec[on]tra si n[on] h[ab]it mezz
iperiu[m] l' m[er]itatus ut in
aut. s[ed] defen. ci. s[ed] . nul
la. et ec[on]tra ordinarios
ut duo bono[n]i. coram
iudice mutimensi ut ff.
de ma. vin. l. ec[on]tra. s[ed] . fi.
et C. de iud. l. vlt. al'
penl.

Ante. si iudex e[st]
i domo. i. v[er]bicu[m]q[ue] sit
dummodo non sit in
loco turpi. ut ff. de
iust. et iur. l. penul. ff.
de arbi. l. si cum dieb[us].
s[ed] . penul.

Sua manu. i. d[icitur]
capere eum p[er] manum
et relaxare eum p[er] v[er]ba
ba ad hoc idonea. v[er]b[is]
dic manu. i. potestas
te. nam q[ui]q[ue] et non
capta manu emanci
patur ut C. de eman.
li. i. p[er].

Et tunc. i. ex tunc
nam prius occuparet
pater o[mn]ia iura pecu
lij. ut j. quibus si est
per. fa. r. s[ed] . i. a. e[st] filie
ff. de adi. et de. l. filij.
in fi. et ff. si cer. pe. l.
lecta. et ff. s[ed] . vul. l. b.
in pupillari. s[ed] . i.

Et edicto. scz post
to. ff. si quis a pa. fu.
ma. l. i. in fi. i. R[ati]o.

In bonis acq[ui]s
rendis vel acq[ui]sitis
vel a patre sibi iunc
collatis

Manumissus. id e[st]
emancipatus. in p[ro]p[ri]e
em ponitur. ut ff. q[ui]
p[ro]p[ri]o de pec. est an. l.
i. s[ed] . alienacio.

Patrono. p[ro]p[ri]o
autem succedit lib[er]o
in toto ab intestato
filij non extantibus

ex test[ame]nto in tertia p[ar]te bono[rum] lib[er]i lib[er]is existentib[us] in
mich. l. olim esset al[ter] ut. j. de suc. li. s[ed] . i. et. ij. et. s[ed] . h[ab]e[n]ta. sic
erit hic in patre. s[ed] . hec similitudo aliq[ui]d fallit. nam interdu[m]
h[ab]et totum pater. ut si filius turpem personam instituit. ut
ff. si a pa. quis fu. ma. l. p[ro]p[ri]o in p[ro]p[ri]o. i[n]terdu[m] nichil ex
successione vel alio m[od]o in. vj. calibus. ut q[ui] p[re]c[i]u[m] emanci
pacionis accepit pater a filio Item q[ui] filius est miles h[ab]et
castrensi ut ff. si a pa. quis fu. ma. l. i. s[ed] . si parens. et. s[ed] . est
et alius. et ff. de te. mili. l. a milite. s[ed] . s[ed] . et. l. se q[ui]n Item filij

alij patris. l. h[ab]e[n]tib[us] n[on] datur. ut ff. si a pa. quis fu. ma.
l. i. s[ed] . si. secus est in filij patrom. Item q[ui] emancipavit eos
actus ut ff. si a pa. l. si. Item caluisiana non ita patri ut pa
trono datur. ut ff. si a pa. quis fu. ma. l. non v[er]o. Item nec
opas ut a lib[er]to p[ro]p[ri]o h[ab]et. ut ff. si a pa. quis fu. ma. l. i.
pe. l. hec predicta specialia in p[ro]p[ri]o vera n[on] sint. ut collit

ter filium quem in potesta
te habet auo vel proauo
naturali. s[ed] . in nostras con
stitutiones super his ha
bitas in adopcionem de
derit. id est si hoc ipsum ac
tis interuentibus ap[ud]
competentes iudicem ma
nifestauerit presente eo q[ui]
adoptatur et non contra
dicente. nec non eo q[ui] adop
tat. soluitur quidem ius
potestatis patris natura
lis. transit autem in huius
cemodi parentem adopti
uum. in cuius p[er]sona adop
cionem esse plenissimam
antea diximus. Illud
autem scire oportet. q[ui] si
nurus tua ex filio tuo o[mn]i
perit et filium postea em[an]
cipaueris vel in adopcio
nem dederis. pregnante
nuru tua. nihilominus q[ui]
ex ea nascitur in potesta
te tua nascitur. Quod
si post emancipationem.
vel adopcionem concep
tus fuerit patris sui eman
cipati vel auu adoptiui po
testati subijcitur. Et q[ui]
neq[ue] naturales lib[er]i neq[ue]
adoptiui pene v[er]o modo
p[er]t cogere parentes de
p[ro]p[ri]ate sua eos dimittere.

ex g[ra]tuali capite illius
t. si quis a pa. l. i. et
ij. R[ati]o. et in specialib[us]
calib[us] q[ui] in illo. t. po
nuntur. ut dictum est
s[ed] . in hoc s[ed] . videtur
p[er] amittere. cu[m] s[ed] . p[er]
mum emancipacionis
h[ab]eat hodie ut. j. p[er] q[ui]
perso. no. ac. s[ed] . hoc q[ui]
et C. de bo. que li. cu
oportet. s[ed] . pe. s[ed] . die il
lud legale n[on] suencio
nale premium esse. et
ideo licitum nec pu
mendum. ut C. de ad
mini. tu. l. sanctimus
et C. ad l. iul. s[ed] . adul.
l. gratis

Ex manumissione
i. ex emancipacione
h[ab]et nanciscit. o[mn]i cor.
huic v[er]bo. j. de legit.
penl. tu. a. j. de fidu.
tu. in p[ro]p[ri]o.

Admonendi. libe
rum esse. n[on] in casibus
ut. j. e. in fi. et fa. ad
huc. s[ed] . ff. s[ed] . adop. li.
k. Hebit ut s[ed] . de pa.
po. s[ed] . qui igitur

Manumittere. id e[st]
emancipare

Vel omnes. repe
te liberum esse
n[on] sed et. ost[en]des.
ut C. de adop. cuz in
adoptiuis. et sup[er] de
adop. s[ed] . h[ab]e[n]t. et
s[ed] . si vero

Patre p[ro]p[ri]e. nisi
sit infans ut C. s[ed] . em[an]
li. l. pe. ac.

Contradicere. n[on]
p[ro]p[ri]e. o[mn]i s[ed] . pari
fic qui tacet affirmat
fic ff. de pig. l. si fide
iussor. s[ed] . pater. et. ff.
so. ma. l. ij. s[ed] . fi. ar. o[mn]i
ff. de adop. l. ij. s[ed] . i. et
de procut. filiulfa. s[ed] . i

Transit. s[ed] . si tollitur patria p[ro]p[ri]as h[ab]et n[on] fertur Ad quid
s[ed] . hic casus h[ab]et. ponitur. R[ati]o. q[ui] et si n[on] tollitur inco[m]mutabi
liter. tollitur t[ame]n quo ad primum. idem dico in eo qui iudic
catur in p[ro]p[ri]ate mea n[on] esse. nam n[on] efficitur sui iuris. cum sua
non faciat ius. ymo remanet in p[ro]p[ri]ate. l. q[ui] ad me pro eman
cipato h[ab]eatur. ut ff. de adi. inde. l. iul. in p[ro]p[ri]o. et. l. vlt.
t. Diximus ut s[ed] . t. i. in p[ro]p[ri]o. s[ed] . si vero

Illud. s[ed] . s[ed] . tradit duo precepta de adop. s[ed] . h[ab]e[n]t. hodie.
t. Ex filio. scz naturali et legitimo. secus in legitimo t[ame]n. ut in

adoptiuo . nam tunc filio emancipato eē nepos ex eo emancipatus videtur . fm quosdam . vt ff . de ca . di . l . liberis . § . emancipati . et ff . de adop . l . h . etiam nepos . vel melius dic in eo idem qd in naturali . vt in fi . h . 9 . t . et . ff . de adop . l . libez . et ff . de cap . q . postli . re . l . si me .

u nascitur . secus in ancilla pregnāte manumissa l' alienata vt s̄ de inge . § . sufficit . ff . de acq . rez . do . l . fi . q . § . pba . l . mēz . Et qd . s̄ est fm pceptum . et repete sci re oportet

p nātales . subauet . l' imi . nam nātales tm̄ non sunt in p̄tate vt s̄ de nup . § . fi .

3 Penevillo . s̄ nota talem regulaz q' nul lus filius p̄opellere p̄ez vt emancpet eū qd fallit in . iij . casibus . et ideo dic pene vt si p̄ agnouerit legatum sibi relictum . hac otemplacōe . vt liberos emanciparet nam tunc opelliē exē ordinem emancipare vt ff . § . og . le . l . si cui

Item si filius adopta uit preuignum suum opellitur emancipare eum eo pubē factō si probauerit sibi non expedire esse i p̄tate vt ff . de adop . l . non nūq̄ . et l . se . Idem in q̄libz adoptiuo vt ff . de min . l . in . § . hqs minor . Item si filie peccandi necitatem imponat vt C . § . epi . au . l . si lenones . Itē si filium male et opra pietatem affecerit vt ff . si quis a pa . l . fi . j . tē eōē filius n̄ p̄opelli vt emancipetur vt in auē . q . mo . na . et . sui . § . gnālē . col . vij

De tutelis ca .

Transseamus . aliam . nam diximus duas . vt s̄ e . de iur . p̄lo . in p̄n . q̄ s̄ de his qui sūt sui iur . l' ali . i . p̄n . a . Ex his nō s̄ q' hic distinguit illud s̄bz qdam sui iur̄ sunt . quod est oppositum . quedaz alieno iuri subiecti sunt . vt s̄ de his qui sunt sui iuris vel ali .

b Non sunt . qui s̄ in tutela vel cura sunt sui iur̄ sunt . filis ussa . § . non p̄t h̄e tu . vel cur . vt hic . et C . de cu . fu . l . fi . in p̄n . Sed opra . C . de sen . pas . l . fi . § . i . qz filius e9 q̄ est apud hostes est in tutela . et tm̄ n̄ est sui iuris vt s̄ . t . i . § . fi ab hos tibus . s̄ ibi vere non erat in p̄tate ē p̄ deportat9 esset vt c . neutro . nec tutela nec cura . dixim9 s̄ t . i . § . cū aē

d De his . de alijs autem dicet . j . de cur .

De tutela

Transseamus nūc ad aliam diuisionem . personarum . Nam ex his personis que in potestate non sunt . quedam vel in tutela sunt vel in curacione . quedam neutro iure tenentur . Videamus ergo de his que in tutelav' curacione sunt . ita enim intelligemus ceteras personas que neutro iure tenentur . ac prius dispiciamus de his que in tutela sunt . Est autem tutela vt serui9 diffiniuit ius atqz potestas in capite libero ad tuendum eum qui propter etatem se defendere nequit . iure ciuili data ac permissa . Tutores autem sunt qui eam vim ac potestatem habent . ex qua re ipsi nomen acceperunt .

Itaqz appellantur tutores quasi tutores atque defensores . sicut editui al' editicij dicuntur qui edes tuentur . Permissum ē itaqz parentibus liberis . impuberibus quos in potestate habent testamen

e Ita em . q' strateloqz eadem est disciplina . vt hic et s̄ de his qui sūt sui vel ali . iuris . in p̄n .

f Tutela . sunt . de alijs dicet . j . de cura .

g Est autem tutela . vt seruius . nomen est iurisco nslēt et facit ad hunc . § . ff . e . li .

to tutores dare . et hic in filios filiasqz procedit omnino . Nepotibus tamen . neptibusqz ita demum parentes possunt testamento tutores dare si p9 mortem eoruz in potestate patris sui non sunt recasuri . Itaqz si filius tu9 mortis tue tempore in potestate tua sit . nepotes ex eo n̄ possunt testamento tuo tutores habere . quamuis in potestate tua fuerint . scilicet quia mortuo te in potestatem patris sui recasuri sunt . Cum autem in compluribus alijs causis postumi pro iam natis habentur . et in hac causa placuit . non minus postumis q̄ iam natis testamento tutores dari posse si mō in ea causa sint . vt si viuus parentibus nascerentur sui . et in potestate eorum fierent . Sed et si emancipato filio tutor a patre datus fuerit testamento confirmandus est ex sententia p̄sidis omnimodo id est sine inquisitione .

Testo tutores dari posse

in quib' ab eod' p̄standa poterit seruius cogere vt institut9 h̄ditatem adeat . et tunc dat' eē suo tutor vbi vero ab vno h̄ditas . et ab alio libertas relicta est . n̄ p̄t nisi prius p̄stara ei libertate . tunc em̄ coget alium h̄dem h̄ditatem adire et sibi restituere fm jo .

k Ad tuendū . p̄pter s̄ eē remouet pa . po . q̄ n̄ ē ad tuendū s̄ ad gubernandū . put vult vel sibi ad acquirendū

m Propter etatē . ad d̄az curatoz q̄ danē furiosis q̄ m̄te captis . q̄ p̄t morbi se defendē n̄ p̄t vt . j . § . cu . § . j . tē furiosis

n Iure ciuili . nota tutelaz esse de iur̄ ciuili . l . 3 . oēs fere con tractus sint de iur̄ gen . vt s̄ de iur̄ na . § . ius at'

o Data . scz a lege vel iudice . ac

h P̄tas . i . violenta p̄tas . nam datur tutor inuitus . cū em̄ nō sit m̄m̄s p̄blicū vt . j . de exec . tu . et cu . in p̄n . § . inuitus datur . ut C . de cu . l . nullus . l . r . Item inuito dat' vt ff . de tu . et cu . da . ab his . necn̄ . ff . de tutelis . l . ij . vnde ptz q' h̄ est alia p̄tas q' patris in filium . et d̄m̄ in seruum cum illa ad omoduz . vt . j . p . q̄s p̄ fo . no . ac . § . i . q̄ s̄ h̄il q̄ sunt sui l' ali . iur̄ . § . if . hic vero ad onus tenetur em̄ de doloq̄ lata culpa . vt C . ar . tu . l . ij . Item per hoc q' datur inuito d̄t a curatore qui volenti datur . vt . j . de cur . § . Item inuiti . et ff . e . l . ij . § . si pupillus Vel dicvis ad cogendū potestas ad impandū i . Libero . naz m̄si h̄e liber pupillus nō p̄t h̄e tutorem cū si see uis sit n̄ sit sui iuris . quod est necēvt s̄ . e . m . p̄n . Itē et si dubi9 est p̄t h̄e curatorem vt ff . de tu . et cu . da . ab . l . ei . q̄ . ē t̄ casus seruo dat' tutor vt ff . de tu . et cura . da . ab . l . si . i . p̄uber . i . § . si cui q̄n legi signatur . opra . ff . ad tre . l . filis aliena . § . si seruus . et l . cogi . § . fi . et his duabus est alia opra . ff . e . t . i . l . mulier . § . n̄ est que legum ōrietas ita soluit . cum libras fidei o . et h̄ditas re

*De iuribus
Cum testis iure dandi possit
De legibus agere tunc agna*

I

Permissa vero a testatore dicitur et si e. q. pmissus. l. die data plone pncipalit pmissa. scdario reb. vt. j. t. i. g. et ca. j. d. eye q. Tutor res ea q. dicitur est s. p. r. g. **Cu. tu. g. datus**

Ex qua re. i. vi. et p. tate **S**ententia. et fm. b. curatores fut. tutores. fm. jo. a. ple ruz. sic appellat. vt. ff. de le. in. j. c. filio. g. i. et ff. d. mi. l. i. g. j. **Q**ui edes. vt. ff. p. fe

Ari at. tutor. p. n. so. lum. paterfa. sed. et e. etiam. filiuffa. **S**ed. a. ser. uus. p. p. test. o. cum. liber. tate. recte. tutor. dari. p. t. **S**ed. sciend. est. eum. a. sine. libertate. tutorem. datum.

Tacite. libertatem. directaz. accepisse. videri. et. per. hoc. recte. tutorem. esse. **P**lane. si. per. errorem. quasi. lib. tu. tor. dat. fit. aliud. dicenduz. est. **S**eruus. at. alienus. pure. inutil. test. o. datur. tutor. s. j. ita. cu. liber. erit. vt. i. liter. dat. p. p. at. seruus. inutiliter. e. modo. datur. tutor. **F**uriosus. s. m. mor. xxv. an. tutor. test. o. datus. tutor. tunc. erit. cum. opo. s. m. tis. aut. maior. xxv. an. fu. erit. factus. **A**d. certum. tps. vel. ex. certo. tpe. l. sub. odicione. vel. an. heredis. insto. z. posse. dari. tutorem. non. dubitatur. **C**erte.

Test. o. l. codicillis. test. o. firmatis. vt. ff. d. test. ca. l. iij. **T**utores. s. n. cura. z. to. res. vt. j. d. cut. i. pn. b. itaq. filio. l. z. misel. fit. testator. vt. ff. de. testa. tute. l. iij. ac. **T**ua. fit. a. nunq. ex. iuit. filius. alio. qm. no. recidit. vt. ff. de. adop. l. si. p. a. l. si. filio. a. s. b. dixi. s. t. i. g. i.

Tutores. si. a. ius. emancipatus. est. vel. mortuus. tuc. nepotes. ex. eo. fut. l. ui. iut. mo. tuo. auo. vt. s. t. i. in. fi. v. n. ex. test. o. a. h. i. pn. h. e. tu. tor. em. vt. hic. in. iuitur. **E**n. p. p. lib. us. vt. quo. ciens. de. modo. eoz. queritur. vt. ff. de. sta. ho. qui. vtero. n. si. de. modo. alioz. vt. ff. de. v. sig. qd. dicimus. l. si. de. in. com. modo. m. is. vt. ff. de. sta. ho. l. i. p. ator. f. **F**ierent. vt. qz. ex. v. p. ore. nascitur. us. erat. vel. nuru. aliud. si. in. ocubina. nisi. in. his. q. sibi. dimittet. vt. C. de. ofir. tu. l. fi. tales. em. n. nascerent. in. p. tate. s. de. nup. g. fi.

Sed. si. emancipato. ofir. mand. n. g. valebat. dacio. per. se. cu. n. esset. in. p. tate. vt. s. e. g. p. missum. s. nunq. d. h. tutor. ofir. matus. dr. testam. tarus. qd. si. esset. p. ferret. l. imo. vt. j. t. ij. in. pn. **A**li. dicunt. q. p. t. admitti. et. fa. p. b. ff. de. v. sig. l. lege. et. m. aut. d. defen. ci. g. si. de. ce. to. et. ita. l. im. d. tut. or. huic. p. fer. vt. j. de. attil. tu. in. pn. et. id. glosauit. p. j. sine. in. m. q. sic. o. n. q. vellet. eu. ofir. mari. si. alius. esset. l. imus. s. qm. q. r. i. e. an. fit. lo. cuplex. vel. n. s. j. ar. o. tra. ff. de. cur. fur. si. furioso. puberi. b. **Q**u. sic. de. i. q. n. satis. bat. sez. re. pub. sal. fo. s. locuplex. fit. vel. n. b. em. n. queritur. vt. ff. de. ofir. tu. l. i. **S**ed. aliud. in. matre. dante. tutor. em. filio. sibi. em. et. si. n. satis. detur. t. n. et. cuz. in. q. sic. o. ne. datur. vt. d. ca. l. d. et. C. de. ofir. tu. l. i. **S**ed. q. re. diuersuz. in. m. e. dante. tutorem. filio. s. in. memor. i. p. ced. e.

tis p. tatis. vt. ff. de. q. sti. l. vnius. g. seru. et. ff. de. cur. al. s. tu. telis. l. fi. et. fa. ad. b. j. de. satis. ba. tu. et. cu. in. pn. et. ff. de. li. ag. l. i. g. iul. et. C. de. ep. audi. l. de. creacionibus. **S**ed. ar. o. tra. ff. in. litem. iuran. l. videamus.

Qui. testamento. tutores. dari. possunt. **D**ari. aut. p. fa. m. si. fit. mutus. vel. surdus. qz. tutor. et. loq. et. audire. dz. vt. ff. de. tutel. l. i. g. pe. a. g. fi.

Filluffa. cu. em. tu. tela. fit. ius. publicum. vt. j. de. eye. tu. in. pn. n. curat. ius. pa. po. vt. ff. ad. tre. nam. q. i. e. a. ff. de. his. q. sunt. sui. vel. ali. iut. filiuffa. q. casu. p. de. peculio. tene. nisi. agnoscat. tuc. em. s. q. n. agnouit. in. soli. s. vt. ff. de. tutel. l. si. filio. a. ff. d. admi. tuto. l. lucius. ticus. **T**est. o. intelligas. s. a. p. h. de. tutor. dari. n. p. t. seruus. vt. C. q. da. tu. pos. l. in. seruili. **E**t. sine. libertate. n. exp. res. s. q. sine. li. bertate. det. si. om. iste. libertatis. dac. o. z. vt. s. q. mai. n. pos. g. l. z. i. fi. et. C. de. neces. ser. l. q. dam. s. illo.

Directaz. ymo. vi. det. q. fidei. omissaria. vt. C. de. fidei. o. li. a. si. n. ascripta. o. tra. **S**ed. certe. s. test. o. s. fit. ibi. alia. voluntate. puta. codicillis. l. p. eplam. **V**el. dic. q. ibi. alienum. credebatur. s. suum. scie. bat. **I**t. alia. r. o. e. n. v. id. r. valere. dacio. qz. ille. solus. datur. tutor. q. testi. b. z. fact. o. z. vt. ff.

de. testa. tu. l. test. o. al. incipit. si. quidem. **S** illud. intellige. in. passiva. significac. o. e. in. q. e. s. u. us. dr. h. e. testam. ti. fact. o. z. vt. j. de. h. e. quali. et. dis. g. testam. ti.

Datus. fit. sez. p. p. seruus. l. z. s. n. si. fit. veris. s. vt. C. de. resci. ven. l. q. s. quis. s. forte. ex. ca. h. e. d. i. t. a. r. i. a. n. o. u. i. t. e. r. h. e. b. a. t. vt. ff. de. reg. iur. l. qui. in. alterius. et. j. de. vsucap. g. q. a. i. **D**icend. est. vt. sez. neq. liber. neq. tutor. fit. i. d. multomag. in. alieno. vt. ff. de. fidei. o. li. l. g. n. a. l. g. si. quis. tutorem. et. ff. e. si. quis. tutorem.

Seruus. inutil. r. sez. vt. statim. fit. s. cum. liber. erit. datus. qz. directo. n. erit. liber. s. per. fidei. o. vt. ff. de. testa. tu. l. si. h. e. d. i. t. a. s. g. fi. et. C. de. fidei. o. li. l. et. si. non. ascripta. **E** modo. nam. n. erit. tutor. inutilis. em. s. stipulac. o. p. t. imutem. adie. ct. o. z. vt. ff. de. sti. p. l. s. j. si. sibi. **V**el. al. m. ut. liter. qz. pro. non. adie. ct. a. habet. vt. et. al. j. de. h. e. m. s. t. i. g. in. possibilibus. **V**el. dic. tercio. fm. p. non. erit. tutor. nunc. s. odis. cione. extante. s. non. placet. qz. sic. non. esset. d. r. a. inter. suu. et. alienum. s. prima. verior. est. vt. ff. de. re. iur. l. actus.

Datur. sez. cum. liber. erit. **F**uriosus. opo. s. siue. s. d. e. m. fuerit. a. testatore. siue. fuit. ff. e. si. h. e. d. i. t. a. s. g. furiosus. a. fa. ad. b. ff. d. iud. c. furiosus. i. **S**

Quibus. aut. test. o. tutor. datus. non. fit. his. ex. lege. xij. tabularuz. agnati. sunt. tu. tores. qui. vocantur. l. t. i. m. i.

de. testa. tu. l. test. o. al. incipit. si. quidem. **S** illud. intellige. in. passiva. significac. o. e. in. q. e. s. u. us. dr. h. e. testam. ti. fact. o. z. vt. j. de. h. e. quali. et. dis. g. testam. ti.

Datus. fit. sez. p. p. seruus. l. z. s. n. si. fit. veris. s. vt. C. de. resci. ven. l. q. s. quis. s. forte. ex. ca. h. e. d. i. t. a. r. i. a. n. o. u. i. t. e. r. h. e. b. a. t. vt. ff. de. reg. iur. l. qui. in. alterius. et. j. de. vsucap. g. q. a. i. **D**icend. est. vt. sez. neq. liber. neq. tutor. fit. i. d. multomag. in. alieno. vt. ff. de. fidei. o. li. l. g. n. a. l. g. si. quis. tutorem. et. ff. e. si. quis. tutorem.

Seruus. inutil. r. sez. vt. statim. fit. s. cum. liber. erit. datus. qz. directo. n. erit. liber. s. per. fidei. o. vt. ff. de. testa. tu. l. si. h. e. d. i. t. a. s. g. fi. et. C. de. fidei. o. li. l. et. si. non. ascripta. **E** modo. nam. n. erit. tutor. inutilis. em. s. stipulac. o. p. t. imutem. adie. ct. o. z. vt. ff. de. sti. p. l. s. j. si. sibi. **V**el. al. m. ut. liter. qz. pro. non. adie. ct. a. habet. vt. et. al. j. de. h. e. m. s. t. i. g. in. possibilibus. **V**el. dic. tercio. fm. p. non. erit. tutor. nunc. s. odis. cione. extante. s. non. placet. qz. sic. non. esset. d. r. a. inter. suu. et. alienum. s. prima. verior. est. vt. ff. de. re. iur. l. actus.

Datur. sez. cum. liber. erit. **F**uriosus. opo. s. siue. s. d. e. m. fuerit. a. testatore. siue. fuit. ff. e. si. h. e. d. i. t. a. s. g. furiosus. a. fa. ad. b. ff. d. iud. c. furiosus. i. **S**

Quibus. aut. test. o. tutor. datus. non. fit. his. ex. lege. xij. tabularuz. agnati. sunt. tu. tores. qui. vocantur. l. t. i. m. i.

de. testa. tu. l. test. o. al. incipit. si. quidem. **S** illud. intellige. in. passiva. significac. o. e. in. q. e. s. u. us. dr. h. e. testam. ti. fact. o. z. vt. j. de. h. e. quali. et. dis. g. testam. ti.

n Ad certum tps vsq ad pasca
o Er eto i a pascate i anteavt ff. d. ac. et ob. l. obligacoñi
p Vel añ hēdis. otr a videbatur. i. de le. g. ante.
q Tutorē a testatoze. n a iudicevt ff. de re. iur. l. actus
r Certe at rei. s. rei affrice l. firiac vt ilē dat. vt. ff. e. l. in
s Cause scz ete. vt ad reiven. h. videē. otra. C. be. testō

in litem da. tu. l. ad li
 tem. h. ibi tutor pro
 curatoze ponit. itez
 videē. ff. de tutel.
 l. si tñ. al. si testō. Sz
 ibi vniuersitati rerū
 dat. non rei certe.
u Personē scz pupil
 li pncipalit. vt eum in
 struat bonis morib9
 et eē salaria prestet
 mgis eius vt ff. d. ad
 mi. tu. cum plures. g.
 in primis. a. C. d. ali.
 pres. l. fi. ad s. em pñ
 cipalit datur. sedario
 at rebus datur. vt. j.
 de execu. tu. g. datus.
 h. in curatore econtra
 naz pncipalit rebus
 sedario persone dat.
 vt C. de nup. l. in cos
 pulandis
u Postumo. s. filio
 r. Siquis qz filij. h.
 dictio filij opreben
 dit postumum et pos
 tumam. cum masculi
 num possit concipere
 femininum. Sed hec
 dictio filie non opre
 hendit vtrumqz. a. sic
 nec postumum. cum
 femininum n̄ accipiat
 masculinū. vt ff. del.
 .ij. si ita ascrip. et. ff.
 del. .ij. q. diuos. et l.
 suis legatis. Item nō appellacione natoz et non natiōinē
 tur. cum de eoz modo tractetur. vt. ff. de sta. ho. qui in
 vrero. et s. t. i. g. cum autem. et facit ff. de testa. tu. l. si qz
 ita. g. i. et l. q. si.

y Si filios scz dixerit
a Appellantur ab oibus in usu vel osuetudine. h. v. m. v. az
 significacionem verbi. qz filius dicitur a filio. quod est amor.
 etiam nepos dicitur filius. et etiam quilibet quem aliqz diligit
 paterna dilectione. vt ff. de v. sig. l. liboz. g. h. et papim
 anus. que videtur contra.

b Quam ceteri. eē nati h. m. quosdam. quod falsum est. vt
 ff. de ver. sig. nomen. Dic g. ceteri scz ex filijs nascitur. qz
 si postumi sunt per l. vel. vt ff. d. in ius. r. tes. l. postumoz.
 a. j. d. ex h. l. g. postumi. et ff. d. lib. et postu. l. gall9. i. Rē

q Vibus scz pupilis.
q Xij. ta. quos ipa lex vocat verbis et snia. et si gerāt
 eoz periculo agitur vt ff. e. l. l. imos. al. autez qñqz ex snia
 legis dantur non ex verbis. vt. j. t. ij. et ij.

d Agnati sunt. si sint maiores. xv. an. vt. j. de fidu. tu. in
 fi. a. maiores. lxx. an. al. excusanē vt. j. d. execu. tu. g. j. t. maiores
f Cognati nomen g. agnacōis gnale est. agnacionis no
 men speciale. nam omnis agnatus est agnatus. h. non ouer
 titur vt. hic. et. j. de leg. ag. suc. i. Rē. et ff. e. l. sunt aut.

Sunt at agnati agnati
 per virilis sexus agnacōz
 diuncti vel a patre agnati
 veluti frater ex eod patre
 natus. fratris filius nepos
 ue ex eo. Item patruus et
 patruu filij. neposue ex eo.

At qui per feminim sex
 us psonas agnacōe iūgun
 tur agnati n̄ sunt. sed als
 sunt natali iure cognati.
Itaqz amite tue filius nō
 est tibi agnat9 s3 agnat9
 et inuicem tu illi eodez iu
 re diungeris. qz qui nascū
 tur patris non matris fa
 miliay sequunt. Quod at
 lex ab intestato vocat ad
 tutelam agnatos n̄. hanc
 habet significacionem. si
 omnino non fecerit testa
 mentum is qui poterat tu
 tores dare. s3 si quantū ad
 tutelaz pertinet intestat9

S Ex eodem filio fratris
 si fuerit natus eodem patre tuo. alioqñ est agnatus. vt C.
 de leg. hē. l. fi. g. h. nec. et. g. cum autem. acc.
i Agnati. etiaz si masculus interueniat. vt puta si sint duo
 fratres vterini. filius vnius filij fratris sui n̄ erit agnat9.
 h. agnatus. inspecto feminimo sexu. ppter qd adinuicē sūt

h Patruus. repete
 si fuerit natus eodem patre tuo. alioqñ est agnatus. vt C.
 de leg. hē. l. fi. g. h. nec. et. g. cum autem. acc.

decesserit. qz tunc quoqz
 accidere intelligitur. cum
 is qui datus est tutor viuo
 testatore decesserit. Sed
 agnacionis quidem ius
 omnibus modis capitū di
 minucione plerumqz peri
 mitur. Nam agnacio iuris
 ciuilis est nomen. agnacio
 nis vero ius non omnibus
 modis commutatur. quia
 ciuilis quidem ratio. ciui
 lia quidem iura corruppe
 re potest. naturalia vero

agnati. h. m. jo.
k Itaqz amite. sed
 ipa amita est tibi ag
 nata. qz per patrem
 tuum tibi diungitur
l Iure. s. agnacōis
 m. familiam. i. ag
 nacionem. s3 et alias
 multas habeat signi
 ficaciones hic dicto
 famil. vt. ff. de ver.
 sig. l. pronunciaō. g.
 familie. et fac. C. de
 ver. sig. l. fi. et s. de
 pa. po. g. fi.

De capitis diminutio

Sed autem ca
 pitū diminucō
 prioris status
 commutatio.
 Ea qz tribus modis acci
 dit. Nam aut maxima ē ca
 pitū diminucio. aut mi
 norquaz quidam mediaz
 vocant. aut minima.

n Sed autem. signi
 ficacionem scz tñ.
o Si omnino vel ali
 ud otigat qd tantū d
 valeat qd diximus. j.
 de here. ab intesta. i.
 Rē. et fac. ff. qd eoz
 vniū. l. i. g. et qdem.
p Sed agnacionis
 quidem ius. nota diz
 ligenter hunc. g. est
 autem ius agnacōis
 a ius agnacionis siue
 agnatoz agnati eñ
 hnt ius prerogatiū
 ad agnatos et prefe
 runt in hēditatib9
 agnatoz motuozum
 vt. j. de le. ag. suc. i.
 Rē. Item preferunt
 in tutelis agnatoz
 paruoz. vt s. e. t.

i. Rē. h. his autem deficientibus in hereditatibus et tutelis
 agnati suo iure admittuntur. inter quos eē agnati vocantē
 qui desierunt esse in iure agnatoz et desierunt habere
 vim agnatoz. vt per. l. ca. di. vt. j. de hē. ab intef. g. admo
 nendi. illud autem ius prerogatiū quod hnt agnati. qz
 vltra iura dia habent per. l. rj. ta. facile per dē.

q Vt oibus modis. i. per oēz vt per maximaz p mediaz
 de quibus duab9 n̄ est dubium. ē et iura agnacōis p dantē.
 vt. j. t. i. g. q. at. j. t. per nimam tollit ius agnacōis vt h. d.
 et ff. de ca. di. tut elias. nisi in duobus casibus tñ. vt inter
 fratres. s3 alter emancipetur vt C. de leg. tu. s. imos. g. fi.
 vnde loc9 est iudicio tute. qz finita est ca. di. inter fratres
 s3 alter emancipetur vt C. de le. tu. l. iij. j. t. inter patres et
 fillum. vt. j. de leg. ag. suc. g. fi. et ppter hos duos casus q
 de minima cap. di. excipiuntur. dicit hic plerumqz. ac iura
 agnacionis non commutantur omnibus modis. quia
 non tolluntur mima ca. di. et est rō vt subicit

s Itaqz pro qz. agcio est nomē iuris. s. ciuil. i. a lege. rj. ta.
 est inducta h̄ prioritas agnatoz. h̄ ius agcōis est natali
 nomen. nā rōne sangnis h̄ nomen impositum est. vniuz ius
 euile p̄ per apud facile tollit h̄ et ff. de re. iur. l. nihil ē
t Natālia. i. iura agcōis sic dēa. qz ea qz osequitur p na
 tuitate vt s. de adop. g. h. hodie. in fi. g. n̄ sic s. facile tollit

I

Autem. que de dig. §. palam. ubi non ab homine sed a lege quis efficitur sui iuris. ac moriente patre non interuenit factum hominis ymo magis dei. Quis si interficiatur pater §. idem. qz mors sp. dei dispoſicōe aduenit

C Media sic ff. de auro et ar. le. qui lancē. et s. de libtims §. libertinoz

Maxima capitis dimi-
nucio est cum aliquis siml
et ciuitatem et libertatez
amittit. quod accidit in
his qui serui pene efficiunt
atrocitate sentencie. vel
libertis vt ingratis circa
patronos condemnatis vl
qui se ad precium partici-
pandum venundari passi
sunt. **M**inor siue media
capitis diminucio est cuius
ciuitas quidem amittitur
libertas vero retinetur.
quod accidit ei cui aqua
et ignis interdictus fuerit
vel ei qui in insulam depor-
tatus est. **M**inima capi-
tis diminucio est cum ciui-
tas retinetur. et libertas

Autem. que de dig. §. palam. ubi non ab homine sed a lege quis efficitur sui iuris. ac moriente patre non interuenit factum hominis ymo magis dei. Quis si interficiatur pater §. idem. qz mors sp. dei dispoſicōe aduenit

C Media sic ff. de auro et ar. le. qui lancē. et s. de libtims §. libertinoz

Maxima capitis dimi-
nucio est cum aliquis siml
et ciuitatem et libertatez
amittit. quod accidit in
his qui serui pene efficiunt
atrocitate sentencie. vel
libertis vt ingratis circa
patronos condemnatis vl
qui se ad precium partici-
pandum venundari passi
sunt. **M**inor siue media
capitis diminucio est cuius
ciuitas quidem amittitur
libertas vero retinetur.
quod accidit ei cui aqua
et ignis interdictus fuerit
vel ei qui in insulam depor-
tatus est. **M**inima capi-
tis diminucio est cum ciui-
tas retinetur. et libertas

Autem. que de dig. §. palam. ubi non ab homine sed a lege quis efficitur sui iuris. ac moriente patre non interuenit factum hominis ymo magis dei. Quis si interficiatur pater §. idem. qz mors sp. dei dispoſicōe aduenit

C Media sic ff. de auro et ar. le. qui lancē. et s. de libtims §. libertinoz

Maxima capitis dimi-
nucio est cum aliquis siml
et ciuitatem et libertatez
amittit. quod accidit in
his qui serui pene efficiunt
atrocitate sentencie. vel
libertis vt ingratis circa
patronos condemnatis vl
qui se ad precium partici-
pandum venundari passi
sunt. **M**inor siue media
capitis diminucio est cuius
ciuitas quidem amittitur
libertas vero retinetur.
quod accidit ei cui aqua
et ignis interdictus fuerit
vel ei qui in insulam depor-
tatus est. **M**inima capi-
tis diminucio est cum ciui-
tas retinetur. et libertas

De capitis diminucione. R. ca.
Et autem. status. hic status consistit in tribus. in liber-
tate. ciuitate et familia. cum enim primum. id est li-
bertatem quis perdit per consequens et duo vltis-
ma perdit. et tunc magnam ca. di. patitur. cum vero s. m.
perdit. per consequens perdit et vltimum. sed non primum
et tunc dicitur media capitis diminucio. Cum vero vltimum
perditur non perditur duo prima. et tunc minimam ca.
di. patitur. vt. §. i. ij. et. ij. et. ff. e. l. si. s. m. p. dixit status
hominis. id est adiciōne in qua plerimum quis pē
Commutacio. non ergo accipitur hic ad litteram vt di-
catur capitis diminucio quando caput abscinditur. s. qñs
do status mutatur. vt caput status dicatur. vt. ff. ad ter-
cul. l. i. §. capitis. Sed videtur hec diffinico non ouerti c
suo diffinito. nam morte patris filius mutat statum. qz fit
sui iuris vt s. qui. mo. ius pa. po. sol. §. i. non tamen dicitur
ca. minui. vt ff. ad maē. si filius. §. si. Sed dic subaudi h
facto hominis interueniente. vt emancipacione vel de-
portacione patris vel similibus. vel etiam quasi facto. qz
dico propter filios arrogati. quia vna cum patre mutant
statum. vt ff. e. l. liberos. et s. de adop. §. p. enui. ar. o. tra. in

Maxima atrocitate.
est aut atrox et dura
hec snia. lz iuste fera-
tur. vt s. qui. mo. ius
pa. po. sol. §. pene at
s. hodie ppter h9 pe-
nas nemo ingenuus
fit seruus. vt in a. f.
de nup. §. si vero. col.
iij. et. §. q. at prius.
Libertis scz odem
natis vt subicit. qz
dicit ingratis. al est
ingrati. i. ingrati/
dimis. que reuocacio
fit per acti. ingrat.
vt dicunt quidam vt
C. 8 li. et eoz. li. i. fi.
al penl. vel p. vtilem
rei ven. s. m. alios ad
instar donacionis ca
mortis q reuocae ut
ff. de dona. ca. mo r. si
mortis ca. res. e. l. se.
vel quod est verius.
actio est eoz. d. maria
per quam offm iudi-
cis imploratur vt C.
de liber. et eoz. li. i.
ij. et fit hec reuocacō
ppter omnem offens-
sam eē leuemyt C. de
li. et eoz. li. i. ij. n. at.
fit ppter omissionem obsequij vt C. de li. ca. solo. nisi in ca-
suyt cum denegat alimenta. vt ff. de lib. agnoscendis l. ali-
menta. §. impatoris. nam tunc et occidere velle videtur
eum. vt ff. de li. ag. necare. et hoc nisi remiserit ius patro-
natus. tunc em ex his solum reuocatur causis ex quibuset
donatum. vt in a. f. vt li. de ce. §. illud. coll. vj. et hec vera
sunt cum quis ex voluntate ppa manumittit. vt C. de li. et
eoz. li. i. ij. §. si quis non reuocare. vt C. de li. et eoz. li. i.
i. Sed quid si manus in patronum iniecit. R. damnatur
in metallum. si vero conuicia dixerit mittitur in exilium vt
ff. de iure pa. l. i. q. cause sunt iurate vt C. 8 reuo. do. l. vlt
f. Passi sunt. s. multa sunt necia. vt s. de iure p. §. p.
Interdictus. hanc penam in vsu non habemus. s. eius
loco succedit deportacio. vt ff. ad l. iul. repe. l. iij. s. m. star
excommunicatorum habebant quibus talia denegantur.
Sed videtur hunc etiam fieri seruum. lz hic denegetur vt
vt ff. de vat. ag. l. agnacionum. in fi. o. tra. s. perditur li-
bertas vt ibi dicitur. vt non possit facere testamentū cui
sic est interdictum. vt ff. de iniust. r. te. si quis filio. §. eius.
non qz fuerit vere seruus.
In insulam. secus si in metallum. vt s. quib. mo. ius pa.
po. soluitur. §. pene. in casu tñ etiam libertatem perdit dā
natus in m. m. insulam. vt C. vt nemo pri. l. ij. §. cum autēz
Subiecti esse vt in arrogatis
Vel o. tra. al's est in littera si filius a patre emanci-
patus fuerit est capite minutus. et secundum hoc est ex-
pōsicio huius verbi. vel contra. al's vero hoc totum tes-
est. et tunc idem subintelligo. alij dicunt quando sui iuris

non est transferatur in potestatem alterius. puta alii me mi
vel etiam patrem. ut s de adop. §. hodie. qui casus est co
uersus illi. quando qui sui iuris est in arrogacionem datur
Sed quare filiusfamilias dicitur cum emancipatur. capite
minui. Re. ppter ymaginariam vendicionem que fiebat. ut
s. qui. mo. ius pa. po. sol. §. preterea in pn. Sed cum hodie
non fiat hic vendicio
utin e. §. otinetur. vi
detur q. hodie n. mi
nuatur capite. h. ete
illa sola non erat ro.
ymo et alia. qz mutat
familiam. ut ff. e. l. s.
beros. in pn.

Seruus non mi
nuitur. id est eius
status non mutatur.
cum primo nullus ha
buerit statum. ut hic
et ff. e. l. liber os. in
fi. et l. sequenti. Sed
otra est. C. de bonis
prescrip. l. i. S. 3. dic.
q. ibi crimine capita
li seruus accusatur. i.
tali q. esset als in lis
berto capitale Item
quid si quandoq. ha
buit caput. quia fuit
liber et nunc seruus e
et manumittatur. Re.
idem qz pns tempus
osidero.

Quibus autem.
dixi aliquem. aliquo
de tribus modis capi
te minui. ut s. e. i. pn.
autem pro sed

Constat. ut ff. S.
lena. l. iij. et hoc si fu
erit restitutus propter turpitudinem. non potest iudica
re vel testimonium dicere. ut ff. ad l. iul. repe. l. eadem. §.
i. et ff. de sena. l. iij.

Quod autem. dictum est. s. t. pro. §. fi.

Cognacionis. i. ius succedendi. et ad tutelam vocandi
perit. h. ipa consanguinitas non perit. ut ff. de reg. iuris.
l. iura sanguinis. cum sit de iure naturali. ut s. de iur. na. §.
penul. otra. et s. de nup. illud. Sed qualiter agnatis des
fertur. ymo agnatis ut s. t. i. in pn. Re. n. d. post agnatos ut
j. de here ab. int. §. admonendi.

Cognacio. id est ius agnacionis a pretore introductis
ex quo ad bo. pos. vocantur. vnde agnati.

Sed si manumissus. aliud si restitutus. fm jo. ut ff. ad
tutel. l. i. §. q. motis ca. a C. de se. pal. l. i. §. e. ff. S. ot. ta.
l. i. et l. ij. Item contra est in eo q. hic dicit tolli ius agnas
cois per maxia. ca. di. ff. de rebus du. si cognatis. h. aliud in
legato in quo vertitur ius naturale. ut ff. e. l. legatum. vl
ibi loquitur de agnacione iuris ciuilibus. que per adopcio
nem constituitur. ut ff. de adop. l. qui in adop. hic vero de
naturali agnacione. ut ff. de gra. ag. non facile. §. i. et sic
ibi de minima ca. di. lo. Item contra. j. de seruii. cogna. in
fi. i. Re. So. hic loquitur in his qui primo fuerunt liberi.
et postea erui. quod eorum delicto contingit. vnde non
debent habere commodum. ut ff. so. ma. si ab hostibus. §.
i. et ff. de mun. l. pap. §. exuli. ibi indignum. a. c. licet ibi
dem. illa ratio corrigatur. id est non semper fuerunt fui.

vel illa noua corrigit istam. nam ex greca constitucione.
illa est extracta ut dicitur ibi

Sed et si in insulam. hic ponit exemplum de media. sed
s. posuit exemplum de maxima.

Cognacio. id est ius agnacionis. ut s. pro. §. diximus
p. Cum autem pertineat. ut s. t. i. i. Re.

Quod gradu. facit ad
hunc. §. ff. dele. iij. l.
si pler. et j. de legit.
ag. suc. §. si plures. et
ff. de sep. viola. l. iij.
§. si ad plures. hodie
vero hic. §. corrigi.
qz equaliter ta ad ag
natos qm agnatos.
defertur tutela sicut
hereditas. ut in au.
de ht. ab intest. §. ex
his. colla. ix. ac.

Si plures. alias
isti duo versiculi de
sunt. si plures sunt q
vnum gradum obtin
ent. ideoq. pariter
ad tutelam vocantur
h. ego habeo. acc.

De legitima patro
rorum tutela. Re. ca.

Eadem scz
per interp/
tacionem no
ex verbis ei
us. ut subicit. ff. de
le. tu. l. tutela. i. Re. si.
u. Libertorum. id e
impuberum

Ad patronos. q.
cumq. modo manumit
tentes. nisi libertas
detur a lege. ut ff. de

De legitima patrono rum tutela

Eadem lege
duodecim ta
bularum liber
torum et libertarum tute
la ad patronos liberosq.
eorum pertinet. que et ip
sa legitima tutela vocat
non quia nominatim in ea
lege de hac tutela cauea
tur. sed quia perinde ac
cepta est per interpretaci
onem ac si verbis legis in
troducenda esset. eo enim ip
so quo hereditates liber
torum libertarumq. si inte
stati decessissent. iusserat
lex ad patronos liberosue
eorum pertinere credide
runt veteres voluisse le
gem etiam tutelas ad eos

le. tu. l. tutela. vsq. ad. §. fi.

Que et ipsa. quasi diceret. non solum alie quedam legis
time sunt. sed et ista

Legitima. scilicet ex mente. l. non ex verbis. non tamen
satisbant mi eorum persone sint vulgares. aut minus ho
neste. ut aut modus tutele. ut quia fit magna tutela nimis
aut persona quia non honesta. aut causa admittat. id est
recipiat satisfacionem. ut supra. ff. e. l. legitimos. §. i. et
ij. licet alij legitimi indistincte satisfient. ut j. de satisfac.
tu. §. primo.

Interpretacionem scz iuriscultorum

Lex. scz duodecim. ta. ut j. de succe. le. ag. i. Re.

Veteres. id est sapientes

Legem scz eandem. xij. tabularum.

Vocat scz lex. xij. ta. ut j. de legit. ag. suc. §. i.

Iussit ut s. de le. ag. tu. §. i. i. Re. et sic notabis hic q. ubi
est eadem equitas. idem ius debet statui. sic ff. ad l. acqui.
l. illud. et ff. de furt. l. i. §. i.

Plerumq. quare hoc dicit statum subicit. et facit ad
hanc regulam. ff. de reg. iuris. l. fm naturam. et j. de con
trahend. emp. §. cum autem. et C. de fur. l. fi. §. sed cum in
secunda. et C. de caduc. toll. l. i. §. ij. alias. in pro non scrip
to pro non scripto. et ff. de peri. et commo. rei ven. l. id qd

Tutor. et ita apud alium est hereditas. et apud aliū
est tutela scilicet agnatum vel cognatum. ut hic et ff. de
le. tu. l. i. §. i. Item minor. viginti quinque annis manumittes

De lego patroni
De lego pany nre
De fiduciaria nre
De am nro vt d' i' q' p' ind' r' h' n' a
Subi leg

I

succedet in hereditate vt patronus non tamen erit tutor. vt. j. de fidu. tu. in fa. et C. de legit. tu. l. vlt. §. fi. ac

Exemplo recepta scilicet per interpretacionem iuriconsultorum vt superius cum definebat esse agnatus nisi tracta fiducia emancipet qd hodie semper presumitur. vt. j. de legit. ag. suc. §. fi. vn de hodie est semper legitimus.

Tutor erit scilicet qui emancipauit. et si ipse maior est. viz gnti quinqz annis. vt. j. t. i. in fi. et facit ad hoc s. t. i. quibus mo. ius pa. po. soluit. §. et preterea si impubes. et. j. t. i. i. R. ac.

De fiduciaria tutela. R. ca. St et alia tutela. id est alio no. mme voca

Appellatur. de q. dicitur. j. in §. quod de functo.

Impuberes. naz si puberes non erit eorum curator legitimus. vt. ff. de execu. tu. amissis. §. lucius. Ar. contra. in aut. vt hij qui ob. p. §. i. col. vj. jo.

Manumiserit. di est emancipauerit. vt. ff. quando act. de pecul. est an. l. i. §. i. et facit supra. t. i. et ff. e. tutela. §. fi. et. l. seqn.

Quo. scilicet patrefamilias. qui erat tutor filiorum et nepotum.

Si liberi. qui remanserunt in potestate patris. idem puto et si filij fuerunt emancipati. Si autem tam

impuberes qm puberes remanserunt in potestate. ipso iure recidunt in potestatem sui patris illi qui filij sunt sed fratres recidunt in tutelam fiduciariam semper vt s. quib9 modis ius pa. p. soluitur. §. i. et s. de tutel. §. permissum.

Filiorum suoz. scz nepotum defuncti

Sororis. sed certe frater videtur esse legitimus. vt. C. de excepe. l. aduersus. que est contra. sed certe qui fiducia rursus est legitimus est per interpretacionem licet aliud nomen habeat scilicet fiduciarius. et illum respectum habuit ibi vt s. sumum fiduciarium appellaret.

Atqz. pro certe. al's at quim. et tunc dicat pro s. et qui pro certe. et est oppinio. quare filij patronorum sunt legitimi. vt supra de le. pa. tu. i. R. et isti filij non sic. ad quod respondet quoniam filius. acetera. sed hec ratio non tenet nisi inter fratres. qui non debent recidere in potesta

pertinere. cum et agnatos quos ad hereditatem lex vocat eosdem et tutores esse iussit. Quia plerumqz vbi successio est emolumentum. ibi et tutela esse debet. Ideoqz autem diximus plerumqz quia si a femina impubes manumittatur. ipsa ad hereditatem vocatur. cum alius est tutor. **De legitima parentum tutela.**

Exemplo patronorum recepta e alia tutela. que et ipa legitimavocatur. Nam si quis filium aut filiam. nepotem aut neptem ex filio et demceps impuberes emancipauerit legitimus eorum tutor erit.

De fiduciaria tutela.

St et alia tutela que fiduciaria appellatur. Nam si pater filium vel filiam. nepotem vel neptem. vel demceps impuberes manumiserit legitimam eorum

tem fratrum suorum. sed filij. id est nepotes erant recasuri in potestatem. ergo in tutelam legitimam. Sed rideo non recidunt filij iure hereditario in potestatem. sed iure paternitatis et filiacionis. at seruus si non esset manumissus iure hereditario erat futurus seruus apud filios domini. et nisi essent heredes non essent domini sed filius. et

tutelam nanciscitur. **Quo** defuncto si liberi virilis sexus eius existant. fiduciarij tutores filiorum suorum vel fratris vel sororis vel ceterorum efficiuntur. **At** qui patrono legitimo tutore mortuo. liberi quoqz eius legitimi sunt tutores. Quoniam filius quidem defuncti si non esset a viuo patre emancipatus. post obitum eius sui iuris efficeretur. nec in fratrum potestatem recideret. ideoqz nec in tutelam. libertus autem si seruus mansisset vtiqz eodem iure apud liberos domini post mortem eius futurus esset. Ita tamen hij ad tutelam vocantur. si perfecte sint etatis qn nostra constitucio in omnibus tutelis et curacionibus obseruari gualiter precepit

De attiliano tutore vel de eo qui ex iulia et ticia dabatur lege.

rebitario. filius in potestate iur patrie potestatis. ac. flo. **Si** perfecte. id est viginti quinqz an. nam quociens fit mencio de etate perfecta vel de maiore viginti quinqz an. intelligitur. vt de his quivemas eta. impe. l. fi. et ff. del. iij. cum filio. §. fi.

Constitutio. vt. C. de legit. tutel. l. fi. **Precepit.** vt sint perfecte etatis. et est ratio. vt. j. de execu. tut. §. minores. xv. an.

De attiliano tutore. id est de eo tutore qui dabatur per legem factam ab attilio. vt in textu expomitur

Qui nullus. scilicet ex testamento. nam quamdiu testamentaria tutela super est non est locus alij. Item nec legitima. nam nec datiuu tunc locum habet. vt. C. qui dare tutorem possunt. l. si sororis.

Et maiore. id est duobus. etant enim tres. vt. r. C. de

si non sit heres patris. tamen filium in potestate habet. vt s. quibus mo. ius pa. po. soluitur. §. primo. **Erat** et alia ratio iuri veteri. quia emancipacione tollebat ius agnacionis minima capitis d. inimico etiam inter patrem et filium. nisi esset emancipatus contra fiduciam. etiam ne dum inter fratres vt C. de legit. tuto. l. iij. et s. de legit. ag. tut. §. fi. sed hodie corrigitur. vt dicta. l. C. et. j. de le. ag. suc. §. fi. dicunt quidaz vt ago hodie fiduciariam esse legitimam ex verbis et sententia. l. xij. tabularuz. ex quo hec sedar o cessat. Sed potest dici contra. quia remanet prima. accursius floren.

Recideret. dicunt quidam q. si non esset emancipatus non erat futurus in potestate patris. et sicut erat patris. et ideo emancipatus non ita erit apud fratrem sicut erat apud patrem. primo in simili tutela Jo.

Rec in tutelam. id est legitimam. sed fiduciariam. libertus enim est in potestate filij patrom iure hereditario.

offi. pre. l. ij. et ff. de orig. iuris. l. ij. §. hyscom temporib9
g **D**ie certo. vt a pasca in antea sis tutor.
h **P**oterat. et hodie datur. vt ff. de testa. tuto. l. si quis
sub condicione.

i **N**emo. nā et si vnus de pluribus heredibus adierit.
valet tutela. vt ff. de testa. tuto. l. si nemo. Idem in liber/
tate testamento reli-

cta. vt ff. de test. ma-

nu. l. testamento.

k **E**rat. al' extiterat

Sed quid si nullus fu-

it institutus cum pu-

pillus. sed tantum pu-

pillus est heres. **Po-**

test dicitur auctoritate

iudicis adeat. vt C. 8

iur' deli. l. si infanti.

et ex tunc valebit tu-

tela. et incipit tutor

administrare.

l **D**efinebat. id est

ille qui sic erat datus

in subsidium. define-

bat cum testamento

venit vt subicit.

m **C**ondicio. hic tu-

tor tacite vsq; ad di-

em vel condicionem

existentem datus ex-

preesse non potest. vt

ff. de regul. iuris. l.

actus.

n **A**b hostib9 pete-

bat. nec erat locus le-

gitime. vt ff. de le. tu-

te. l. i. §. si apud.

o **Q**ui desinit. id est

iste talis qui erat da-

tus in subsidium

p **P**ostlimini. quo

iure etiam omnia alia

recuperat. vt §. qui-

mo. ius pa. po. sol. §.

si ab hostibus. nec de

administratis. interī

tenetur hic reuersus

vt ar. ff. si q; cauē. l.

iii. §. item si quis

q **L**egibus. scilicet

atilia. iulia et ticia

vt ff. de. in pn.

r **P**ostea qm. nunc

recitat nouum ius. nam quatuor sunt iura que hoc titulo

notari possunt.

s **P**rimum. alias qm. p. m. m.

t **E**x inquisitione. scilicet inquirendo facultates eoz. an

sint pares oneri adiuncto. vt. j. de execu. tu. §. sed propter

rem bona conuersacio requiritur. vt et al' s. in patre arro-

gatore. vt. ff. de adop. l. nec ei. §. eorum. et s. de adop. §.

cum autem. Accur.

u **N**am si pra. bene dico q; desierunt per has leges tuto-

res dari postea qm. consules dederunt ex inquisitione. et

bonum fuit ppter duas rationes quas ponit. naz. p. qz. qz.

x **R**one hanc caucionem prestant tu. et cu. vt ff. rem pu-

saluam fore. l. si quasi. §. i. et l. si et si ad spz.

p **D**e compellendis. id est captis pignoriibus. vt. j. de las-

S cui nullus om-
mino tutor datus
fuerat ei dabatur
quidem in vrbe romana a
pretore urbano et maio-
re parte tribunorum ple-
bis tutor ex lege atilia.
In prouincijs vero a pre-
sibus prouinciarum ex
lege iulia et ticia. **S**ed
et si testamento tutor sub
condicione aut die certo
datus fuerat quamdiu cō-
dicio aut dies pendeat.
ex hysdem legibus tutor
dari poterat. **I**tem si
pure datus fuerat. qm. diu
ex testamento nemo heres
existat. tamdiu ex eisdem
legibus. tutor petendus
erat. qui definebat esse tu-
tor si condicio existeret a
dies veniret aut heres ex-
isteret. **A**b hostibus
quoq; tutore capto ex his
legibus tutor petebatur
qui definebat esse tutor. si
is qui captus erat in ciui-
tatem reuersus fuerat. nā
reuersus recipiebat tute-
lam iure postlimini.

tisbae. tu. §. pe.

3 **S**ed hoc iure vtimu. hic est tertium ius quod erat tpe
iustimani. et hodie est quartum additum. quod est infra
proximo. §.

a **P**refectus. ad prefectum cogniciones criminales. ad
pretorem ciuilia negocia veniebant. vt ptz. ff. de off. pre-

vt. per totum t. et. ff.

de off. pre. p. p. totū

ti. sed tutelam dabit

vt et q; vt hic.

q **I**urisdictionem.

prefecti vr. bis est iur-

isdictione vsq; ad c. mi-

liaria. §. pretoris ro-

me tm. vt ff. de of. p.

vt. l. i. §. cum vrbem.

et in sum. de off. pre-

ro. dabunt §. eum ei

qui est de sua iurisdic-

cione. vt statim in p.

sede notabis

e **C**reant. scz. eum

qui est de sua iurisdic-

cione dabit. vt ff. de

tu. cu. da. l. ius dan-

di. Si vero ibi non in-

ueniebantur ydonei.

eam in alio loco qret

et presidi nunciabit.

vt ff. e. l. diuus. Item

ei qui sit de sua iurisdic-

tionem vel ratione

originis. vt ratione

possessiois. vel rati-

one domicilij. vt ff. e.

l. i. §. vt. et l. diuus. si

autem in altero horz

trum locoz. non in-

uenitur. §. in quarto

loco reducendus est

ad alterum locum de

his tribus. et ibi tu-

accipiat vt C. qui pe-

tu. vel cu. l. i.

d **I**ussu §. delegat

Sed otra. ff. de tu. q

cu. da. nec mandante

§. ibi mandatum e q

non importat necita-

tem **I**ussus qui im-

portat vt ff. q. iussu.

l. i. §. i. et ff. man. l. i.

Vel ibi erant magne facultates pupilli. hic parue. §. et e
et si sint parue adhuc videē idem. nam dacio tutele est mix-
ti imperij. vt ff. de tutelis mutus. §. tutoris dacio vbi dicit q
tutoris dacio illi soli opetit cui nominatum hoc dedit. l. lex
vel senatusconsult. vel princeps. §. non pē delegari. vt ff.
de offi. eius cui man. est iur. l. i. i. §. Sed dic q non potest
delegari. si hnti iurisdictionem. §. hnti sic vt ff. e. l. ius dan-
di vt hic. Sed que sunt magne facultates. §. qnquagita
aurei. vt C. de defen. ci. l. i. vel. r. aureoz. vt in aut. 8 de
fen. ci. §. et iudicare. col. iij. vel verius vsq; ad quingentos
solidos. si sint parue. si vltra sint magne vt. j. pp. §. ac.

e **R**os autem ostōz. quam non habemus

f **I**ussione. i. delegacione siue precepto. naz. in B. differt a

mandato. qz. mandatu ex voluntate est. §. iussus necitatis.

I

vt ff. qd iustu. l. i. §. ij. et ff. man. l. i.
Solidos. i. aureos. vt. j. de pe. te. li. §. fi. quoz. lxx. et
duo faciunt libram auri. vt C. de suscep. et ar. quociens
l. vna. §. fil. i. Vel alias. §. qn' e' ciuitatem vt i.
municipio. nam mg'atus municipalis dabit. ac.
Alexandrie. §. qn' tutor datur in ciuitate alexandrina

Periculo. §. tabelz
lionia alioz. n' vero
ipoz. maloz. iudiciu q'
hinc p'eatē dandivt. j.
de satisba. tu. l. cu. §.
pe. et. §. fi. q' sunt con
tra. ac.
Mui eam se'z satis
dacionem
Impubēs. §. §. est
gnalis ad oēs t. pce/
dentes t. de tutelis
O iuri. i. equitati.
Perunt. al' egeit.
i. g'ellert.
Qu' d'ubitatez. §. et an
si finita tutela fuerit
p' i' vt ff. de tu. a ra.
dis. l. nisi finita. al' s
nisi sit finita tutela
n' nascitur actio tute
le. §. alie actiones na
te sit h' n' exerceantur.
ut ff. §. tutel' a ra. dis.
l. si tutor. §. fi. et l. §.
n' dantur
Judicio. i. actōe tu
tele q' dat' in simpluz
et p'p' dolūa culpam
latam et leuez. Est et
alla actio q' tutor te
ne' §. de rōmibus dis
trahendis. sic em' no
minat' vt ff. de o' ac.
tutelis. l. ij. et dat' in
duplūa p'pter dolum
et in duplo t'ine' et
p'secucio. p'ior t'ioē
tutorem. et atra h'ere
des. posterior o'ra tutorem t'iuvt ff. de tu. et ra. dis. l. i. §.
pe. a l. ij. vna intentā al' a denegat. l. §. p' sit i. eate o'ē. se
cus in act. tutelea fuerit vt ff. §. tu. a ra. dis. l. i. §. in tutela.

De auctoritate tutorum

Auctas. vt C. de o'hen. et o'sti. §. l. neqz
Necētia. in duob' casib' obligat' pupill' sine tutoris
auctate vt ff. de act. et ob. furiosus vbi se'z ex re actio veit.
Promittant. qz tunc est v' i' f'ile q' male agat. et fa. ad §.
i. qui. ali. l. §. l. §. nunc admonendi. et. §. §. e' §. r'io. et. j. de i
utili §. §. pupillus. et. ff. de acq. re. do. pupillus. et ff. de
pac. o'ra i. i. idem de muliere sup. dote paciscente vt ff. §.
pac. dotali. l. de die. j. §. in alim'ario en' §. g'ere vt C. de en' sa.
l. cu. h'ij. §. qd. §. j. fa. C. de o'ē. et o'sti. §. l. neqz
Vendicōib'. si t'n pupill' petat rē ex vendicōe t'pelliē
excepō doli mali. n' p'ciū dare vel it vt ff. §. reiven. l. si id qd
Depositi. pupill' t'n doli capax tene' de §. §. vlt. i. fi.
positi. si qd doli omisit l' locupletior f' s' sit vt ff. de positi. l.
i. §. in pupillū. / et sic nō q' o'ē d'us claudicat q'n' vt h. et
Obligant'. ff. §. act. emp. iul. §. §. h'qs a pupillo Ar. o'ē
ff. de arbi. l. litigatores. §. pe. et fi. et in aut. de n' eli. l. i. §.
prospeximus. j. §. est vni n' locupletior sit pupill' al' exis

ant defensores ciuitatum
vnacum eiudem ciuitatis
religiosissimo antistite vel
alias personas publicas. i.
mg'atus vel iuridicū alex
andrine ciuitatis tutores
vel curatores creare legi
tima cautela. fm eiudem
ostōis normam prestanda
viz eoz periculo qui eam
accipiunt **I**mpubēs at
in tutela esse naturali iuri
oueniens ēvt is q' perfecte
etatis n' sit alterius tutela
regat **C**um ergo pupil
loz. pupillazqz tutores
negocia gerunt post pu
bertatem tutele iudicio
rationem reddent.

Auctoritas autem
tutoris in quibusdā
causis necessaria pupillis
est. in quibusdam non est
necessaria vt ecce siquid
dari sibi stipuletur. nō est

pitur si agat. et o'ra euz pofit agit C. §. admi. tu. si mmo
risa. C. p. ep. l. §. ff. e. l. v. §. i. et d'escim. v' d. si id qd. §. fi.
Neqz h'editatem que ex testō l' ab intestato deferit. se'z
iut' euilivt ff. de h'ē. pe. l. i. ij. et in. et h'editas est successio i
vniūsum ius qd habuit defunctus t' p' mortis sue. deducto
ere alieno vt ff. de ver. sig. l. m'bil

necētia tutoris auctas. qd
si alijs promittant pupilli
necētia est tutoris auctas.
nanqz placuit meliorē qui
demōdicōz eis licere face
re. eiam sine tutoris auto
ritate. deteriorē v'ro nō
aliter qm tutoris auctate

Vnde in his causis ex q'
bus mutue obligaciones
nascunt' vt in empecōibus
vendicōibus. locacōibus
oductōibus. mādati. §. po
fiti. si tutoris auctas n' mē
ueniat. ipi quidem qui cū
his o'rabunt obligantur
admuicem pupilli non ob
ligantur. **N**eqz t'n h'ere
ditatem adire neqz bono
rum possessionez petē neqz
hereditatez ex fideiōmissio
suscipe aliter possunt. nisi
tutoris auctate. q'uis illis
lucrosa sit nec vllum dam
num habeant. **T**utor
aut statim in ipō negocō

ris sufficit auctae ad eand' h'editate l' bo. po. delatā pupil
lo. Re. n' vt ff. de ap. cum in vna. §. tutor. v' §. in fi. legis.
Lucrosa sit. i. l. §. apparet lucrosa n' occasiōe l'itrose aduat
damnosaz. **L**ucrosa. qz adeundo o'nat' legatis et fideiōmis
fis et alijs o'nibus. et ita obligat'. §. h' n' p' obligari sine tuto
ris auctate vt §. e. in p'n. l' si obiciat' cessante cā. aē. §. raro
accidit q' h'editas n' sit onerosa. et ad ea q' frequēcius acci
dunt adaptantur iura. vt ff. de le. et se. cum si ad ea
Neqz vllū. est alia rō ec' si sit lucrosa. qz litib' et h'iptib'
veraret vt ff. de m'it. l. m'ioz. §. r'v. a. a. his eis ec' rōibus
nec i iudicijs ciuilib' p'rima s'ib' p' ec' sine tutoris auctate
vt C. adūsus rē iud. l. et c' m'iozes. a. C. §. auct. p. claz. n' in
iij. casibus vt in possessione mōntariayt C. si p' vi vel alio
mō. l. i. et C. q' legit. p. mōntarie. j. in violato thoro m'ioz
sine curatore accusat. vt ff. de adul. §. maritus. §. lex. §. §. in
adulto. j. tē s'ivemā et atis i' petrat vt C. §. his q' ve. e. i. l. ij. j. tē
in d'co de li. ho. ex h' b. vt ff. de li. ho. ex h' b. q' a. lex. §. §. h' m'it
Habeant. qz forte subest es alienum latens
Tutor at fieri. i. probare et laudare qd sit p' pupillū
Estiauerit. al' filius n' p' adire h'editate vt ff. e. l. i. ac.
sine volūate p'ris vt C. de bo. q' li. l. §. §. pe. n' em' opelliē

Bonoz poss
sessionem ex testō. vt
fm tablas l' ab int el
tato vt vnde liberi et
siles q' sunt oēs de iur
pretorio vt. j. de bo.
pos. §. qd autēz. a est
bonoz possessio iul p
se'ndi retinēdiqz p'ri
monij qd e' d'icqz fue
rit t' his moriē vt ff. §.
bo. pos. l. ij. §. bono
rum. §. t'n in bo. pos.
fallit in casu ē pupil
n' habz tutorem. tunc
enim pretor aulus
d'oritate tutoris pē
supplē vt C. q' admit.
ad bo. pos. l. bonoz
j. §. in h'editate vt C. §.
iu. deli. si infāt. in fi.
Ex fideiōmissio vt
p. se. o. tre. vt. j. de fi
dei o. h'ē. §. §. qz. j. dem
dico. et si bō velit re
cipe cā seruandaz li
bertatum. ē et ibi po
sint timere damnum.
qz est successio in vni
uersum ius vt. j. p. qd
p. no. acq. §. §. fi.
Tutoris. i. admini
stratoris cui admmi
stracō sit o'cessā i testa
mento. alioq'n non v'z
nam. et si ab eo qui tu
telam n' gerit. sciens
alium gerē emā. d'ns
n' efficiat vt ff. e. l. iij
Item nunqd curato

primo. qz est iniquū. scdo qz tenet pupillo damnum relae
tute tutor. vt ff. e. si tutor.

b **P** tps scz n̄ modicū. al̄ v3 auctas vt ff. de acq. hi. si q̄s
mibi. s. iustum. q̄ est oē. et est rō. qz vident̄ inesse que in cō
tinenti fiunt. vt ff. si cer. pe. l. lecta.

c **P**er eplāz. nō caute et redde singlā singlis nā dixerat
duo. scz statim ad q̄s
referē post tps. et c.

Tē in ipō negō p̄ns
ad q̄s referitur s̄ per
eplāz. qz inē abntes
mittitur. vt. j. de ob.
ex. o. sensu. s. fi. **P**dem q̄
si aliomō mutiliē auc
torizetur. vt ff. e. l. i.
s. fi. et l. ij. scz si inuis
tus detinet.

d **S**i inter iudiciuz
scz rei ven. vel alius
p̄sonalis vel realis
aē. tutele v̄ neg. s.
q̄ oē tutorem erit dā
da q̄ durate of. n̄ dā
vt ff. de tu. a. ra. dis.
non. s. fi. et l. si c. ad
huc. a. id in vtili ḡna
li. neg. s. q̄ dā oē cu
ratorēz adultis vt ff.
de admi. tu. l. cū cura
tore. **C**. de admi. tu.
l. ij. et l. rō nes. s. cte
nec alij vident̄ interi
posse intendi. vt ff. s.
tu. et ra. dis. l. s. n̄ dan
tur. s. illud intellige
vt ipemet exerceat n̄
danē. s. p̄ procurētem
sicut hic dicitur. nūqd̄
s̄ correctā sūt hodie
p̄ aut. vt in aut. vt
hij q̄ ob. per re. mi. s.
i. col. vj. cum nullus
creditor v̄ debitor
possit esse tutor l̄ cu
rator. **R**. sic. n̄ in tu
tore testamentario. i.
q̄ poterit ad huc hō
die s. loqui. cum fi
des talis tutoris ab
ipō testatore sit com
probata. vt. j. de sa
tisba. tu. uel. cu. s. i. a.

C. s. ep̄a. auc. s. creacionibus. l̄ id in eo q̄s in alijs vt in p̄.
aut. p̄ dixim⁹. s. magis credo oē r̄ū vt dixi in aut. vt hij qui
o b. p. re. s. i. j. et circa reales aē oēs hūc. s. hodie facim⁹
loq̄. cū in eis n̄ sit obligatio v̄ cessat actio. vt. j. s. act. s. i.
e.

In rem suam. et pupilli que sua s̄. vt cū bñ admistrat
vt ff. de furt. l. interdum. s. qui tutelam

Actoz. fa. ad s̄ ff. de r̄. sig. l. q̄s dicim⁹. **C**. ne q̄s ius i
sua cā. l. vna. et **C**. de testib⁹ l. oib⁹. ff. e. l. r. i. **R**. ar. oē
C. de fidei. o. l. fi. ibi iudex. et c. ne sequereē in conuenient̄
ut in eod̄ negō esset actor et re⁹. nam olim in tali casu daba
tur tutor pretorius. quod hodie n̄ est vt s̄ dicitur.

S s̄ curator. **C**. s. in litē dan. cu. l. i. **b** **E**t eo. s. iudicō

Quibus modis tutela finiat. R. ca.
Uic videns est quib⁹ modis tutela finiat. **O**cto modos po

p̄ns. d3 actor fieri. si hoc
pupillo prodesse estimaue
rit. post v̄ro t̄pus. vel per
nuncium aut eplam in t̄po
sita auctoritas nihil agit.

Si at̄ inter tutorē pu
pillumue iudicium agens
fit. qz ipse tutor in rē suaz
actor esse non potest. non
pretorius tutor vt ois̄ si
tuitur. s̄ curator in locuz
eius datur. quo curatore
interueniente iudicium p̄
agitur et eo peracto cura
tor esse desinit.

Quibus modis tutela fini

Pupilli pupille qz
cum puberes esse
ceperint a tutela
liberantur. **P**ubertatē
aut̄ veteres quidem n̄ solū
ex annis. s̄ etiam ex habi
tu corporis in masculis ex
timari volebāt. **N**ostra
at̄ maiestas dignum esse
castitate n̄ oꝝ t̄pm bñ pu
tauit. qd̄ in feminis etiam
antiq̄s ipudicū esse visū
est. i. inspectionē habitudi
nis corporis. hoc etiam ex
habitu in masculos extēdē

hit. pubertate. arrogacōe et seruitute. odicōe. morte. ca
pitis diminucōe. si ad certū t̄pus datus sit. sic et si finitur
t̄ps. suspicione. excusacione.

Pupilli pupilli sūt q̄ s̄ p̄tate p̄ns ipubēs exierit l̄ mor
te vel emancipacōe vt ff. de r̄. sig. l. pupillus. i. **R**.
l3 in ap̄e dicat aliq̄n pupill⁹ q̄ est i p̄tate vt ff. s̄ r̄.
ob. l. fi. s. si pupillus.

Et ideo sancta aostōe pmul
gata pubertatem in mas
culis post. xiiij. annum cō
pletuz ilico iniciuz accipē
disposuimus antiquitatī
normaz in femininis p̄lois
bñ positaz suo ordine re
linq̄ntes vt post. xij. ānos
opletos viri potentes esse
credantur. **I**tez finitur
tutela si arrogati sint ad
huc impuberes vel depor
tati. **I**tem si in hūitutez
pupillus redigatur. vel si
ab hostibus capt⁹ fuerit.

Sed et si vsqz ad certā
odicoēz datus sit tutor in
testamento eque euenit vt
desinat esse tutor exigēte
odicione. **S**imilimodo
finitur tutela morte pupil
loꝝ vel tutoꝝ. **S**ed et
capitis diminucōe tutoris
p̄ quaz libertas vel ciuitas
eius amittitur. ois̄ tutela
perit. **M**inima at̄ capi
tis diminucōe tutoris velu
ti si se in adp̄cōz dedit le
gitia t̄m tutela perit cete n̄
pereūt. **S**3 pupilli et pu
pille capitis diminucō. l3

ob. l. fi. s. si pupillus.
b **H**itu. i. aspectōe
vt p̄ h̄et bar bā vnā
l̄ alteraz. vt. j. inuit
et fa. ff. s. min. l. mior
p̄v. an. l̄ adito p̄side
ex aspectu cor̄pis ac.

Et nō pro op̄i. **M**. q̄
s̄ molciāz dicebat ius
dicem debē iudicare
et fa. ff. de fet. l. ij. in
fi. et ff. fin. reg. l. s̄ non
rupcōe. s. fi.

i **H**oc ec̄ scz q̄ sit iu
dicand̄ impudicū
k. ostōe vt. **C**. q̄n tu.
l̄ cu. esse desi. l. fi.

l **C**redant̄. fa ad s̄ s̄
de nup. l. **R**.

m **I**tem finit̄ impubēs
. i. in pupillari etate.
adhuc ex̄ntes vt h̄. et
. ff. de adop. nec ei. s.
eoꝝ et s̄ cōsensu oim
tutor⁹. vt **C**. de auc.
prestan. l. fi.

n **S**i si redigat̄ ex in
ḡtitudie si sit doli ca
par. n̄ at̄ ex v̄dicōe
vt. j. p̄ q̄s p̄lo. no. ac.
. s. p̄. qz n̄ nisi sit ma
ior. p̄. an. p̄t p̄ ven
dicōz fieri seruus vt s̄
de iur̄ p̄lo. s. p̄. **C**on
ē **C**. de ineff. test. l. si
q̄s. s. fi. s̄ ibi dicit de
eo qui doli capax nō
est.

o **S**3 vsqz ad certā
. i. specificatā. vt q̄n
tūc erit osul
p **T**estō. nō q̄ dicit̄
testō. nā a lege vel a
iudice n̄ sicut ff. s̄ re
iuris. l. actus
q **M**orte naturali.

nam de ciuili iaz dixit s̄ p̄ oꝝ. scz vbi dixit de deportato et
seruo facto per ingratitude. quia mors oia soluit nedū
tutelam. vt in aut. de nup. s. deinceps.

r **S**ed et capitis libertas. et tunc maria

s **C**iuitas tūc media vt s̄ de ca. di. s. maria. et. s. minor.

t **O**is. i. testamentaria vel datua.

u **S**i in adopcione s̄ emancipacione filij l̄tma tutela non
finitur. qz filluffa. l̄tma tutor esse n̄ p̄. cum scz pater eū
precedat. vt s̄ de ca. di. s. fi. nisi in casu vt cum manumittit
seruum maternum delatum sibi. vt s̄ de leg. pa. tu. s. s̄ for
te. et tunc differtur cum sui iuris erit. vt ff. famil. her. cise.
si maritus.

p **L**egitima. **S**ed quare hec legitima t̄m perit. **R**. quia
agnacio perit mima capitis diminucōe vt s̄ de leg. ag. tu.

I

si. si. a lina me agto g tmo sicut vt s de le. ag. tu. i. r. e.
y. Cete. scz testamaria et datua. fm A.

3. Licet minima vt qz detur in arrogacione vt s e. g. i.
a. Ad etu. id si ad metu tps. s. ad odicoz vt s e. g. h. et si. q. co
dicio ad esse ad n esse se hre pt vt. j. d. v. ob. s. odiciones.

b. Desinunt. in ppetuvt qz mutus. qd dic vt ff. de min. i.
vni. g. ex facto. nam si
ad tps non desinunt
esse tutore vt. j. de ex
cusac. tuto. a cura. g.
qui repub.

c. Suspecti. vt. j. de
suspec. tu. pertotu a
no q eisbz modis fi
me cura si qs habeat
pupilli curatores. et
eod tpe vt C. qn tu. l.
cu. esse de. l. i. adult o
ru ho curatores tuc
finunt cu vitem viz
goru o pleuerit mioz
lez. xv. an. vt. ff. de
min. l. i. i. fi. a. j. ti. i. i.
R. n ad certaz caz vl
spz fuerint dati. naz
et tunc finito nego.
finit negociu vt s t. i.
g. fi. j. curatores aliz
oz vt. j. t. i. g. furiosi.
et. g. alioz. et. g. et me
te captis. tuc desinut
qn sanam mtem pre
dece pfoe icepeit vt ff
de tu. fu. l. i. g. i. a. g. fi.

De curatoribus
M. Asculi quid puberes
et femine viri poten
tes vsqz ad. xxv. annuz co
pletum curatores accipi
unt. qui licet puberes sint
adhuc tamen huius etatis
sunt. vt sua negocia tu
eri non possunt. Dantur
autem curatores ab eis de
mgreatibus. a qbuz tuto
res. S. curator testu n
datur. s. datus ofirmatur
decreto pretoris spfidis.
Et multi adolescentel
curatores non accipiunt.
pretor in litez. curator em

De curatoribus. ca
M. Asculi. xv. an. n
impetrat a pno
pe veniam etatis. ma
sculi in. xv. an. feie in
xviii. vt C. s. his qui
ve. eta. imp. l. i. et. ij.
e. Danf at. mgreati
bus. i. a ptoze pside.
proconfulu. prefecto
egipti. vt ff. de tu. et
cu. l. i. j. a prefectoz
bis et a defen. ci. vel
iuridico alexandrie vt s de attil. tu. g. pe. al. fi. et in aut. de
de. ce. g. nulla. col. iij. et ff. de of. pte. v. l. i. g. solent

f. Sed datus de facto
g. Pretoris scz in v rbe
h. Prehdis in prouincia
i. Item accipiunt. se c9
in tutore. vt ff. de tu. et cu. da. l. necnon. et de tutel. l. ij.
ut diximus s de tutel. g. est at. Te vide o tra ff. de min. l. i.
in fi. h. q. ibi dicit n amitti eis adultis res suas bn gerentis
bus an. xv. an. vni e vt sint rata q fiut p eos. amittunt tñ
vt hic h restitunt. vt ibi et. j. de act. g. si quis agens.
k. In lite. tunc em cogit. h pupillus in lite n cogit vt
ff. de tutel. l. i. qui hz. g. si pupillus. quod expone vt ibi

l. Curator. q. d. n dubites de h. hz aliis sit in tutore vt s. q
tu. da. po. g. certe
m. Furiosi. no ho s duos accipe curatore a lege. alij oes hnt
datu vt caute h colli. a. j. p. g. a C. de epa. audi. l. de crea
n. Sed solent scz agnatis deficientibus vel sacob9. ac.
non abilibus ostitutis. vt C. de cu. fu. l. fi. g. fin at
o. Inq. sic de. et h rde furoris l. demie. n iste p lone sint mi
nores. xv. an. et tunc rde etatis tu. vel cu. accipiunt vt ff. d

tu. da. po. g. certe
m. Furiosi. no ho s duos accipe curatore a lege. alij oes hnt
datu vt caute h colli. a. j. p. g. a C. de epa. audi. l. de crea
n. Sed solent scz agnatis deficientibus vel sacob9. ac.
non abilibus ostitutis. vt C. de cu. fu. l. fi. g. fin at
o. Inq. sic de. et h rde furoris l. demie. n iste p lone sint mi
nores. xv. an. et tunc rde etatis tu. vel cu. accipiunt vt ff. d

tu. da. po. g. certe
m. Furiosi. no ho s duos accipe curatore a lege. alij oes hnt
datu vt caute h colli. a. j. p. g. a C. de epa. audi. l. de crea
n. Sed solent scz agnatis deficientibus vel sacob9. ac.
non abilibus ostitutis. vt C. de cu. fu. l. fi. g. fin at
o. Inq. sic de. et h rde furoris l. demie. n iste p lone sint mi
nores. xv. an. et tunc rde etatis tu. vel cu. accipiunt vt ff. d

tutel' q hz. g. qat. j. m h sit in p tate vt C. de cu. fu. l. fi. g. i.
p. Dandi sunt. s. ab hns qs modo in supiori. g. diximus.
q. Interdum ydoneus vel rone paup tatis. vel qz non est i
dustriolus vt decet. fidelis tñ est et diligens. al repelle/
retur prozsus. vt. j. de suspect. tu. g. pe. et fi. et C. de suspe
tu. l. pietatis. bn dico tu. et n cu. qz ete

et ad certaz caz dari pot.

Furiosi qz r prodigi. hz
maiores. xv. annis sint tñ
in curacione sunt agnato
ru ex lege. xij. tabulaz. s.
solent rome prefecti v. bis
Ipretores in pumcijs pre
fides ex inquisicoe eis da
re curatores. Sed mte
captis et surdis et mutis
et qui ppetuo morbo labo
rant qz rebus suis supesse
n pnt curatores dadi sut.

Interdum atz pupilli
curatores accipiunt vt pu
ta si legitimus tutor n sit
ydoneus. qm hnti tutores
tutor dari non pot. Itz
si testu tutor datus l a pre
tore. a a preside idoneus
n sit ad administracionez
n tñ frauduleter negocia
administret. solet ei cura
tor adiugi. It loco tu
toz q n in ppetuu. s. ad
tpus a tutela excusantur
solent curatores dari. R

Dari n pt. fallit h
regla in casibus se vt
si detur tutor loco tu
toz surdi. vel muti.
I furiosi vt ff. de tute
lis l. pe. j. et si hz tu
tozem r de rez. vnius
prouincie. pot it hre
alium rde rez. quas
h3 in alia. vt ff. de ex
cu. tu. l. ppter litem.
al. s. l. h. g. fi. et C. in
q. cau. tu. ha. da. tu. l.
fi. item et m anq nu
bat tutrix exns. alius
petit tutorem dari.
vt in aut. de nup. g. h
vero tutelam. h rde
qz abire nuc sperat.
vt C. oia del. l. fi. g. ij
i. et qn ad tps est re
legatus vel excusat9
vel remotus. nam in
terim tutor datur vt
C. in q. cau. tu. ha. l.
pe. item hqs tutor sit
apud hostes nvt ser
uus. h vt legatus. et
transfuga. alius da.
vt ff. de tutel. l. h
qs tutor. i. si repub.
ca absit pt alius dari
vt ff. de tutel. l. qh
tu. a ff. de suspec. tu.
l. tutor. g. hqs abfu
turus. h fm p. in his
oibus casib9 tutor p
curatore accipitur a
hec regula n fallit. h
cu lra m oibus sdcis
legibus de tutore fa

ciat mencionem ab ea n discendam. vt ff. del. iij. n. al. a. ff
de exer. l. i. g. igit9. q est rō cū vbiqz dari possit curator
hnti curatorem l tutorem. h n tutor pt dari hnti tutorem
R. q tutor qui prius dabat hēbat plenam p tatem vt. j. t.
ij. g. datus. et s de tutel. g. i. et ita q alium secū in eadem
plenitudine admittē n pt. h n sic in curatore qui reb9 daē
vt C. de nup. l. in copuland. vñ tutor auctorizatur hēdita
tem adeundo. quod in curatore pupilli n est. vt ff. de ap.
l. in vna. g. tutor. h nonne tō die inuenimus vnum pupillū
plures hēre tutores vt C. de admi. tu. l. ij. R. illud est qn hē
dant. nā qdam sunt fil bene que n valent si fiant sepatim.
vt duoz reoz obligacio vt. j. de duob9 reis. fi. g. i. acc.
a. j. si testu posuit exemplū de lāmo n de datio et testas
ntario minus ydoneo. ac
t. ydoneus. i. sufficiens
u. It ad tps excusat. nā aliqs qn3 in ppetuu qn3 ad tps. vt
p3 p multa exempla. j. de execu. tu. et cu. g. i. a qh p totū t.
p. Curatores. vel ec tutores. vt s. pr. g. dixi. scz prout iur
dici videbitur. vt C. in q. cau. tu. ha. l. i. et. ij. Sed quid si
tutor pupillo non sit. an dari possit curator. R. sic vt ar.

a stratio sensu sumit. vt ff. de tu. et cu. da. ab. l. curator. qd e validum ff. de of. eius. cui man. est iur. l. i. §. i. ac. a. **Q**uid adusa. i. infirmitate q. validudine et sanitati o. r. i. a. e. b. **N**ecitate vt q. longo tpe abfuturus est l. sua maiora ne g. o. c. i. a. h. z. p. r. a. c. t. a. r. e. v. e. l. a. l. i. a. s. f. i. l. i. e. s. n. e. c. i. t. a. t. e. s. v. t. f. f. d. e. p. e. u. r. l. f. i. l. i. u. s. t. a. §. f. i. e. t. l. s. e. e. t. l. p. o. s. t. l. i. t. e. m. e. t. l. s. e. v. t. q. a. d. l. q. o. i. a. e. t. n. h. 9. n. e. c. e. s. s. i. t. a. s. f. i. t. n. p. t. f. m. q. u. o. s. b. a. m. v. t. C. q. d. a. r. i. c. u. v. e. l. t. u. l. c. u. r. a. t. o. r. e. m. e. t. l. c. u. r. a. t. o. r. y. m. o. c. e. r. t. e. e. t. f. i. q. c. u. n. q. u. a. l. i. a. f. i. t. i. u. s. t. a. q. d. q. m. o. u. t. f. f. d. e. a. d. m. i. t. u. d. e. c. r. e. t. o. e. t. h. e. a. d. f. u. n. t. i. n. c. u. r. a. t. o. r. e. v. t. C. d. e. a. p. f. i. a. c. t. o. r. e. **A**b. s. i. t. f. i. e. m. p. n. s. f. i. t. e. t. h. z. i. n. t. e. l. l. e. c. t. u. m. e. c. p. e. u. r. e. z. e. a. u. c. t. a. t. e. t. u. t. o. r. i. s. f. a. c. e. p. t. v. t. C. d. e. p. e. u. r. l. n. e. g. a. b. s. i. t. i. m. s. e. x. i. n. s. i. b. u. s. **V**el. i. t. p. t. o. r. v. e. l. p. s. e. s. v. t. s. e. q. u. i. t. u. r. a. q. h. i. c. d. z. a. c. t. o. r. a. l. a. d. i. u. t. o. r. d. z. v. t. f. f. d. e. t. u. t. e. l. l. i. s. l. s. o. l. z. a. l. c. u. r. a. t. o. r. v. t. f. f. d. e. t. u. e. t. c. u. d. a. a. b. h. i. s. l. i. m. o. e. z. a. l. p. e. u. r. v. t. C. d. e. p. r. o. c. u. r. l. n. e. g. e. t. n. o. h. v. a. r. i. a. n. o. i. a. e. o. z. q. u. i. a. l. i. o. z. f. a. c. t. a. a. g. u. i. t. v. t. a. c. t. o. r. v. t. h. i. c. d. e. m. e. s. t. **I**t. e. m. t. u. t. o. r. q. u. i. d. a. t. p. u. s. p. i. l. l. i. s. s. d. e. t. u. t. e. l. i. s. §. e. s. t. a. u. t. **I**t. e. m. c. u. r. a. t. o. r. q. d. a. t. u. r. a. d. u. l. t. i. s. l. f. u. r. i. o. s. i. s. v. e. l. f. i. l. i. b. u. s. v. t. s. e. i. p. n. e. t. §. f. u. r. i. o. s. i. a. §. f. i. q. a. m. i. t. e. c. a. p. t. i. s. i. t. p. e. u. r. a. t. o. r. q. a. l. i. e. n. a. g. e. r. i. t. n. e. g. o. c. i. a. c. u. m. m. a. n. d. a. t. o. v. t. f. f. d. e. p. e. u. r. l. i. i. t. e. n. e. g. o. c. i. o. z. g. e. s. t. o. z. q. f. i. n. e. m. a. n. d. a. t. o. g. e. r. i. t. v. t. i. d. e. o. b. l. i. e. x. q. u. i. s. i. o. e. t. §. i. **I**t. e. m. p. e. c. o. n. o. m. u. s. c. u. i. r. e. s. e. c. c. l. e. s. i. a. s. t. i. c. a. g. u. b. e. r. n. a. n. d. a. m. a. n. d. a. t. u. r. a. b. e. p. o. c. u. c. u. i. c. o. n. s. e. n. s. u. f. r. a. t. z. v. t. C. d. e. s. a. c. r. o. l. i. i. u. b. e. m. u. s. e. t. C. d. e. e. p. e. t. c. l. i. o. e. s. §. i. p. r. o. c. u. l. d. u. b. i. o. e. t. n. i. h. i. l. o. m. m. u. s. d. z. y. p. o. c. r. i. s. a. r. i. u. s. v. t. i. a. u. t. q. u. o. o. p. e. p. §. n. a. l. t. e. t. §. n. e. g. a. t. e. t. §. f. i. v. e. r. o. v. t. p. t. i. m. i. t. e. f. i. n. d. i. c. u. s. q. u. i. f. i. c. g. r. e. c. e. d. z. l. a. t. i. n. e. f. i. n. g. l. o. z. c. a. z. d. i. c. e. n. s. v. t. f. f. d. e. m. u. e. t. h. o. l. m. u. n. e. z. §. d. e. f. e. n. s. o. r. e. s. q. u. i. q. t. u. a. c. t. o. r. e. t. f. i. n. d. i. c. u. s. p. r. o. e. o. d. e. m. p. o. n. i. t. u. r. v. t. f. f. q. e. q. v. i. u. e. r. l. a. l. i. j. §. q. b. u. s. e. t. §. p. e. e. t. l. i. t. e. z. e. o. z. §. a. c. t. o. r. i. f. a. c. i. t. a. d. l. s. C. d. e. a. u. c. t. u. v. e. l. c. u. r. a. p. t. o. t. u. m. v. e. l. e. c. i. a. m. d. i. c. q. d. e. n. t. v. t. e. t. i. b. i. n. o. t. a. s. e. z. i. n. d. i. c. t. a. l. q. e. q. v. i. u. e. r. a. t. e.

De satisfacione tutorum vel curatorum R. c. **A**cti diximus dandos tutores et curatores r. o. e. etatis ne tñ. et. c. **C**onsumantur. m. totu **D**imminuantur. pro parte. **P**retor. sic et p. ref. v. z. et p. reses prouinciet vt s. t. i. §. ij. **S**atisfident. rem pub. sal. fo. vt diximus s. de tutel. §. i. uel cu. fideiussore vt ff. rem pub. sal. fo. l. non q. si in pñ. et ff. de p. re. o. s. t. i. l. p. re. t. o. r. i. e. e. t. f. f. q. u. i. s. a. t. i. s. f. a. c. i. o. l. i. **P**erpetui. i. g. n. a. l. e. s. i. c. C. d. e. d. e. n. l. e. d. i. t. a. a. l. p. t. p. e. p. o.

si tutor aduersaualitudie vel alia necessitate impeditur. quo min9 negocia pupilli administrare possit. z. pupill9 absterel infans sit qz velut auctores piculo ip. sius tutoris p. tor l. q. p. u. m. cie perit decreto ostituet

De satisfacione tutorum vel curatorum.

Ne tñ pupillorum. pupillarumue. et eoz. qui queue in curacoefut negocia a curatozibus tutoribusue osu mantur l. diminuant curet p. tor vt tutores z. curatoef eo noie satisfident. **S**ed hñ est in p. p. t. u. i. **N**ā tutores testō dati. satisfidare non cogunt. qz fides eorum. z. diligencia ab ipō testato re probata est. **I**tem ex inq. sicōe tutores l. curato res dati satisfidacioni non onant. qz idonei elci sunt. **S**z si ex testō l. inquisici-

mitur. vt ff. p. to socio. l. i. et. j. de v. ob. §. at si quis. **A**mprobata id in curatozibus in testō datis. lz curatoz res si dentur in testō regulariter. tñ si dati fuerint ofirmā tur decreto p. re. t. o. r. i. s. v. e. l. p. r. e. s. i. d. i. s. v. t. s. t. p. r. o. x. §. ij. et tunc liberant a satisfidando vt tutores. vt h. et ff. de o. f. i. r. m. a. t. u. l. si filio. et l. in o. f. i. r. m. a. n. d. o. e. t. l. s. e. e. t. l. v. t. i. l. i. t. a. t. e. m. s. e. c. u. s. i. n. d. a. t. o. a. m. i. r. e. v. t. f. f. d. e. c. o. f. i. r. m. a. n. d. o. t. u. l. i. a. d. f. i. l. e. g. i. s. a. l. C. e. r. l. i. §. q. r. e. s. e. c. §. q. z. f. i. r. m. u. e. s. t. o. f. i. l. i. u. p. a. t. r. i. s. e. t. n. i. m. i. s. v. t. a. r. i. q. u. i. a. l. i. z. i. n. f. i. i. R. e. e. t. j. d. e. i. s. i. u. r. n. s. §. i. e. t. q. d. d. i. c. i. t. i. n. t. e. s. t. o. i. d. e. t. i. n. t. u. t. o. r. i. b. u. s. e. t. i. n. c. o. d. i. c. i. l. l. i. s. d. a. t. i. s. d. i. c. a. m. v. t. f. f. d. e. t. e. s. t. t. u. l. i. i. i. j. a. l. l. i. j. a. f. a. a. d. l. s. C. s. e. p. a. u. d. i. d. e. c. r. e. a. c. i. o. i. b. u. s. **I**tem ex inq. sicōe. i. d. a. t. i. a. i. u. d. i. c. e. e. i. n. q. u. i. s. i. c. o. e. v. t. s. d. e. a. t. t. u. l. t. u. §. i. h. i. i. u. t. d. e.

one duo plesue dati fuerint tutores. p. t. v. n. u. s. offerre satisfidacoz de indemnitae pupilli vel adolefcētis z. otutori suo vel curatozi preferri vt solus administret. z. contutor satis offerens p. ponat ei vt ipe solus administret. **I**tag per se n. p. t. petere satisfidacionem a tutore suo l. concuratore. lz offerre d. z. vt electōez ocuratozi det. vel otutori suo vtz. velit satis accipere vel satisfidare. **N**d si nemo eoz satis offerat. siquidem ascriptū fuerit. a testatore quis gerat ille gerere d. z. **N**d si n. fuerit ascriptū. quem maior ps elegerit ipe gerere d. z. vt edco p. toris cauet. **S**in at ipi tutores dissenserit circa eligendum eum vel eos q. gerere dñt. p. re. t. o. r. p. t. e. s. s. u. a. s. i. n. t. e. r. p. o. n. e. r. e. d. z.

Idem in pluribus ex

tutelis. l. i. f. i. m. o. s. §. i. **I**tem datui. qñ non fiunt cū inquisicione vt C. de auc. p. re. l. f. i. e. t. m. i. s. i. s. a. t. i. s. f. i. d. e. n. t. n. o. n. a. d. m. i. n. i. s. t. r. e. v. t. C. d. e. t. u. v. e. l. c. u. q. u. i. s. a. t. n. o. n. d. e. l. i. e. t. f. i. e. t. f. m. h. o. c. s. u. n. t. q. u. a. t. u. o. r. g. e. n. e. r. a. t. u. o. z. s. e. z. t. e. s. t. a. m. e. n. t. a. r. i. j. i. t. e. m. l. e. g. i. t. i. m. i. j. t. e. d. a. t. u. i. c. u. m. i. n. q. u. i. s. i. c. i. o. n. e. i. t. e. m. d. a. t. u. i. f. i. n. e. i. n. q. u. i. s. i. c. o. e. v. t. d. e. m. e. o. **S**ed si ex testō. duo ponit. vñ tñ nunc psequit. s. z. d. testario. h. i. n. f. i. §. d. i. c. i. t. d. e. a. l. i. o. i. t. e. m. h. e. c. e. a. d. i. n. c. u. r. a. t. o. r. i. b. 9. p. l. i. b. u. s. l. o. c. u. z. h. i. n. t. v. t. f. f. d. e. a. d. m. i. t. u. l. i. i. j. §. q. u. o. d. i. t. u. t. o. r. i. b. 9. i. t. q. d. i. n. l. i. m. i. s. R. e. i. d. c. u. m. f. i. t. e. a. d. r. o. n. e. d. e. t. e. r. m. i. n. u. s. n. e. g. o. c. i. a. p. p. l. e. s. e. x. e. r. c. e. a. n. t. v. t. f. f. d. e. a. d. m. i. t. u. l. i. s. i. p. l. e. s. §. a. p. p. a. r. e. t. i. g. i. t. u. z. p. **I**tag. v. e. l. s. a. t. i. s. f. i. d. a. r. e. f. i. c. i. d. e. i. n. u. t. i. l. i. t. i. p. §. a. l. t. e. r. i. i. n. f. i. **Q**uod ascriptum s. z. i. n. t. e. s. t. o. v. e. l. a. l. t. a. p. p. a. r. e. t. e. 9. v. o. l. u. n. t. a. s. e. u. i. d. e. n. t. e. r. q. z. d. i. x. i. t. i. n. s. a. t. i. s. f. i. d. a. c. i. o. n. e. q. u. i. s. p. r. e. f. e. r. r. i. d. z. **V**t edicto. quod si non fuerit ascriptuz quem maior ps elegerit ille gerere d. z. **M**aior dummodo omnes velint per vñ administrare. al. eñ n. o. p. e. l. l. e. r. e. n. t. u. r. h. o. m. n. e. s. g. e. r. e. r. e. p. u. n. t. s. i. v. e. l. i. n. t. v. t. f. f. d. e. a. d. m. i. t. u. l. i. s. i. p. l. u. r. e. s. §. f. i. e. t. l. v. l. i. n. p. r. e. s. e. t. n. o. h. a. r. q. s. t. a. t. e. m. a. i. o. r. i. p. t. e. f. i. c. f. f. d. e. p. a. c. t. l. i. u. s. g. e. n. §. v. l. t. a. l. m. a. i. o. r. e. e. t. l.

Handwritten marginal notes on the right edge of the page, partially cut off.

precedente. §. fi. et ff. de test. l. iij. §. ij. ibi. al. nūs testum. et
Ar. otra. ff. de ser. rus. p. l. fundum. et. ff. oia p. §. fi.
t. **V**t edicto pretoris. scz quod nō hēmus. acc.
u. **P**artes suas. i. se et officiales suos a milites iusticie. Sz
cur nō mittit fortunē vt al. **C**oia del. l. fi. i. §. et. §. del. §.
adopcōnis. **R**. nō ita alterius factū. s. pupilli pnt fortune
omittē. vt suū pp. nā
ocoz. huic. ff. del. j.
h. §. fi. et ff. de vsu.
fruc. l. si. c. §. h. inter
duos. **A**r. oē m. e. ti.
q̄tens si duobus
p. **E**t in p̄sibus. is
et p. oia vt s. n. qz h. a
testatore non potuit
scribi q̄s gerēt. cum
nihil dixit de tutela.
nam nō darent ex inq̄.
sic de si essent testarij
vt s. de attil. tu. i. §. r.
p. **S**ciens ceterisqz vt
furiolis a mte captis
vt s. t. i. §. furiosi. a. §.
h. et mente captis.
3 **A**ccipiūt inferiores
ut mḡatus. qd̄ die vt
diximus. §. e. §. neqz aē
a **S**ubdiariam scz
tutele vtilissē cum.
qui male dederit tu-
torem. l. vtilis. neg. §.
q̄n̄ m̄ssu curatorem.
nam ead̄ vtilis in ma-
gistratuz. dat̄ q̄ in ad-
ministratoz. ē directa
datur. et vsurevenit
unt vt in prima vt ff.
de mḡa. o. l. fi. a. C.
e. l. p. **S**ubdiaria aē
d̄. penal. aptitudine
vt l. acq. actio d̄. pe-
nalis aptitudine vt. §.
ad l. acq. §. is aē. nam nec illa sp̄ penal. est. nec h̄ sp̄ in subdi-
dium datur. qz q̄nqz agitur anteq̄ oueniantur oēs tuto-
res. vt colligitur ex his que dicuntur in hac glo. circa fi.
Quare ad hozz euidenciam distingue. aut fuit vnus tu. vel
cu. aut plures. primo casu ouenitur prius tu. vel cu. et p̄
ea mḡatus vt h. si vero plures. tunc aut oēs gessēt tute-
lam aut curā. aut nullus aut alter tm̄. primo casu oēs oue-
munē aū mḡatum vt ff. de admi. tu. lucius. §. pe. et de ma-
gistr. o. l. duo. in scdo id̄ vt. ff. de admi. tu. si ples. in tercio
subdistingue aut fuit diuisa tutele administratio p̄ iudicē l.
testatorem. aut nō. p̄rio casu pro sua gestione q̄libz tenet a
nō p̄ alius. et postea mḡat̄ in subdiu vt ff. de admi. tu. lu-
cius. §. pe. et C. de diui. tu. l. n. §. t̄n̄ in. iij. casibus vn̄ p̄ al-
teri p̄te tenet. t̄n̄ p̄ mḡatuz. s. h. tutor ē vt suspectū tmo-
uendū nō remouit l. tarde remouit. l. remouēdo iura pupil-
li prodidit l. n̄ exegit satisfactōz. rē pub. sal. fo. c. videt euz
nō soluēdo vt i. dca l. C. de diui. tu. l. ij. a. ff. de admi. tu. lucius
§. pe. in scdo casu ouenit p̄rio gerēs. scdo mḡat̄. tercio nō
gerens. nō in dca. iij. casibus vbi ouenit eē qui nō gessit aū
mḡatū vt C. de diui. tu. l. ij. et ff. de admi. tu. l. eca l. emi-
lius. in fi. et l. tutores tres. **b**. **I**tē eis. s. pupill. a. filibz.
c. **S**ubdiaria. idonee. adubiū est. et fa. ad ff. de magi-
gistra. o. l. i. §. sciens. et. §. exigere
d. **T**ue qd̄. s. tutele actō s̄bidiaria l. neg. §. vt dixi. ac.

in q̄ficione datis op̄robād
est vt maior ps eligere po-
ssit per quem administra-
cio fiet. **S**ciens autem
est nō solum tutores l cura-
tores pupillis vl̄ adultis.
ceterisqz personis ex ad-
ministracione rez teneri.
s̄z eē in eos q̄ satisfacionē
accipiunt subsidiarias ac-
cionē esse q̄vltimū eis p̄fi-
diuz possit afferre **S**ubsi-
diaria aut actio datur in
eos qui vel omnino a tuto-
ribus satisficare nō curau-
erint. aut non idonee passi
essent caueri. que quidem
tā ex prudentum r̄ns. qz
ex ostōibus imperialibus
in heredes eoz extendit.
Quibus constitucōibus
et illud exprimitur vt nisi
caueant tutores et curato

Estis. vt ff. de mḡa. o. l. i. §. sciens est. et l. qz ad h̄i dez
f. **E**x ostōibus vt C. de mḡa. o. l. ij. a. i. alijs grecis ostōibus
h̄at h̄s tenet. qz de dolo a lata culpa tm̄. alit defunct̄ q̄
eē de leui culpa tenet. ff. de mḡa. o. l. n̄. s̄. acc.
g. **Q**uibus ostōibus. s. grecis h̄. **C**aveat. s. rē pu. sal. fore
i. **C**oherceat. fa. ad ff. de admi. tu. l. i. i. §. r. a. ff. de dā.

res pignozibus captis co-
herceantur **N**eqz autem
prefectus vr̄bis neqz p̄tor
neqz p̄ses p̄uincie. neqz
q̄sqz alius cui tutores dā
dius est hac actōe tene-
bit. s̄z h̄i tm̄modo q̄ satisf-
dacionem exigere solent.

De excusationibz

Etutores l curatores
varijs ex caus. plez qz p̄t
liberos. siue in p̄tate sua
sint siue emancipati **S**i
em̄ tres liberos supstites
rome q̄s h̄eat vl̄ in yta lia
iij. l. in prouincijs. v. a tu-
tela vel cura pnt excusari
exemplo ceteroz munez
Nam a tutelam et curam
placuit publicum munus
esse **S**z adoptiui liberi

Solent. al̄ debēt
h̄ isti nō dnt nec solent. vt diximus. acc. **M** **D**e excusa-
cionibus tu. et cu. nūc dic̄. qd̄ s̄ q. mo. tute. fi. §. fi. p̄miste
Exusanē. liberos supstites a incolūes vt ff. de va. mu. l. ij
En̄ emancipati. n̄ p̄ filio emancipato curator petat tūc
em̄ n̄ excusat a cura emancipati. vt ff. e. amicissimos. §. fi. l.
dic. qz l. z. faciat. s̄. st̄m̄s. n̄. a. l. e. t̄n̄ p̄ b̄n̄ vt ibi innuitur.
o. **R**ome. s̄ est in ciuitate rōna. et vsqz ad centū miliarū
vt ff. de of. p̄. vt. l. i. alias. iij. §. cum v̄. ben.
p. **I**n p̄uincijs. v. h̄ nūqd̄ ille p̄uincie q̄ al̄ h̄nt ius ci. italie
te h̄co h̄bēt **R**. non. qz illis p̄t t̄buta. cedit̄ eis. vt ff. de
q. **M**unez. i. onez. ciuiliū vt decurionat̄. cens. l. i. a. l. fi.
secus si primonij sit onus. vt ff. de va. mu. l. sextū. §. nūs. a.
§. q̄ p̄momoz. et l. his onibus. i. **R**. et C. q̄ mili. n̄. pof. l.
i. l. i. r. j̄. secus in onibus. vt ff. de va. mu. l. in onibus. j̄. se
e. m̄ onibz q̄ honoz i m̄herēt vt C. de va. mu. l. sextū. §. nūs
r. **M**un̄ publicū. auctate. naz. dat̄ munitus vt C. de cur. l.
nullus. l. i. r. Munus. ff. de v. sig. l. si pupillus. §. munus. h̄
otra. ff. e. ath. lete. §. tutela. Sed n̄ est publicum munus. vt
s̄ ibi de vtilitate l. z. auctate. sic vt h̄ d̄. h̄ vtilitate publicū ē
sc̄dario. qz expedit reipub. et vt s̄ de his q̄ sūt sui l. al. iu.
§. fi. j̄. otra. ff. e. spadonē. §. q̄ accepit. et l. n̄. t̄n̄. §. non oia.
§. l. z. ibi ḡn̄aliter remissioem publicoz munez habuit.
t̄n̄ ex ḡn̄ali remissione nō t̄m̄eē tutela vel cura fauoz e pu-
pilloz. et adultoz. sicut et alias. de ḡn̄ali dicto quedam

infec. l. iij. §. iij. et ff.
de lib. ag. si q̄s ali. §. fi.
q̄s ex his. et C. de su-
spec. tu. l. iij. et ff. de
ventre inspiciē. l. i. §.
quid §. ac.
k. **N**eqz v̄b scz rōne
p̄ excellencā. vt s̄ de
nūc na. §. h̄ quociens.
j̄. fa. ad hunc. §. ff. de
mḡa. o. l. i. **S**ed oē
est ff. de admi. tut. l.
emilius. h̄ distingue
tria ḡn̄a iudiciū. qd̄ az
pnt dare tutorē. et n̄
erigē satisfica. de qd̄
h̄ loqtur Alij et dare
et erigē. de q̄bus ibi
dic̄ Alij erigē et n̄ da-
re vt tabelliones. a. ali
q̄s miles iusticie. cui
t̄has mittant̄. et isti
tenent̄ in subsidium.
ut s̄ de attil. tu. §. pe.
et C. de mḡa. o. l. fi.
j̄. extiat oēs p̄mos
m̄j pupilloz. p̄ter
qz p̄uiaz extia cōz
meliores fideiussores
accepti sunt vt ff. de
ma. o. l. i. §. diuus. q̄
erant dandi pro rei q̄
litate. vt ff. de in ius
uo. l. i. a. q̄ satisfica. co. l.
fi. vero. §. i.

excipiunt vt ff. del. iij. l. d. p. r. e. z. g. felicissimo. et ff. d. p. c. u. p. o. p. i. r. et ff. de li. le. l. aurelio. g. g. ayus

a Non profunt. et hoc dico ad excusacionem.

b Profunt. scz pti adoptiuo. vt ff. et ff. de va. mu. l. sextu. g. adoptiu. maxime hodie. cu nihil ad patrem adopti u3 transeat vt s. de adop. g. h. hodie. ac.

c Nat. ali. l3 adopti. uo n profunt vt s. pr. i. r. a. fm s. ibi pun. eta dari. Vel dic i ado. p. cione nat. ali patri. i. auo vel pro auo

d Profunt scz arro. g. ati c. ense at in fami. lia e9 vt s. d. adop. g. h. hodie. i. fi. g. a. g. se. a. s. h. fiet micio illi9 no. uiuris. et pucta s. ibi. naturali patri. ac.

e Ne nepotes patris. apparet q. eo mortuo. tm. psunt. eo at viuo. n. psunt vt s. cum die. et in locu p. ris. C. de. his q. nio li. l. ij. et C. de. his qui nuo. li. l. i. iij. li. p. Sed nunquid. oes loco vnus opuz. tan. r. q. dam q. no. Sed otradicut leges. exp. se. na. loco vnus. nuan. q. tuncq. sunt. vt in greca lege. ff. e. l. ij. g. quotcunq. naz. et in successione loco. vnus aputantur. vt. j. de. h. e. q. ab intest. g. cum filius.

f No. p. h. i. q. n. h. i. t. in. p. tate. sua. vt s. de. pa. po. g. fi. r. o. n. est. b. o. vt. s. e. in. p. n. dicit. em. de. emancipato. v. n. dicas. n. p. h. i. t. auo. m. e. no. q. alij. psunt. vt. C. de. mili. l. v. et l. fi.

g Superstites. i. viui. **h** Defuncti. id. et. in. n. natu. l3. oceptis. q. quo. ad. hunc. casum. n. sunt. pro. natis. vt. ff. e. l. ij. g. qui. autem. in. ventre

i Qui. in. acie. scz. p. n. cipi. s. vt. s. de. adop. g. feminam.

k Per. gliaz. no. mortui. viu. e. p. gliaz. vt. ff. ad. l. acq. l. qua. actione. g. siquis. in. colluctacione. Et. econ. q. s. fm. g. i. e. mor. tuus. qui. viuit. per. vituperum. vt. deportati. vt. des. e. ta. l. i. g. i. et. g. pe. in. fi. et. ff. de. dona. inter. vi. et. vx. l. cu. h. g. si. donator. al. g. si. seruus. vbi. seruus. v. i. t. p. mortuo. repu. ta. e. q. ad. ius. ciuile. ff. de. re. iur. q. d. attinet. et. l. fuitute.

l Et. in. semestrib9. i. in. sex. m. s. i. b9. q. b9. dabat. opaz. studio. naz. alijs. sex. m. s. i. b9. dabant. opaz. impatores. bello. studio. vt. ff. de. ori. iur. l. ij. g. ex. his. in. p. n. vltime. carte. Vel. dic. q. noue. erant. libri. in. illis. sex. m. s. i. b9. opositi. q. d. in. id. recidit.

m Administrat. q. d. p. c. u. t. fisci. et. fa. ad. huc. g. s. de. curat.

n Ne. qui. absunt. vel. abfuturi. sunt. vt. ff. g. j. e. in. locum. de. p. rocur. l. filius. familia. g. fi. Ac.

o Excusant. s. p. rimum. r. e. loquit. q. n. eo. ex. nte. in. ab. ncia. reipub. ca. fuit. dat9. tutor. l. curator. g. casu. p. t. ue. excusa. e. li. p. r. r. annos. m. i. t. a. u. e. r. a. t. l. o. p. l. e. u. e. r. a. t. m. i. l. i. c. i. e. s. p. a. c. i. u. et. no.

n psunt in adopcoz at da ti nat. ali pti profunt. Itē nepotes ex filio psunt vt i locu p. ris succedat ex filia nepotes n profunt. Filij at superstitel tm ad tutele vel cure muneris excusaci onem profunt. defuncti at non profunt. Sed si in bello amissi sunt questu e an profint rostat eos solos pdesse q in acie amittunt. **Hij em qui pro repub. ceciderunt in perpetuum p gliaz viuere intelligun tur. Et diuus marcus in semestribus rescripsit euz qui res fisci administrat a tutelavel cura qd iu admi nistrat excusari posse. Itē. hij qui reipub. ca. absunt a tutela et cura ex cusantur. et si fuerint tuto res vel curatores dati. si reipub. causa abesse cepe rint a tutelaz cura excusat**

ignominiose submissus est. al qui. q. n. q. n. m. i. u. m. m. i. s. s. u. s. e. s. t. puta q. infirmus nullā h3 excusacōz. q. p. 9. v. annos h3 an num. q. p. 9. octo an. h3 bienniu. q. post. r. n. h3 trienniu. qui p. 9. r. v. h3 q. driennium. q. p. 9. r. r. excusacōz p. t. u. a. h3. vt. di. ctum. est. et. ff. e. h. et. si. milit. es. g. i. ij. iij. et. v. et. g. q. m. z. q. v. l. g. ad. g. quam. quidam. in. necessarios. acc. flo.

quatinus reipub. causa ab sunt. et interea curator lo co eoz datur. qui si reuifi fuerint recipiunt onus tu tele. naz. nec anni hnt va cacionem. vt papinianus rnsorum. li. v. scripsit. Na hic spacium hnt ad nouas tutelas vocati. Et qui po testatem aliq. hnt se execu sare possunt vt diu9 mar cus rescripsit. s3 susceptaz tutelam deserere non pnt. Item ppter litē quaz cū pupillovel adulto tutor l. curator habz excusari ne mo pnt nisi forte de omnib9 bonis. vel de hereditate otroyerhafiat. Et tria onera tutelē n affectate l. cure prestant vacacionē qd iu administrantur. vt tñ pluriū pupilloz tutela l. cura eorundem bonoz veluti frat9 pyna opute. Sed ppter paupertatem

p Excusant. si s. pose. tulauerint q. pus aliū actorē l. curatorē pe cierint al. s. n. vt. C. si. tutor. reipu. ca. l. i. a. ff. de. adm. i. tu. tuto. res. g. qui. se.

q P. tate. vt. q. fit. p. fed. us. vigilū. vel. ano. ne. vt. ff. e. l. adm. i. s. tes. a. s. i. s. e. s. q. p. tates. vocant. vt. C. de. mō. mul. l. eos. secus. si. sit. circa. latus. p. n. cipi. s. ceptā. em. n. o. p. l. e. u. i. t. ut. ff. e. l. i. u. r. p. i. t. o. s. ac. r. Sed. acceptam. vt. s. pr. g. ac.

r P. t. p. t. e. r. l. i. t. e. n. i. s. i. f. o. r. t. e. p. m. o. et. sine. for. te. l. e. c. i. s. m. a. i. o. r. i. p. t. e. bonoz. pupilli. sit. cā. ut. ff. e. l. p. l. i. t. e. i. r. e. et. fac. C. e. s. i. vt. alle. gas. et. s. de. au. tu. g. fi. et. C. qui. da. tuto. l. creditoris. h. hodie. n. p. t. e. d. i. t. o. r. l. debi. tor. e. t. u. t. o. r. vt. i. au. e. ut. h. i. q. ob. p. g. i. col. s. **h** i. d. i. t. a. t. e. s. c. z. i. i. p. i. p. u. p. i. l. l. o. a. p. r. e. d. e. l. a. t. a. l. a. q. c. u. q. n. i. c. u. r. o. p. t. e. r. m. a. g. t. u. d. i. e. z. e. m. l. i. t. i. s. p. o. i. t. d. e. h. i. d. i. t. a. t. e. t. **l** i. t. e. t. r. i. a. o. n. e. r. a. n. o. d. i. c. i. t. o. n. e. r. a. q. u. a. t. u. o. e. e. m. p. o. l. l. z. h. r. e. t. u. t. e. l. a. s. q. u. e. s. i. b. i. e. x. c. u. s. a. c. o. z. n. o. d. a. r. e. n. t. s. i. s. i. n. t. l. e. u. e. s. l.

leuissime. vt s. Te no q. de tria onera. tres em possit hre. et tñ pro vna oputant. puta frat9 vt sequit. non em nūz pupilloz. ples tutelas facit. s3 p. m. o. m. o. z. s. e. p. a. c. i. o. vt. ff. e. l. i. s. i. s. j. e. q. d. i. e. n. a. f. f. e. c. t. a. t. e. n. o. n. a. s. i. d. e. d. i. s. s. e. t. o. p. a. m. et. sic. affectat. et. eas. h. r. e. a. r. ff. s. i. q. s. cauc. l. ij. g. fi. n. et. ff. ad. l. c. o. r. n. e. l. d. e. f. a. l. l. v. r. o. z. i. g. i. j. e. l. s. t. r. i. a. o. n. e. r. a. i. d. o. m. o. v. n. a. e. s. s. e. s. u. f. f. i. c. i. t. v. t. s. i. p. t. v. e. l. f. i. l. i. 9. g. e. r. a. t. o. e. s. e. x. c. u. s. e. n. t. h. n. o. p. u. t. e. n. t. n. e. c. a. d. a. l. i. u. i. t. u. t. o. r. e. m. t. e. n. e. a. n. t. v. t. ff. e. l. d. i. x. i. m. 9. g. fi. et. ff. de. ritu. n. u. p. s. i. q. s. t. u. t. o. r. j. e. h. o. n. e. r. a. r. i. u. s. s. i. n. o. i. e. n. o. n. o. p. u. t. a. t. v. t. ff. e. l. s. p. a. d. o. n. e. g. s. i. c. i. u. i. t. a. t. i. s. et. l. s. i. q. s. t. u. t. o. r. a. c. u. **u** **u** m. p. a. r. e. m. i. d. e. s. t. s. i. n. o. n. h. a. b. e. a. t. t. a. n. t. u. m. i. n. b. o. n. i. s. q. u. a. n. t. u. m. e. t. p. u. p. i. l. l. u. s. c. u. i. d. a. t. u. r. t. u. t. o. r. v. t. h. i. c. e. t. ff. e. l. p. a. u. p. e. r. t. a. s. a. l. i. a. s. a. u. t. e. m. d. i. c. i. t. u. r. p. a. u. p. e. r. q. u. i. n. o. n. h. a. b. e. t. q. u. i. n. q. u. a. s. g. m. t. a. a. u. r. e. o. s. i. n. b. o. n. i. s. v. t. ff. de. a. c. c. u. s. a. n. o. n. u. l. l. i. V. e. l. d. i. c. v. e. r. u. s. c. u. m. e. s. s. e. h. i. c. p. a. u. p. e. r. e. m. e. t. i. m. p. a. r. e. m. o. n. e. r. i. q. u. i. s. i. c. l. a. s. b. o. r. i. b. u. s. e. s. t. i. m. p. l. i. c. i. t. u. s. p. p. t. e. r. p. a. u. p. e. r. t. a. t. e. m. t. u. t. e. l. e. s. u. p. e. s. s. e. n. i. p. o. s. s. i. t. e. f. o. r. t. e. i. n. a. g. r. o. t. o. d. i. e. e. s. s. e. o. p. o. r. t. e. a. t. n. e. c. e. m. p. l. a. c. z. p. z. m. a. e. x. p. o. s. i. t. i. o. c. u. i. s. i. m. u. n. u. s. m. a. g. i. s. o. b. s. e. q. o. p. s. o. n. e. q. m. a. l. i. q. u. a.

erogacōne oīstat. vñ paup̄tas talis n̄ nocet. dūmodo pos
sit sup̄esse tutele. vt ff. de mu. a ho. cura. §. mops. a. j. t. i.
p. **Docē**. id est probare. accur. florentinus. §. fi.

Ute p̄ adūlas. vt si e furd⁹ vel mut⁹. vel p̄petua valis
tudine detētus. vt. C. q̄ mor. i. i. q̄ mor. b. put durauerit ex
cusat. §. furor nō excusat. §. interim curator. dat. fm. jo. vt
ff. e. l. n̄ soluz. §. fi. a

se. duabus. l. v. q. ad
§. sit aut. **Uz** quidā
ex sup̄dictis etiam si
velint non admittūe
vt furdus et mut⁹ vt
ff. de tute. l. i. §. pen.
et §. fi. quare dic. q̄
q̄ntum ad eos im̄pe
ponitur excusacō. vt
j. e. §. minores.

Ute p̄. si h̄ sim
plices sunt vel rudes
aliud si sint sagaces i
negocijs. tūc em̄ non
excusant vt subiat.
quis ac. vt. ff. e. at.
letbe. §. penul. et fi.
Et nō licitum ad aliq̄
admitti ad q̄ non rec
pitur illatus. vt. C.
de postu. l. ij. et i. auē
de iud. §. i. et notatur
melioris odicōis esse
sapiēs q̄ stultus. ac.
Ute si p̄. vt quia
sic dixit. ideo eum do
tutorē vt dicitur sup
ponat. et a pupillo
veper. Et nota q̄ tri
bus casibz excusat in
imicicia. vt si ideo de
dit vt dicitur. vt hic
jē et q̄ m̄ueit p̄
testm̄. jē fm̄ q̄dam
etiā q̄ ante testm̄. si
tū fuit capitale cer
tamen. in q̄to cau n̄
vt si ante testm̄ facta
fuit a nō capitalis.
q̄ videtur remississe
ex quo in testō dedit
tutorē. vt. ff. e. atle
the. §. dat remissionē
put ē ibi in l̄a prius
vt. j. e. §. inimicicie.

Ute p̄. si h̄ sim
plices sunt vel rudes
aliud si sint sagaces i
negocijs. tūc em̄ non
excusant vt subiat.
quis ac. vt. ff. e. at.
letbe. §. penul. et fi.
Et nō licitum ad aliq̄
admitti ad q̄ non rec
pitur illatus. vt. C.
de postu. l. ij. et i. auē
de iud. §. i. et notatur
melioris odicōis esse
sapiēs q̄ stultus. ac.
Ute si p̄. vt quia
sic dixit. ideo eum do
tutorē vt dicitur sup
ponat. et a pupillo
veper. Et nota q̄ tri
bus casibz excusat in
imicicia. vt si ideo de
dit vt dicitur. vt hic
jē et q̄ m̄ueit p̄
testm̄. jē fm̄ q̄dam
etiā q̄ ante testm̄. si
tū fuit capitale cer
tamen. in q̄to cau n̄
vt si ante testm̄ facta
fuit a nō capitalis.
q̄ videtur remississe
ex quo in testō dedit
tutorē. vt. ff. e. atle
the. §. dat remissionē
put ē ibi in l̄a prius
vt. j. e. §. inimicicie.

excusacōnez tribui tā di
ui fratres q̄ per se diuus
marc⁹ rescripfit. si quis im
parē se oneri imuncto pos
sit docere. **Utem** p̄pter ad
uersam valitudinez p̄pter
quā nec suis q̄dem nego
cijs intesse p̄t excusacio lo
cum h̄z. **Utem** si eū q̄ l̄as
nescit esse excusandum di
u⁹ pius rescripfit. q̄muis
et impiti l̄arum possunt
ad administracionem nego
ciorum sufficere. **Utem**
si p̄pter inimicicia aliquez
testō tutores p̄t dederit h̄
ipsuz p̄stat ei excusacōnez
Sicut p̄ otrariū non excu
sanē. qui se tutelam p̄i
pupilloz administraturos
pmiserant. **Utem** esse at
admittēdā excusacōz ei⁹
q̄ h̄ solo vtiē q̄ ignot⁹ pa
tri pupilloz sit diui fra
tres rescripserunt. **Ute**
propter inimicicias quas
quis cum patre pupillo
rū vel aduozum exercuit
si capitales fuerint nec re
conciliacio m̄uenit a tu
tela vel cura solēt excusaē
Utem is qui status sui d

vt q̄. ac. f. **Ute** a pupilloz. vt q̄ p̄t pupilloz q̄n̄z di
xit hūc quē dat mō tutorē suū vñ fuisse. l̄ libtū. j̄ste ei h̄t
q̄nes de statu. vt. j. de act. §. p̄iudiciales. et est rō q̄ mor
tis accusacōnū h̄ q̄o h̄lā. vt. ff. q̄ me. cā. isti. §. i. j̄dez ē ecō
tra. sed hic mouet questionē status ip̄his pupillis. vt. ff. e.
atletbe. §. amplius. Accur. florentinus.

trouiam a pupilloz p̄t
passus est excusat a tutela
Utem maior septuagita
ānis a tutela et cura se p̄t
excusare. **Utem** auz
xxv. annis olim quidez ex
cusabatur. a n̄ra aut ostō
ne phibent ad tutelā vel
curā aspirare adeo vt nec
excusacione opus fiat. q̄ d
stōne cauet. vt nec pupil
lus ad legitimā tutelā
ceē nec aduultus cum erat
in ciuile eos qui alieno au
xilio in rebus suis admini
stradis egere noscuntur
et sub alijs reguntur alio
rū tutelā vel curā subire.
Ude t̄m milite obseruād
est vt nec vlēs ad tutele
onus admittat. **Utem**
rome. grāmatici. rethoēs
et medici. et qui in patria
sua hanc artē exercent. et
itra numez sunt a tutela
et cura habent vacacōnē
Utem aut vult se excusa
re si p̄les habeat excusaci
ones a de quibusdā nō p̄
bauerit alijs vti intra tē
pora oīstituta n̄ phibetur
Utem autem excusare se

Utem septuagin/
ta. l̄z iā cōpletis. vt
ff. de iure. imuni. l.
ij. et ad tre. q̄ filiū et
filiā. §. i. alias n̄ esset
maior. vt. ff. de mio.
l. iij. §. n̄morem. sed
in alio p̄sonali publi
co munere statuitur
temp⁹. l. v. al. l. x. āno
rū. vt. C. q̄ etate. l. fi
li. y. Et nō rōne senes
atutis aliq̄ fieri. que
alias n̄ fierēt. vt hic.
et. ff. de iure. imū. l.
ij. §. i. R̄n. et. C. d. po
stu. prouidendum
h̄. **Utem** sed in larga
significacōne. etiam
qui phibent excusa
tur. vt. ff. de postu.
l. i. §. penul. a. j. e. §.
penul. et fi. et fa. ad
h̄. ff. de re. iud. l. eius
est nolle. accur.
i. **Utem** constōne. C. d. le
gi. tu. l. fi. et faē. §. d.
de fidu. tute. §. fi. ac.
k. **Utem** subire. facit ad
hoc i. auē. de san. epi.
§. i. et. ff. de edē. l. fi
vn⁹ ex ar. §. p. alias
l. **Utem** a milite fi
id ē i milicia ex̄te. se
cus in veterano. q̄ d
dic vt dixim⁹. §. e. §.
Utem qui reipublice
ad hoc autē q̄ aliq̄s
sit miles. vj. h̄t n̄cia
vt diximus in auē. de
man. p̄m. §. fi.
m. **Utem** vlēs. a ita ip̄o
iure non tenet dacio.
vt h̄. et. C. q̄ da. tu.
pos. l. militū. nisi a
militone deē. vt. ff.
e. p̄pter magistratū
§. fi. Aliud in celesti

milite. vt i clico. q̄ admittit vsqz ad q̄rtuz ḡdū. vt m. auē.
§. san. epi. §. p̄sbros. quā h̄es. C. d. epi. et cle. sup. l. ḡnaliē
n. **Utem** rome grāmatici. i. mḡti de ḡmatica. a idē dicas de
se q̄ntibz. et adūge his sophistas. i. dialecticos. ita vt oēs
qui docent triuū excusent vt hic. et. ff. e. h̄ duos. §. i. et h̄
si doceat rome vbi ē cois p̄ta. vt. ff. ad muniē. roma. a h̄.
jē si in p̄ta sua. vt h̄ subic. j̄tē optz q̄ sit intra numerū.
h̄ abebat em̄ q̄libz ciuitas nūm fm̄ q̄ntitatē. et sephistas
et grāmaticos et dialecticos. rethores a phisicos siue me
dicos. ita tū q̄ nulla vlē. x. h̄ret q̄bz h̄ac imūitatez darz vt
ff. e. h̄ duos. §. fi. **Uz** aliud vidz i his q̄ docēt q̄drumū. vt
mūicā a astronomiā. a geomet̄az. a arismet̄cā. nā n̄ vidē

Ita dicit in glo 7. et non filiter in fi. / dānat9 ob culpaz
a **Q**uo equē. i. non filiter sit famosus. leuez. sic ille q̄ remo-
uet ob doli. fit tñ ifamis de facto. sic a alias q̄s fit famos9
de facto solo. vt in adicōibz ex turpi cā descēdētibz. vt ff.
de act. n. ob. l. cessat. i. rē mēdictis ex famosa fili cā venētis
bz. vt ff. de vi. n. vi. ar. l. neq; vñ vi. S3 videt q̄ ec̄ ex cl' pa
leui quis sit infamis.

vt ff. 8 bis q̄ no. ifa.
l. liberoz. §. notat.
q̄ est huic orra. in eo
q̄ dicit ibi ignorāciā
iut nō excusare ab mē
famia. S3 ēte potē di
ei q̄ iut ignorātia sit
lata culpa. qd sic p/
lo qz oēs debēt scire
iura. exceptis paucis
scz mētibz mioribz et
militibz. vt ff. de iut
et fac. ig. l. regula. et
C. del. n. o. l. leges.
et C. de iut. n. fa. ig.
l. ostōnes. §. si quis
ignorat est in culpa
lata. cū culpa lata sit
id igrate qd oēs sci-
unt. vt ff. de n. fi. l.
late culpe. nō ē ḡ mis-
rū si ē infamis. vt ff.
e. l. impuberibz. §. fi.
vel veri9 h̄m azo. la-
ta culpa nō infamat
p̄ finiaz dānatā. h̄ ipō-
fco sic. si ē tale factuz
vt idēa. l. liberoz. §.
notat. et sic sūt tres
caus vbi lata culpa
nō opat dolo. vñ
hic. duo in glo. supi
ori. scz leuem q̄.

Si quis aut. mē
dicat. at. vt donec p̄
lat9 accusatur q̄ de/
beat administrare ecclia
stica bona et fa. ad b̄
C. de sen. pas. l. fi. n.
ff. e. impuberibz. C.
e. l. eū quē vt suspe.

et ff. 8 sol. q̄ si forte
§. i. c. **Q**uoad. i. donec. **S**uspecta. id est incepta.
e. **D**ecesserit. accusacōe p̄dente. remoueat intēdit. h̄
f. **E**xtinguitur. qz non nisi vt ab ea. ex quo mortuus est
vere remotus ē. et qd h̄ dicit. si tutela morte tutoris finia-
tur. id est si quocūq; alio mō finita tutela sit. vt ff. e. l. p.

Decernant. p̄ iudicē. ac. onē. h̄ a multa idici potē
b. **S**i quis tutor. vt i possessi. vt ff. de ar. l. n̄ distigue
m9. §. si arbit. et fa. ff. e. impuberibz. §. fi. e. h̄ tñ s̄baudicē.

Eius. alias ē tutoris in textu. al. n̄. vt ff. e. l. ipubibz
h̄ alij dicit. ei9. l. pupilli. vt ita administracō tutori auferat
k. **M**ittat. cā custodie. n̄ vt ex eis alac. h̄ vt cautū sit pu-
pillo si male gessit tutor. h̄ suo vt ff. vbi pu. edu. l. fi. i. fi.

Si quis p̄ns tutor. gat alimēta posse decerni. i. dari
m. **D**ecerni. puta si ne. a qd seq̄. si h̄ p̄ mēdaciū q̄. h̄
n. **M**edaciū. qd si n̄ dicat p̄ mēdaciū. ymo verū s̄ r̄siōe.

Dicat. nūqd s̄ suo alē tenet. h̄. n̄. vt ff. v. pu. edu. l. ij. §. fi.
o. **R**emittendū. h̄ n̄ remouendū. vt ff. e. l. tutor. §. tutor

equē **S**i quis aut suspe-
ctus postulatur. quo ad o-
gnicio ei9 finiat. mēdicē
ei administratio vt papmia
no visum est. h̄ si suspecti
ognicio suscepta fuit. po-
steaq; tutor vel curator q̄
cesserit extinguit suspecti
ognicio. **S**i quis tutor
copiā sui non faciat vt ali-
menta pupillo decernant
cauet in ep̄la diuorum se-
ueri et athonini. vt in pos-
sessione bonoz eius pupil-
lus mittat. et q̄ mora dete-
riora futura sunt dato cu-
ratore distrabi iubent. er-
go vt suspect9 remoueri
poterit qui nō prestat ali-
menta. S3 si quis p̄ns ne-
gat p̄pter inopiā alimēta
posse decerni. si hoc p̄ mē-
daciū dicat. remittendū
eū esse ad p̄fectū vrb̄ pu-
endū placuit. sicut ille re-
mittit qui data pecūia mē-
sterium tutele acquisierit
vel redemerit. **L**ibertus

Placuit. h̄ iteo qz maior pena imponet q̄ renocio. vt
ff. de of. p̄. vt. l. i. §. itē solē. eij ordinē. vt ff. de tute.
q̄ **R**emittit. s. p̄mendum. l. i. eos. Et nō h̄ ar. oē eos
tutores q̄ pecūia data sibi acq̄rit se colares. vt ff. de of. p̄.
vt. l. i. §. itē solē. n̄ i aut. vt ea q̄ dicit insinuata. §. i. col. vt
r. **R**emittitur. ob h̄ ec̄ mḡat9 accusari p̄. vt. C. 8 lib.

et eo 22 lib. libti. n̄ fa
C. e. l. i. et. ij. ap. ff. e.
s. **N**ouissime. libtus
me. i. vt. ima pte h̄
ti. sic. ff. de mti. l. no
uissime. nam a ibi in
vltima pte tractatuf
fui vulpianus pome
nouissime. accur.
t. **C**rassandi. i. aian
di ad delm̄q̄dū. h̄
ff. 8 pen. l. capitaliū
§. crassatores. inde
crassoz r̄. imtor ad
v. **P**restat. malū
fac. ff. e. l. suspectus.
et l. qz satisfacō. et
fa. vt ar. ad qdēz ta-
lē. si emi libz. et añz
q̄ solū p̄cū cōpe-
riā alieni vel vicōh̄
q̄ nō teneat solue p̄-
cū. qz expedit poci9
non soluere q̄ caucō
nem de reddēto i cāz
cuiā omis vel vicij re-
cipe. quibus cōsonat
ff. de openfat. l. ij.
alias. ij. p̄. lex dicit.
qz non d3 quis se cō/
mittē fragilitati cau-
tōis. ff. ad tre. l. cogi-
§. idē q̄rit. n. C. i. q̄.
ca. mē. re. l. fi. n. C.
vt v̄m̄cuiq; liceat. l.
p. **S**uspe. ij. ap. i.
dū. naz tuzozē suspe-
dū non facultates p̄
ue h̄ fraudulenta vel
callida cōsacō in res
bus pupillaribz cō-
mendat. heres vero
solis facultatibus p̄-

qz si fraudulenter tutelaz
filioz vel nepotum p̄oni-
gessisse p̄betur. ad p̄fectū
vrb̄s remittit p̄mendum.
Nouissime autē sciēduz
est eos qui fraudulenter
tutelam vel curā admni-
strāt etiam si satis offerāt
remouēdos esse a tutela.
qz satisfacō tutoris p̄posi-
tuz maliuolū nō mutat. h̄
diuci9 crassandi in re fai-
liari facultatem prestat.

Suspectuz em̄ euz pu-
tam9 qui moribus talis ē
vt suspectus sit. **E**mue-
ro tutor vel curator q̄uis
paup sit fidelis tamen et di-
ligēs remouēd9 n̄ ē quasi
suspect9. **E**xPLICIT LIBER
p̄mis. **I**ncipit sc̄ds de

Rerum diuisione.
Vp̄iore libro 8
iure p̄sonaz ex
posuim9. modo
videam9 de re-
bus q̄ vel in nostro p̄mo-
nio. vel extra p̄rimonium

uis suspectus habet creditoribus vt h̄. n. ff. de p̄ul. credi-
l. si creditoēs. y. **R**emouēd9 n̄ est. p̄mo videt q̄ sic. vt
C. de tu. n. cu. q̄ satis n̄ da. l. ij. q̄ ē huic oē. So. ibi n̄ ipel-
lit ap̄ paup̄tatē. h̄ qz n̄ factabat. h̄ at fact̄ dedit. possz tñ
iste se excusare qd dicit vt dixi. §. t. i. §. h̄ q̄ ap̄ paup̄tatē. est
tñ huic curator adiūgēd9. vt. §. de cui. §. intdū. n. C. e. l.
pietatis. n. C. de p̄. tu. l. i. **R**. ica. Ex q̄ dēm ē s̄ p̄soms.
3. **D**e rez diuisione. sc̄tur de rebz vt p̄m̄it. §. s̄ iur.
na. gē. et ci. §. fi. de q̄bz dicit vsq; ad ti. 8 ob. Et i s̄ medio ē
q̄lit acquirūtur res iur̄ nat̄ali. vt. §. singloz. vsq; ad t. 8
vsuca. Itē q̄lit iure cūli. vt ab im̄o. i antea. Itē q̄lit iur̄
singulari vsq; ad ti. de testam̄tis. Itē q̄lit et p̄ v̄m̄et h̄as
tem. vt ex testō vel intestato. vel fili mō. vt a ti. de testa-
vl qz ad ti. de obligacōibus. **A**ccursus.

Vp̄iore de iur̄ p̄sonaz. ab illo. t. 8 iu. p. vsq; ad
a. **M**odo. sic p̄m̄im9. §. 8 iure na. §. fi. h̄
b. **P**rimo. scz aptitudie. apte em̄ sūt esse in